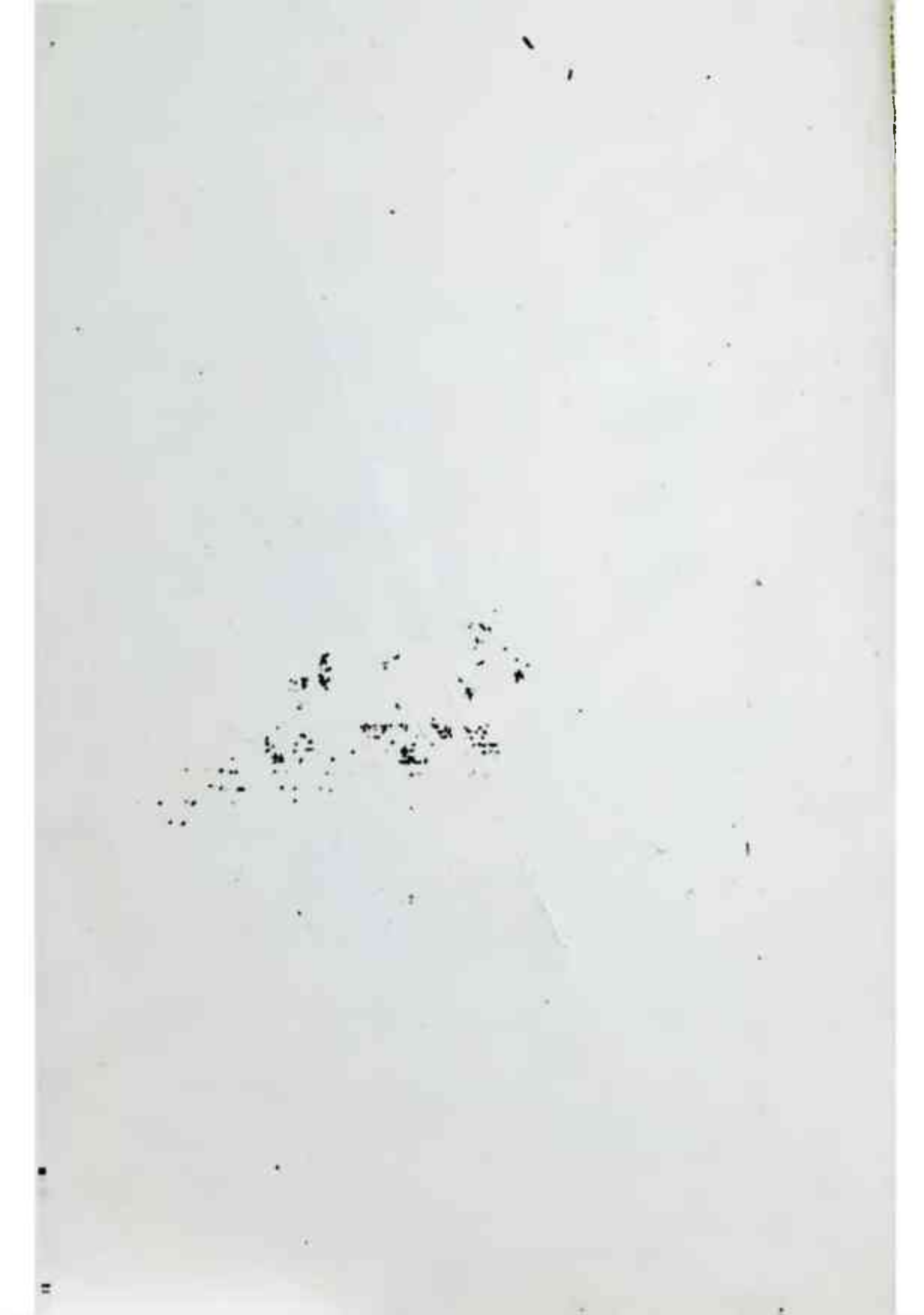
30

NELU IONESCU

QUOD SAU CODUL PENAL ROMANȚAT

NELU IONESCU

QUOD
SAU
CODUL PENAL ROMANȚAT

Coperta de serie: MIRCEA PESCARU
Ilustrația copertei: VASILE OLAC

NELU IONESCU

QUOD

sau

CODUL PENAL

ROMANȚAT

EDITURA JUNIMEA
IAŞI • 1977

Părinţilor mei

NOTIFICARE

În iarna anului 1945, în Iaşi, un elev de şcoală primară a găsit, înfiptă într-o ţepuşă a gardului şcolii sale, o mînă omenească.

În iarna anului 1975, în Bucureşti, un elev de şcoală primară a găsit, pe un maidan, un fel de minge de fier; a aruncat-o într-un perete, mingea a explodat, şi braţele băieţelului au fost retezate.

Între 1945 şi 1975 am aflat sute de informaţii cumplite despre oameni umiliţi în războaiele planetei.

Acestea au fost faptele riguros reale. Restul, din paginile ce urmează, e născocire, obsesie, meditaţie, amărăciune, revoltă, atitudine şi chiar speranţă.

PARTEA ÎNTÎI
sau
un prolog la o carte, nescrisă,
despre noi, cei paşnici

Posibilităţile unei mîini ciungi

I

Era destul de rece și eram grăbit ; mergeam zgribulit şi cu paşi mari ; îmi ridicasem gulerul și priveam în jos ; încît s-ar spune că aveam toate şansele să trec mai departe şi să scap de toată pacostea care a urmat. Dar n-a fost să fie aşa. Pentru că dracul, ori nu știu ce simț încă nenumerotat, m-a obligat să-mi ridic privirea din pămînt. Și-așa, absolut pe nepusă masă, vreau să spun fără nici cea mai mică pregătire sufletească prealabilă, am dat de-o mînă de om. O mînă tăiată ori ruptă de la încheietura unde se termină laba şi înfiptă într-una din ţepuşele unui gard de fier. O mînă galbenă, în general, dar, pe ici pe colo, la întîmplare, stropită cu sînge, mai degrabă ruginiu decît roşu. O mînă cu degetele zgîrcite, totuşi îndreptate în sus.

Să ridici ochii, să dai de tabloul ăsta — insolit, zic eu — şi-abia atunci aţi fi şi voi în stare să pricepeţi ce linişte și sentiment de siguranţă a pogorît în sufletul meu de puştan, atunci, în '45, la numai două zile după încheierea păcii, într-o dimineaţă cețoasă, în care n-am avut ce face şi m-am holbat la gardul de fier forjat al casei ăleia trăsnite.

Spun trăsnită, pentru că era al naibii de greu s-o distingi. În mişcarea cortinelor ălora de ceaţă coborîte de-a dreptul din cer, unele detalii ale con-

strucției apăreau, altele dispăreau și, din toată incertitudinea asta, foarte certă, erai tentat să bănui că dincolo de gardul ăla se întrezăreau conturu-rile zidurilor unui castel feudal ruinat.

De fapt, în toată istoria asta un singur lucru e prost : că atunci n-a mai fost nimeni de față. Doar eu și mîna aia, cu palma îndreptată spre mine, de parcă ar fi vrut să-mi facă semn că, acolo și atunci, trebuie să mă opresc. Și — mă credeți, nu mă credeți — adevărul e că m-am oprit. Am înțepenit așa, ca o statuie de om prost, surprins într-o poziție incomodă. Bănui că mulți alții n-ar fi avut ezitări și-ar fi luat-o la goană, însă cu mine s-a petrecut altfel treaba.

Întîi, mi-am spus că trebuie să aștept, să văd dacă nu cumva mîna dispare ; cu alte cuvinte, dacă nu-i doar o glumă proastă a închipuirii mele de om foarte flămînd, foarte obosit și cu un creier foarte burdușit de imaginile, sinistre dar adevărate, care au năvălit peste mine, ca dealtfel peste mai toată lumea, în anii războiului. Dar nu s-a mișcat decît fondul, vreau să spun valurile de cîlți murdari ale negurii ăleia care transforma începutul de zi într-o adevărată noapte, și încă și aceea luminată doar de-o lună chioară. Iar mîna a rămas.

Atunci, obligat, mai precis spus, mînat, de nu știu ce sare care, probabil, a fost turnată de la începutul începutului în plămada ființei mele, am luat o hotărîre care avea să mă urmărească toată viața. Atunci însă n-aveam de unde să-i bănui importanța și, ca să fiu sincer, acestei hotărîri fundamentale i-am dat o formulare de-a dreptul banală și vulgară. Mai precis, mi-am zis singur așa :

„Fie ce-o fi, trebuie să mă dumiresc ce-i cu tărăşenia asta !“

Drept pentru care, nu numai că n-am luat-o la sănătoasa, ci am făcut un pas spre gardul de fier. Am precizat c-am făcut un pas, pentru că pe al doilea n-am mai apucat să-l fac. Şi am să vă spun de ce !

Gardul care îngrădea casa aceea, împreună cu grădina ei imensă şi sălbatică, avea, cum e normal, o poartă. Tot de fier, tot imensă şi tot reprezentînd un splendid produs al unei meserii de care azi, din păcate, nimeni nu se mai apucă.

Ei bine, tocmai cînd am făcut pasul meu spre gard, poarta uriaşă s-a întredeschis, fără pic de zgomot, şi, din umbrele nestatornice de după grilaj, a apărut, incomod de fantomatic, un bărbat. Un lungan nefiresc de slab. Ba, ca să spun lucrurilor pe nume, lăsa impresia că n-are pe ciolanele lui decît cîteva kile de carne. Culmea e că nu era nici hidos, nici înspăimîntător. Ba, dimpotrivă, avea o nobleţe în ţinută, o tristeţe pe chip şi încă ceva, ceva insesizabil, care-l făcea plăcut, interesant, atrăgător, ba chiar, nu exagerez dacă spun, fascinant.

A lăsat poarta, în urma lui, uşor deschisă ; a făcut vreo cîţiva paşi spre mine ; apoi s-a imobilizat. Privea spre stînga, deci în direcţia opusă aceleia dinspre care venisem eu, şi asculta cu o încordare vădită. Ştia el ce ştia, pentru că, tocmai dintr-acolo, a început să se audă, mereu mai tare, motorul unui automobil.

Un fleac nu-l înţelegeam : cum de stătea omul acela atît de aproape de mine, încît, dacă mai fă-

ceam jumătate de pas și întindeam mîna, l-aş fi putut atinge, și totuși se purta de parcă nu m-ar fi văzut, nu m-ar fi recepționat, nu m-ar fi simțit în nici un fel.

Dar n-am mai avut răgaz să meditez la năstrușnicia asta, pentru că am sesizat alta : mîna înfiptă în țepușa gardului dispăruse.

Apoi n-am mai avut răgaz să meditez nici la această ultimă lovitură dată nervilor mei, pentru simplul motiv că m-a potopit un lung lanț de ciudățenii. Am să vi le înșir exact după cronologia lor.

Automobilul, al cărui motor v-am spus că se auzea, s-a oprit pe undeva prin apropiere. Ajungeau la noi zgomote de portiere deschise și trîntite ; ajungeau voci confuze și răsunetul sec al unor pași care se apropiau.

Brusc, bărbatul cel înalt și încremenit de lîngă mine a început să se anime. În cîteva fracțiuni de secundă, cu multă febrilitate, a făcut totul ca să nu mai fie el însuși. Ca să nu mai poată fi recunoscut. Înaintea ochilor mei, s-a gîrbovit, mișcările i-au devenit greoaie, parcă și îmbrăcămintea i s-a boțit. Și-a lăsat borurile pălăriei, și-a ridicat gulerul hainei și și-a ascuns chipul între ele. S-a rezemat de grilaj. Părea un cerșetor debutant, jenat de degradarea sa.

Cînd, din partea lui, totul a fost gata, a apărut ea. O femeie tînără, frumoasă, îmbrăcată simplu și elegant ; dar mai ales cu un izbitor aer de om stăpîn pe sine.

Era complet absorbită de peisajul de după grilaj și, probabil din pricina asta, nu m-a văzut

nici pe mine și nu l-a văzut nici pe lungan. De aceea, cînd acesta i s-a adresat, cu o voce mai mult decît tulbure, ea a tresărit. De fapt, el nu i-a spus decît o singură vorbă și aceea politicoasă :

— Domnișoară !

Ea, după ce i-a aruncat o privire scurtă și neatentă, convinsă că are de-a face cu un cerșetor, și-a deschis poșeta. El i-a ghicit intenția și-a oprit-o, punîndu-și mîna dreaptă pe brațul ei stîng.

— M-ați înțeles greșit, nu cerșesc. Încă nu cerșesc ! Vă rog doar să-mi spuneți cît e ora.

Brusc și energic, ea și-a înălțat capul. La fel de brusc și energic, printr-o mișcare simultană cu a ei, lunganul a făcut gestul invers, ascunzîndu-și fața. Ei nu i-a mai rămas altceva decît să-i răspundă ; și a făcut-o cu o voce care a desconspirat-o rapid că-i tulburată :

— Patru, patru și patrusprezece minute.

— Mulțumesc ! Deci, patru. Dimineața, nu ?

— Firește, încep să se ivească zorile.

— Și fiindcă tot v-am oprit și sînteți atît de binevoitoare, vreți să-mi spuneți și luna ? În ce lună ne aflăm ?

— Mai, domnule, treisprezece mai !

— Bineînțeles, treisprezece, nici nu se putea să fie altfel. Vă mulțumesc. Sper să nu vă fi supărat cu întrebările mele ! Am o întîlnire cu cîțiva oameni. Trebuie să stabilesc ceva cu ei. Și am vrut să mă conving dacă acum e timpul. Încă o dată, vă mulțumesc ! Sper să vă mai revăd !

Ea a deschis larg gura să-i răspundă, dar, dinspre automobil, s-a auzit o voce bărbătească deosebit de clară și sonoră :

— Ați găsit casa, domnișoară ?

— Da, aici !

Vă dați seama că pentru răspunsul ăsta scurt ei nu i-a trebuit să-și țină întors capul cine știe cît timp. Lunganului însă i-a fost destul ca să dispară prin poarta rămasă întredeschisă, ba chiar a închis-o în urma lui. Ea nu a auzit nimic, pentru că n-avea ce să audă — omul ăla se prelingea ca o boare — totuși a simțit că s-a petrecut ceva, pentru că și-a întors iar capul cu o smucitură bruscă. Lipsa bărbatului care i-a pus întrebările acelea ciudate a uluit-o. L-a căutat cu privirea, uitîndu-se spre stînga, spre dreapta, ba chiar și învîrtindu-se singură în jurul ei. A fost în zadar, n-avea cum să-l mai vadă. Dar putea să mă vadă pe mine și — al dracului să fiu dacă pricep — de ce totuși nu m-a văzut ! ?

Era cît pe ce s-o strig, dar a apărut bărbatul cu voce clară și sonoră, voce parcă făcută să țină discursuri. Nici el nu m-a observat, însă pentru el am găsit o explicație : pășea neatent, captivat total de imaginea de după grilaj. S-a oprit cu spatele la mine, a mai privit cîteva clipe dincolo de grilaj, apoi a constatat, de parcă ar fi fost singur-singurel :

— Am mai fost cîndva pe aici ! Da, locul ăsta îmi amintește de ceva.

Ajuns la această concluzie, probabil și-a amintit de fată, pentru că, tot fără să-și mute privirea, a întrebat-o :

— Dumneavoastră nu vă amintește nimic, domnișoară ?

Reacția ei n-aș putea spune că a fost dintre cele mai normale ; ba dimpotrivă ; a tresărit surprinsă și a răspuns cu șovăieli :

— Nu, nu, n-am fost niciodată pe aici.

Apoi însă și-a trecut mîna stîngă peste față și, parcă alungînd o amintire apăsătoare, parcă eliberată de o slăbiciune, și-a reîmbrăcat — spun așa, pentru că așa se potrivește — deci și-a reîmbrăcat aerul acela de om stăpîn pe sine. Ba chiar a făcut ceva în plus : a devenit ceea ce se numește „oficială". Ținuta rigidă, vorba seacă — nefeminine. În rostirea cuvintelor — o notă de politețe, însă atît de tolerantă, încît era aproape jignitoare. Am avut atunci, așa, fără vreun efort, o revelație dintre cele rezervate în general minților ascuțite : mi-am dat seama că aceasta era ținuta pe care ea și-o impunea cînd nu era singură, că aceasta era masca ei socială, dar că, în realitate, femeia aceea era mult mai complicată și, implicit, mult mai atrăgătoare. Că era mult mai vulnerabilă și, implicit, mult mai femeie. Dar, parcă special pentru a-mi răsturna diagnosticul, ea s-a întors complet cu fața spre grilaj și, urmărită cu o admirație nedisimulată de către bărbatul cu voce clară și sonoră, a început un fel de recapitulare :

— Dintr-o beznă albă, apar ziduri. Vizibile șocant pe o porțiune centrală. Spre periferie, culorile se estompează în contururi imprecise. Un desen pornit de la mijloc spre exterior și neterminat...

Brusc, a renunțat la inventarul de care se apucase, s-a întors spre bărbatul cu voce clară și so-

noră și, de parcă n-ar fi avut nici sămînță de femeie în ea, i-a raportat cu un ton de locotenent major decis să-i demonstreze colonelului că merită o avansare :

— Acum sînt în măsură să vă spun ce vă amintește imaginea din spatele grilajului : Arbaye de Fountams, acuarelă de 0,37 pe 0,265, a lui William Turner, 1775—1851, lucrată în 1797, azi agățată de un perete al British Museum-ului din Londra.

Bărbatul cu voce clară și sonoră nu i-a răspuns decît cu trei vorbe, dar era limpede că era convins de adevărul lor :

— Domnișoară, sînteți uluitoare !

Iar domnișoara cea uluitoare a replicat firesc, cu-n soi de sentiment al axiomei :

— Trebuie să-mi cîștig într-un fel existența.

Bărbatul s-a indispus, însă vocea i-a rămas tot clară și sonoră :

— Existența ! Existența noastră cea de toate zilele ! Domnișoară, dumneata chiar nu-ți dai seama ce moment trăim ?

— Bineînțeles, domnule prim-ministru. Un moment rar, însă nu unic : s-a mai terminat un război. Oricum, e prima dimineață a celei mai recente păci.

Poate n-o să mă credeți, dar știrea că mă aflu în imediata vecinătate a unui șef de guvern nu m-a emoționat deloc. Probabil că ăla chiar arăta a șef de guvern. Cert e că mai mult interes îmi stîrnea discuția dintre ei doi. Pur și simplu, eram curios ce au să-și mai spună.

— Mda ! Atunci să renunțăm la momentul lumii și să ne limităm strict la momentul dumitale : cum te simți ca șefă a noului serviciu ?

— Pentru dumneavoastră, tot necesară, pentru mine... îmi creează posibilitatea să-mi completez fișele.

— Uf, iar fișele acelea !

— Ele mă fac de neînlocuit în aparatul oricărui stat modern.

— Nu s-ar spune că te copleșește modestia.

— Sînt conștientă de puterile mele, atît.

— Cerebralismul dumitale îți folosește, dar, să știi de la mine, îți și strică...

Primul ministru nu și-a isprăvit fraza. Fără nici cel mai mic intermezzo, prevestitor, figura i s-a crispat și, din marțială cum arăta, a devenit o biată fețișoară, îngustă și încrețită, de omuleț care suferă ca o oarecare ființă din carne, împachetată într-o papiotă de ațe nervoase. Probabil îl durea ceafa, pentru că acolo a început să se apese cu pumnul miinii drepte. Domnișoara cea uluitoare — despre care eu, în sfîrșit, așa, ca un fel de revelație tîrzie, rezervată proștilor, mi-am dat seama că nu-i, totuși, decît o fată foarte tînără — l-a întrebat :

— Ce s-a întîmplat ?

Premierul s-a întors complet cu fața spre grilaj, a început să cerceteze și mai amănunțit casa de dincolo și fetei nu i-a răspuns. În schimb, a murmurat, așa mai mult pentru el :

— Bizară casă !

Fata a ridicat din umeri :

— O casă ruinată. În felul acesta, acum, toate casele sînt bizare. Este foarte interesant că de-abia acum, cînd s-a terminat războiul, vi se par casele ruinate, bizare. Pînă acum vi se păreau fireşti ; n-aţi mai făcut această observaţie.

— Domnişoară, nu te-ai întrebat de ce am venit personal pînă aici ?

— Fiindcă vă este teamă, domnule premier. Vă este teamă că ideea dumneavoastră nu va produce rezultatul scontat. Vă este teamă pentru ce se va întîmpla cu persoana dumneavoastră dacă nu veţi reuşi în această ultimă încercare. Vă este teamă că femeia căreia i-aţi încredinţat realizarea ideii dumneavoastră este inteligentă, însă nu suficient ca să o îndeplinească. De aceea aţi însoţit-o. Fiţi fără grijă ! Voi şti să fac totul pentru a obţine rezultatul perfect. Nu pentru dumneavoastră, pentru mine ! Acesta este modul meu de a trăi : îndeplinind cu perfecţiune obligaţiile profesionale. Îmi cîştig existenţa. Acesta este felul meu de a-mi cîştiga existenţa.

— Cu toate că, sentimental, mă dezavantajează, aplaud transformarea dumitale. Domnişoară, realizează-mi ideea, şi existenţa îţi va fi asigurată pentru totdeauna. Sînt singurul, în întreaga debandadă, care ştie precis, foarte precis, ce are de făcut. Doar dumneata m-ai înţeles. N-am să uit. Nu, n-am să uit !

— Era uşor de înţeles. Trebuie să fie măcar unul care să creadă, care să spună : chiar în ultima clipă, cînd totul era pierdut, nu şi-a uitat oamenii, nu i-a uitat pe cei care au luptat pentru el ! Vă pregătiţi propagandişti pentru noul început.

Asta pe de o parte. Pe de altă parte, neutralizaţi furia celor care au avut de suferit.

— Cum faci de ştii totul ? !

Primul ministru a întrebat-o cu admiraţie, fata i-a răspuns cam dispreţuitor :

— Mă situez în locul celorlalţi. Şi aşa, foarte simplu, le înţeleg nedumeririle, întrebările, dorinţele, ambiţiile, ideile, şovăielile, hotăririle.

— Oamenii de felul nostru ar trebui să fie uniţi, domnişoară. Noi avem ţesătură de conducători ! Chiar, te-ai întrebat vreodată ? Cu toate că trăim împreună de atîta timp, de ce nu ne-am căsătorit ?

În continuare, primul ministru a vorbit cu un ton, de la cuvînt la cuvînt, mai ridicat. Făcea să-i asculţi vocea aia clară, sonoră şi din ce în ce mai belicoasă :

— Nu, nu e vorba numai de diferenţa de vîrstă. Nici de frumuseţea dumitale. În compensaţie, eu am poziţia socială. E altceva ! Gîndeşti prea mult. Eşti prea pretenţioasă, aştepţi un bărbat care nu există. Eşti prea voluntară, domnişoară ! Nu accepţi să te conducă oricine. Foarte bine ! Dar eu, nu acum, cînd, momentan, sînt înfrînt, am fost un om strălucitor ; de ce, totuşi, nu te-ai îndrăgostit ? Eram premier, iar dumneata — doar secretara mea. Una din secretarele mele ! Domnişoară, îţi voi face o confesiune. Nu-ţi cer garanţii pentru tăcere, te cunosc. Să ştii, fără dumneata, m-aş sufoca. Mi-ar lipsi aerul !

Ea i-a răspuns cu un singur cuvînt, şi ăla rostit cu o indiferenţă din alea fără celofibră, fibre poliesterice, sau un alt surogat, cu o indiferenţă exas-

perantă, din care numai femeile sînt în stare să facă rost :

— Știam.

— Știi, știi, mereu știi ! În sfîrșit, ce-am făcut eu, tot o declarație de dragoste rămîne. Poate nesurprinzătoare, poate întrucîtva grotescă, dar o declarație de dragoste.

— De ce „de dragoste“ ? Vă sînt necesară, atît ! Pentru plămînii dumneavoastră șubrezi. Dragostea e altceva.

Ca orice bărbat ajuns într-o situație măgulitoare, primul ministru a încercat să dea o întorsătură glumeață lucrurilor :

— Iar visezi, domnișoară, iar ești cinică, domnișoară !

Fata i-a retezat-o însă categoric :

— Iar îmi cunosc interesele, domnule !

Aici, în primul ministru s-a rupt probabil ceva, pentru că, în special, a abandonat pronumele de reverență și, în general, a devenit vulgar.

— E destul de nefiresc modul tău de a acționa. Te-am silit să conviețuiești cu mine, și-acum, cînd îți propun o căsătorie... Orice femeie ar accepta !

Aici a fost, probabil, rîndul fetei, pentru că a izbucnit pătimaș, surprinzător pentru felul ei veșnic calm de a fi :

— Asta n-o vreau și nici chiar un prim-ministru nu mă poate sili s-o fac !

De uluire, primului ministru i s-au holbat ochii și sprîncenele i-au șters-o hăt, în sus, spre liziera vagii frizuri de pe craniu ; pasămite descoperise un amănunt care-l umplea de fericire :

— Tu mă urăști !

Liniştit şi răspicat, fata l-a asigurat :

— Enorm, domnule !

Politicianul din bărbatul acela cătrănit şi aflat la strîmtoare a mai făcut, totuşi, rost de un argument :

— Dar războiul s-a terminat, domnişoară !

— Nu şi lupta, domnule !

Mie răspunsul mi s-a părut demagogico-emfatic, alţii însă l-au cotat alt fel, pentru că, după ultima silabă a ultimului cuvînt din această ultimă replică a ei, dintre ruine s-a auzit un urlet. Doamne, şi încă ce urlet !

A început ca un geamăt de durere, s-a amplificat într-un strigăt mînios, parcă de luptă, şi-apoi s-a pierdut în gîlgîitul unui rîs. În tot, urletul ăsta s-a caracterizat printr-un singur defect : a fost înfiorător. Atît de înfiorător, încît, mie cel puţin, mi-a creat senzaţia că însuşi timpul a fost spintecat în două ; şi, dealtfel, eu unul l-am şi interpretat ca pe un fel de hotar.

Primul ministru parcă şi-a placat pe faţă o mască din sulf pur :

— Ce s-a întîmplat ? Acolo a fost omorît un om !

Fata însă a rămas netulburată :

— Fiţi liniştit, n-a fost nimeni omorît ! Acum e pace. Acum, nimeni nu mai omoară pe nimeni. Doar în particular. Dar, chiar aşa, nimeni nu poate fi interesat să extermine complet un început de cadavru. Nu uitaţi, aici locuieşte un invalid. Cine ar omorî un nenorocit de invalid ? Cît despre sunetul acela, a fost un geamăt de durere. Probabil omul încă mai suferă. Am lucrat în spitalele de

campanie, cunosc toate gemetele bărbaţilor. Ce-aveţi, vă este rău ? V-aţi îngălbenit !

— O ameţeală. Tensiunea în care am trăit în ultimul timp, poate urletul acela sinistru şi... încă ceva...

Înainte de a-şi continua vorbele şi-a frecat ceafa cu nervozitate, parcă vrînd să-şi şteargă de pe cerebel o impresie :

— Mai înainte, n-ai avut senzaţia că te priveşte cineva ?

Nervos, se tot uita scrutător în jur, dar degeaba, pe mine tot nu m-a văzut. Parcă n-aş fi fost şi eu un om, ca oricare altul, de la care razele de lumină, după ce-l ajung, se întorc.

— Şi doar vezi şi dumneata, sîntem singuri !

Exact după gîndul de mai înainte, i-a venit în minte o amintire, care i-a umplut ochii de fericire şi care l-a făcut să izbucnească exploziv, cu o ură de zile mari :

— Dacă n-aş fi pierdut războiul ăsta !

Şi, pentru că totuşi îl pierduse, şi-a vărsat focul asupra bietei fete, dezvăluindu-şi, aşa, rapid, doar de-a lungul a cîtorva propoziţiuni, o caracteristică de nebănuit la un domn ca el : bădărănia.

— Probabil de aceea m-ai refuzat, fato, fiindcă mă crezi cu un picior în groapă ! Te-ai înşelat şi ai făcut o prostie ! Cum se înşală mulţi acum şi vor începe să facă prostii ! Sînt departe de moarte, departe de vlăguire, nici nu-ţi închipui ce resurse de putere mai am !

El tuna, iar ea îl privea cu o privire ştiinţifică, rece, ca un medic care analizează un caz :

— Dacă, săptămînal, premierii cabinetelor ministeriale ar auzi urletul unui rănit, frecvenţa conflictelor militare ar scădea îngrijorător!

— Îmi spui, domnişoară, în faţă unele lucruri, de parcă ai fi uitat... Totuşi, sînt încă prim-ministru, ce naiba, dumneata nu-ţi dai seama ce-i un prim-ministru ?

— Un om deosebit de ceilalţi.

Primul ministru a crezut, o clipă, că şi-a recîştigat autoritatea şi a răsuflat adînc. Ea însă a continuat cu simplitate, i-a explicat :

— Fiindcă nu-şi are — deloc ! — asigurată ziua de mîine.

Primul ministru i-a răspuns pe un ton liniştit şi politicos, dar în fond încărcat cu acea nemăsurată ură de care-s bîntuiţi oamenii periculos de vindicativi :

— Asta n-am să ţi-o iert niciodată !

S-a răsucit în loc şi a vrut să plece. Ea însă l-a oprit :

— Domnule premier ! O singură întrebare ! Care-i plafonul maxim ?

A pronunţat replica cu tonul acela atît de oficial, al ei, încît a destrămat orice atmosferă pătimaşă, înlocuind-o cu una austeră, de serviciu.

Premierul, pentru o clipă surprins nepregătit, a sfîrşit prin a reveni şi el în jocul oficial iniţial. Parcă n-ar fi fost nici o ciocnire între ei. Probabil, el şi-a dat seama că ea încă îi mai era necesară. I-a răspuns, însă, fără să se întoarcă :

— Pentru început, oricît. Am nevoie de impresie. Trebuie copleşiţi ! Începînd cu omul din casa asta ! Lămurită, domnişoară ?

— Pe deplin. Dar în altă ordine de idei...

— Ascult !

— Chiar sînteţi convins că, într-adevăr, aţi văzut vreodată Arbaye de Fountarns al lui Turner ?

— De ce, domnişoară ?

— Fiindcă eu mi-am amintit, deodată, că am fost cîndva în casa care se vede de după grilaj.

Primul ministru a privit-o cîteva clipe cercetător, ba chiar cu suspiciune, şi-abia apoi i-a răspuns :

— În schimb, eu, domnişoară, mi-am amintit cu exactitate că am în colecţia mea o excelentă copie a tabloului.

Şi el iar s-a întors să plece ; şi ea iar l-a oprit cu o întrebare :

— Dacă sînteţi atît de interesat în reuşita acestei acţiuni, nu credeţi că ar fi bine, acum, pentru început, să rămîneţi şi dumneavoastră ? Am credinţa că, dacă v-ar vedea în casa lui, omul ăsta ar fi extrem de impresionat. Dealtfel, cu acest scop m-aţi însoţit. Singur aţi precizat.

— Trebuie să dezleg o problemă. Nu prea mare, însă urgentă. O problemă de care, pur şi simplu, uitasem. Altfel, fireşte, aş fi rămas. Însă plec convins că ai să rezolvi singură totul perfect ! Nu pentru alte motive, însă eşti inteligentă şi, mai ales, te pricepi de minune să-ţi porţi de grijă ! Este firesc, oamenii inteligenţi nu fac prostii.

Primul ministru a demarat brusc dinaintea ochilor noştri, vreau să spun ai fetei şi ai mei. Apoi s-a auzit şi automobilul lui demarînd, tot cu mare viteză.

Fata, rămasă singură, pentru că pe mine se

încăpățîna să nu mă vadă, s-a întors cu fața spre grilaj și a monologat foarte scurt și foarte neceremonios :

— Ei, și-acum, pe unde naiba o fi intrarea în dărîmătura asta ? !

Abia și-a terminat vorba și — ca-n poveștile de groază — cele două porți au început să se deschidă încet, cu un scîrțîit prelung, asemănător unui vaiet și, ceea ce m-a impresionat cel mai mult, singure.

Totodată, întunericul de după grilaj parcă a crescut, ajungînd o adevărată beznă, spre profunzimea căreia fata, fără vreo ezitare, a pășit, s-a scufundat, a dispărut.

Iar în clipa în care n-am mai văzut-o, porțile s-au închis la loc, tot încet, tot singure și tot cu același scîrțîit de fier ruginit.

Eu, cu inteligența mea sclipitoare și spontană, am simțit că vor urma cîteva clipe de armistițiu și, ca să nu stau degeaba, am leșinat. Nu oricum, însă, ci cu multă, multă demnitate.

II.

Cînd am făcut iar ochi, zorii progresaseră și era ceva mai multă lumină. Încît construcția de după grilaj se putea vedea chiar în detaliu. Nici vorbă de castel feudal ruinat ! Numai o biată clădire oarecare, formată dintr-o singură încăpere. Un paralelipiped din cărămidă, al cărui perete dinspre grilaj, dinspre stradă, dinspre mine era aproape inexistent. Doar într-o latură, spre stînga pentru mine, care-l priveam din față, mai rămăsese o porțiune din zidăria peretului spart, porțiune în

care se afla o uşă. Despre zidul ăsta, în care, probabil, se izbise o bombă, trebuie să vă mai spun că, jos, la temelie, mai rămăseseră totuşi vreo două-trei rînduri de cărămizi ; adică exact atît cît era necesar să se marcheze pe pămînt piciorul fostului perete. Spun fostului, pentru că spărtura era a dracului de mare. Puteai să vezi prin ea tot ce era în încăperea aceea. Adică, o fereastră care fusese în peretele opus, care acum era zidită, dar netencuită şi nezugrăvită, încît sărea în ochi că-i vorba de o cîrpeală. Apoi, un dulap masiv şi urît... parcă nişte scaune... în sfîrşit, nu le mai ţin minte pe toate ! În schimb, îmi amintesc perfect că în mijlocul încăperii, n-aş putea spune antipatice, însă, oricum, destul de ciudată, se afla ea. Fata cea uluitoare. Singură, însă deloc speriată ! Ba, dimpotrivă, dreaptă şi semeaţă ca o coloană antică dintre cele neînfricate nici chiar de vreme.

Şi uite-aşa, ea-ca o coloană, eu-ca un mototol abia săltat de jos, faţă-n faţă, eu-văzînd-o, ea-trecînd cu privirea prin mine precum printr-un geam recent spălat, aşteptam amîndoi, ea ştiind ce, eu habar n-avînd.

Din situaţia asta ne-a scos un bărbat care a venit aproape alergînd, a intrat pe poartă tot în goană şi care nu s-a oprit decît exact în faţa celor cîţiva centimetri de zid rămas nedărîmat.

Am început să-l studiez. Eu pe el, pentru că, bineînţeles, el, ca toţi ceilalţi, nu mi-a aruncat nici o privire.

Semăna izbitor cu premierul. O clipă chiar am crezut că-i el. Însă ăsta era ceva mai tînăr decît ăla. Un fel de ediţie mai recentă şi, implicit, mai

viguroasă. Adică, ceea ce fusese, probabil, premierul la începuturile lui. Aproape unul şi acelaşi personaj, surprins în două ipostaze temporale.

Aş mai fi făcut şi alte paralele şi consideraţii profunde, însă fata şi nou-venitul au dat drumul la vorbe. A început ea.

— Există acolo o uşă !

El a scos un sunet dispreţuitor şi scîrbos printre buze şi, totodată, a păşit — bineînţeles, tot impetuos, pot spune agresiv — direct prin spărtură.

— Chiar dacă ar mai fi existat zidul în întregime, tot nu m-aş fi oprit, credeţi-mă, domnişoară ! Unde-i ?

— Mă întreb şi eu.

— Aşteptaţi de mult ?

— Nu, domnule financiar, am sosit doar cu cîteva clipe înaintea dumneavoastră.

— „Financiar“ ? ! Mă cunoaşteţi, domnişoară ?

— Nu-i meritul meu. Credeţi că mai există cineva care să nu vă cunoască, cel puţin în oraşul ăsta ?

— Dacă vă închipuiţi că mi-aţi făcut un compliment, că acum mă simt măgulit, vă înşelaţi. Sînt un om modest. Publicitatea mă jenează. Pur şi simplu, nu-mi place să fiu în ochii oamenilor.

Deodată, tonul egal şi ferm al vorbelor sale a trădat o umbră de nervozitate :

— Ştiţi cumva şi de ce am venit ?

— Cu aproximaţie. Fiindcă îi sînteţi ori cel mai bun prieten, ori cel mai mare duşman.

Financiarul a tăcut dezorientat, dar şi-a revenit foarte repede :

— Admiţînd că aşa ar fi, că m-aş încadra într-una din variantele dumneavoastră. Ce vă determină să faceţi această afirmaţie ?

— Aţi venit primul. Şi aţi venit alergînd.

În vocea financiarului a apărut nu numai nervozitate, ci chiar şi o nuanţă de frică :

— Vor mai veni şi alţii ?

— Aşa cred. E doar o presupunere.

— Domnişoară, cu mine v-aţi înşelat. Omul ăsta nu mi-e nici prieten, nici duşman. E doar unul dintre salariaţii mei. Mi-a telefonat acum un sfert de oră, spunîndu-mi că mă aşteaptă aici.

— Şi dumneavoastră, proprietar şi director, v-aţi conformat atît de prompt chemării unuia din tre salariaţii dumneavoastră ?

Remarca ei, evident, nu i-a plăcut financiarului.

— Era unul dintre cei mai buni funcţionari ai mei. Nu l-am mai văzut de la începutul războiului. Şi...

Poate n-ar mai fi adăugat nimic, dar şi-a dat seama că este necesar măcar încă un argument :

— În definitiv, chiar dacă n-am spus-o niciodată, în subconştientul meu îl consideram prieten. Aţi cîştigat. Sînteţi satisfăcută ?

Fata i-a răspuns simplu şi cu seninătate :

— Da.

Financiarul nu i-a iertat însă înfrîngerea şi a trecut la ofensivă :

— Dar dumneavoastră, îi sînteţi amică sau inamică ? De fapt, aţi venit prima aici.

Şi a adăugat cu o răutate evidentă :

— Şi criteriul e tot al dumneavoastră. Singură l-aţi aruncat în joc !

— Eu, deocamdată, nu-l cunosc.
— Atunci, ce căutați aici ? !
Fata a preluat întrebarea, repetînd-o tărăgănat, însă eu atunci nu mi-am dat seama, ci mult mai tîrziu am descoperit că erau întrebări la care ea nu răspundea înainte de a obține informațiile pe care le considera necesare. Întotdeauna însă știa să abată discuția cu abilitate, încît interlocutorul nu simțea că era dus, că era dirijat.
— Ce caut aici... ?
— Da, ce căutați aici ? De ce ați venit ?
Și, de parcă așteptarea prelungită a răspunsului l-ar fi obosit, financiarul a vrut să se așeze pe un butuc înalt, de lemn, care se afla în mijlocul încăperii.
Dar fata l-a oprit :
— Fiți atent, nu vă așezați, am impresia că nu e tocmai curat butucul acela !
Financiarul a tresărit, de parcă i s-ar fi spus cine știe ce lucru important, s-a uitat la butuc, s-a făcut palid, dar s-a străduit să-și stăpînească tremurul vocii :
— Da, da, mulțumesc, aveți dreptate ! Sînt acolo cîteva pete. Probabil niște vopsea vărsată.
Fata a aruncat, parcă fără să acorde importanță :
— Roșie !
Financiarul iar a tresărit, s-a crispat și mai și, iar vocea i-a devenit de-a dreptul răgușită :
— Mda, roșie.
Apoi a izbucnit cu furia celor care simt nevoia să arunce vina pe cineva, să găsească un țap ispășitor :

— Dacă-i atît de întuneric aici, cum să le vezi ? Ce idee, să ții un butuc în mijlocul casei !

Fără îndoială, aș fi vrut să aflu și părerea ei, a fetei, despre butucul pătat și, în general, mi-ar fi plăcut să se continuie discuția pe tema lui. Ea însă, în sfîrșit uimită de ceva — nătărău cum eram, am crezut, o clipă, că m-a văzut pe mine — a întins o mînă spre stradă, deci spre locul în care mă aflam, și i-a spus cu-n glas de doamne-ajută :

— Priviți ! În stradă ! Un om iese din canal.

Financiarul s-a întors și el și, amîndoi supraumiți, au început să privească în direcția mea, dar c-o privire mai scurtă cu vreo trei metri decît distanța dintre noi. Pentru că, exact pe acolo, pe la distanța aceea, grila unui canal al rețelei de salubritate a fost ridicată, dinăuntru, de două brațe strict omenești, și pusă alături, pe trotuar. Apoi, din spărtura asta a apărut un soldat. Capul, bustul și, în cele din urmă, sprijinindu-se cu mîinile de marginile canalului, și-a tras afară și restul.

Era un militar ciudat, pentru că pe jumătate era civil. Nu purta însemnele absolut militare — gradele, petlițele și restul marafeturilor uniformale. Nu avea nici pușcă, nici centiron, nici bonetă pe cap, iar vestonul îl purta descheiat. Mi-a trecut prin minte și ideea că ar putea fi un civil ciudat, pentru că pe jumătate era militar.

Mi-am lăsat întrebările baltă, fiindcă omul nu stătea și, evident, merita să-l urmărești, să vezi ce face.

A pus grila la loc, acoperind deschizătura canalului și s-a dus direct spre cei doi. A intrat pe ușă, nu prin spărtură, și nu s-a oprit decît lîngă butucul

cu pete. L-a bătut amical, cu palma, cum bați pe crupă un cal care trage bine. Și s-a adresat lor — fetei și financiarului — eu fiind, se pare, și pentru el tot invizibil, s-a adresat fără vreo introducere, de parcă ar fi participat și pînă atunci la discuție :

— L-a adus din șopronul din fundul grădinii. Am văzut eu ! De acolo, din canal, se vede și se aude totul. Nu vă mirați ! Fiind închisă complet, în afara deschizăturii de aici, încăperea în care sînteți are o acustică de scoică. În direcția aceasta — a arătat cu mîna spre canal și, implicit, spre mine — pînă departe, trimite orice șoaptă.

Apoi, a adăugat cu foarte, foarte mult respect :

— El a vrut-o așa, sînt convins ! Dar ce-a urmărit cu asta, nu mai înțeleg !

Tăcînd, dar pe față cu o grimasă de om pentru care meditația nu-i un proces comod, s-a apropiat de peretele opus celui spart și a început să pipăie mortarul dintre cărămizile cu care fusese astupată fosta fereastră.

— Într-o margine a rîpei din vale este ridicat un șopron. Dacă n-ar fi zidită fereastra, s-ar vedea. Cînd ieșim de aici, o să vi-l arăt !

Și a mormăit parcă numai pentru el ; totuși, am auzit și eu tocmai de acolo, din stradă :

— Numai dacă mai ieșim !

Apoi a făcut stînga-mprejur și s-a dus lîngă financiar. A început să-i vorbească lui special și cu adresă :

— Se spune că, prin unele părți, trupele de ordine ale ocupanților tăiau mîna dreaptă a partizanilor pe care-i prindeau.

Financiarul s-a enervat :

— Ce legătură faci dumneata între...

Privirea lui a făcut o cursă tur-retur, rapidă, între fereastra zidită şi butucul pătat.

Soldatul nu a scos decît un „Ei!", dar cu sens de „Lasă, parcă nu ştii!". Apoi s-a hlizit. Fata a socotit, probabil, că-i momentul să intre şi ea în horă. Şi l-a întrebat pe soldat :

— Îi sînteţi prieten ?

— Eu ?! Asta-i bună! Duşman, domnişoară! Şi nu-i nevoie să-i spuneţi ; el o ştie. Şi nici de ce nu-i un secret : mi-a luat nevasta.

Fata a scos un soi de exclamaţie de surpriză, dar şi de dezamăgire. Oricum, o exclamaţie care l-a indispus pe soldat.

— Ce s-a întîmplat, domnişoară ? Ce vă nemulţumeşte ?

Ea a căutat s-o dreagă :

— M-a impresionat situaţia dumitale.

Soldatul a rîs scurt de tot şi i-a zis un „Mulţumesc!", de care n-am putut să-mi dau seama dacă era sincer sau ironic.

În timpul ăsta, financiarul s-a retras într-un colţ şi a monologat acolo doar pentru el, însă nu destul de încet ca să nu fie auzit şi de mult prea atentul soldat :

— Deci, el i-a luat nevasta!

Soldatul s-a răstit :

— Îmi cunoaşteţi cumva întîmplarea, domnule ?

— Nu! De unde ? Mă întrebam doar ce mai cauţi acum, tocmai aici, în casa lui.

Soldatului, pur şi simplu, i-a sărit falca de jos înainte, aşa, ca împinsă de un resort, şi pe faţă i-a

năvălit o înverşunare care nu prevestea nimic bun. Ba, dimpotrivă !

— Ce caut aici ? Păi trebuie să aflu !

Financiarul s-a molipsit şi el de violenţă, pentru că a strigat :

— Ce ? !

Soldatul şi-a tras falca înapoi, nu i-a răspuns, ba a început să-l şi studieze, centimetru pătrat cu centimetru pătrat, pe financiar. Iar ăla, fireşte, şi-a ieşit din pepeni. A început să ţipe.

— Ce vrei să afli, omule ? !

Soldatul, deodată degajat, a făcut doi paşi de vals, ţinînd miinile întinse de parcă ar fi cuprins cu ele trupul unei femei, şi i-a răspuns cu ton de palavragiu uşuratic :

— Ei, „ce" ? ! Cum a reuşit să mi-o ia.

— Aaaa !

Financiarul a răsuflat atît de făţiş eliberat, incit l-a scos iar din sărite pe soldat. A fost rîndul lui să se înfierbinte împotriva financiarului :

— Vi se pare lipsit de importanţă ? ! Ca s-o faci pe femeia altuia să-şi lase casa şi să te urmeze, trebuie să ai o putere. Dar în ce constă puterea lui ? ! Asta trebuie să aflu !

S-a trîntit ghemuit, direct pe duşumea, într-un loc care apoi a devenit numai al lui. Chiar dacă se mai ridica şi se îndepărta, repede se întorcea la el. De-acolo şi-a continuat gîndurile :

— Ceea ce-i mai uluitor e că omul ăsta nici măcar voinic nu-i ! Iar figura îi este comună. Am făcut de patru ori cunoştinţă cu el şi, totuşi, cînd îl

întîlneam, nu-l mai recunoşteam. Făceam din nou cunoştinţă. Era chiar penibil. El nu mă uita şi, de fiecare dată, zîmbea şi remarca : „V-am mai fost prezentat o dată" ! În sinea mea, îmi spuneam : „Asta-i soarta figurilor şterse !". Şi-l compătimeam. Apoi, nevastă-mea a fugit la el... De atunci, îl ţin minte !

S-a lăsat o tăcere din acelea care te descurajează pentru o bună bucată de vreme.

Fata s-a retras deoparte de ceilalţi doi şi a murmurat doar pentru ea :

— Probabil e altul, fetiţo ; nu-ţi mai fă vise !

A murmurat aproape fără să mişte buzele, totuşi eu, de-acolo, din stradă, am auzit-o. Dar nu şi ceilalţi doi.

Tăcerea care se prelungea poate ne-ar fi făcut să împuşcăm fuga care încotro. A apărut însă un element nou : o jună frumoasă, elegantă, provocatoare, cu un sex-apeal periculos de generos. Evident, voia să ajungă la uşă. Avea tocuri extrem de înalte şi, după ce a intrat pe poarta de fier cea sublimă, a început să păşească, privind doar în jos, cu mare atenţie.

Financiarul s-a arătat încîntat chiar de la început şi, fără rezerve, a scos un „Ooo !" prelung, a sărit afară peste piciorul de zid, s-a apropiat de ea şi, după ce a apucat-o cu putere de braţ, a întrebat-o :

— Îmi permiteţi să vă ajut ?

Juna şi-a înălţat capul. Avea o privire îngheţată. L-a măsurat amănunţit din cap pînă-n pi-

cioare, i-a constatat eleganța, s-a înseninat și abia apoi i-a răspuns, cu o bunăvoință lascivă :

— Cu plăcere !

Soldatul, care pînă atunci, potrivit noului sau, poate, vechiului său obicei, stătea jos, ghemuit cu genunchii la piept, s-a ridicat, s-a apropiat de spărtură și a privit cu interes toată scena aia.

Hodoronc-tronc, juna a țipat :

— Vai, mi s-a rupt tocul ! Ce prostie să ari și drumul ! Măcar o cărare să fi rămas. Nu știu cum am să ies din bulgării ăștia.

Financiarul a ridicat-o în brațe, apoi a întrebat-o :

— Îmi îngăduiți să vă duc în brațe, pînă înăuntru ?

Juna a scos niște sunete, a făcut niște mișcări cu ochii și cu umerii obrajilor, așa, ca să mimeze pudoarea, dar l-a apucat cu brațele pe după git :

— Dacă vreți ! ?

Cu ea în brațe, financiarul a intrat în „casă“ tot prin spărtură. Juna a constatat, zîmbindu-i :

— Am ajuns.

Financiarul n-a lăsat-o jos și, fără vreo grabă, a început să-i țină un discurs :

— Grădinăritul e o ocupație frumoasă. Am în sud, pe țărmul mării, o mică vilă. Mă retrag uneori acolo. E înconjurată de o grădină, totuși are o trecere pavată cu dale, pe care se poate păși fără să-ți primejduiești gleznele.

Și, mîngîindu-i junei glezna piciorului stîng, i-a spus clar :

— Aș fi o gazdă fericită !

Soldatul s-a plîns fetei uluitoare :

— Dumnealul, adineauri, cînd i-am spus istoria cu nevastă-mea, avea aerul că nu-l interesează femeile !

Juna, fără să-şi desprindă braţele de după gîtul financiarului, s-a alintat :

— Dacă nu intenţionaţi să porniţi cu mine chiar acum spre sud, cred că e mai odihnitor pentru dumneavoastră să mă lăsaţi jos.

Financiarul a spus un „A, da !" şi a repus-o pe pămînt.

Abia acum — cînd era şi ea înăuntrul casei — juna i-a văzut pe ceilalţi :

— Bună dimineaţa !

Fata uluitoare i-a răspuns tot cu un „bună dimineaţa" limpede şi oficial, iar soldatul cu un mormăit.

Cu întîrziere, pe jună a pocnit-o jena şi a ţinut să se justifice :

— Dacă nu era domnul, nu ştiu cum aş fi ieşit, îmi intraseră tocurile între bulgări. Ar fi trebuit să are în spatele casei.

Soldatul s-a ghemuit iar la locul lui :

— Şi acolo e arat ! Şi-a arat un culoar de pămînt în jurul casei.

Fata uluitoare a constatat cu o luciditate dintre cele mai reci :

— Ca la graniţele dintre state.

Ideea asta l-a mobilizat pe financiar într-o asemenea măsură, încît a uitat de juna cu tocuri înalte :

— Asta-i ! Aveam sentimentul că-mi sugerează ceva, şi nu-mi dădeam seama ce ! Cînd a avut, totuşi, timp ? De-abia s-a întors de pe front ? !

Soldatul, în colțul lui, a chicotit. Intrigat, financiarul s-a întors spre el, autoritar :

— Ce-i ? !

Cu satisfacția omului care știe el ce știe, dar își păstrează informația doar pentru el, soldatul i-a replicat, cu un fals respect :

— Nimic, mi-a venit să chicotesc.

Financiarul a devenit amenințător :

— Poate ar fi mai înțelept pentru dumneata să fii mai reverențios !

— Ei, nu te supăra, domnule ! M-am ferit să-ți spun în față că nu te pricepi la agricultură. Atît !

S-a ridicat, a ieșit afară — pe ușă ! — a ridicat un bulgăre de pămînt, a revenit înăuntru — tot pe ușă ! — și în fața financiarului l-a sfărîmat printre degete.

— Altfel, ți-ai fi dat seama că arătura e de anul trecut. Eu cred că vrea să renunțe la ideea culoarului.

Și fata uluitoare adăugă :

— Probabil !

Financiarul s-a întors spre ea :

— De ce ?

Juna cu tocuri înalte a intervenit fără să fie întrebată :

— E o aiureală !

Financiarul i-a aruncat o privire total opusă celor dinainte — vreau să spun cam exasperată și cam disprețuitoare — și s-a întors, întrebător, spre fata cea uluitoare. Iar ea l-a lămurit, bineînțeles, cu tonul ei sec, rece, științific :

— Obişnuit, cei care se întorc de pe front sînt mai deschişi, mai generoşi, renunţă la fel de fel de bariere. Îşi modifică optica !

Uluită şi cu admiraţie, juna cu tocuri înalte a scos un „Aaa !“ stupid, care i-a făcut pe toţi să se împrăştie în diferitele colţuri ale încăperii. După cîteva clipe de tăcere generală şi nemişcare, tot generală, fata uluitoare s-a apropiat de juna cu tocuri şi i s-a adresat cu o voce destul de scăzută, ca să nu fie auzită de cei doi bărbaţi ; însă, mulţumită fenomenului casei-scoică, semnalat de soldat, perfect auzită de mine :

— Odată ce aţi venit aici, în casa lui, presupun că-l cunoaşteţi îndeaproape !

— Bineînţeles !

— Atunci, poate mă ajutaţi să-mi lămuresc o nedumerire, desigur, dacă ştiţi ! El...

— Ei bine, ce-i cu el ?

Fata a avut o şovăială, dar şi-a invins-o :

— Este, sau nu, căsătorit ?

Juna cu tocuri a rămas un moment încremenită şi fata a simţit nevoia să adauge :

— Am spus, dacă ştiţi...

Juna cu tocuri a izbucnit în hohote de rîs, atrăgînd atenţia celor doi bărbaţi şi făcînd-o pe fată să se simtă stingherită.

— Dacă ştiu ? Ei, asta-i bună ! Cum să nu ştiu, domnişoară, dacă... Dacă eu îi sînt soţie ? !

A explodat o surpriză unanimă. Doar soldatul a pufnit — iar atotştiutor — din locul lui.

Financiarul l-a întrebat direct :

— Deci, dumneaei ţi-a fost soţie ?

Juna s-a arătat indignată :

— Eu, aaa...
N-a continuat, dar a avut o privire şi un gest spre soldat, care au ţinut perfect locul oricăror vorbe dispreţuitoare.
Soldatul i-a răspuns financiarului, dar totodată plătindu-i şi poliţa junei :
— Nu, nu e ea. Ar fi însemnat un serviciu !
Financiarul a insistat :
— Bine, dar parcă spuneai că soţia dumitale...
— Ei, da, a fugit de la mine la el, dar nu înseamnă că el a luat-o de nevastă.
Fata cea uluitoare a izbucnit spontan, fără control şi cu multă, multă bucurie :
— Perfect logic !
Toţi s-au întors spre ea şi, întrucîtva comic, ea a redevenit pe loc gravă. Totuşi, toţi au continuat să o privească întrebător. Trebuia să le dea un răspuns, dar a fost salvată de apariţia — fireşte, tot dinspre stradă — a unei alte femei. Şi, iar toţi, s-au întors spre noua venită. Doar juna cu tocuri s-a retras, cu mare grabă, în colţul cel mai întunecat al încăperii, întorcîndu-se cu faţa la perete.
Spre deosebire de ea, noua venită păşea cu certitudine, chiar prin porţiunea arată. Şi aşa, fără vreo dificultate, a ajuns la uşă, a deschis-o, a intrat şi a rostit un „bună dimineaţa", cu o voce caldă, calmă şi cuceritoare.
În afară de juna cu tocuri, i-au răspuns toţi, de asemenea cu un „bună dimineaţa".
Noua venită a privit la fiecare în parte şi nu şi-a ascuns dezamăgirea :
— Credeam că a venit !
Fata uluitoare a asigurat-o :

— Va veni, şi noi îl aşteptăm !

Au urmat cîteva momente de uşoară stinghereală. Apoi pălăvrăgeala iar s-a înfiripat. Începutul l-a făcut financiarul, care, fără vreo legătură, a întrebat-o pe noua venită :

— Rudă cu el ?

După o ezitare, cu glas scăzut, ea i-a răspuns :

— Soţie.

Răspunsul a provocat o surpriză generală. Dar cea mai atentă, mai interesată, părea fata cea uluitoare. Înainte de a se dezmetici careva dintre cei adunaţi, juna cu tocuri înalte a ieşit din colţul în care se ascunsese şi a provocat-o pe noua venită :

— Vreţi să spuneţi că... i-aţi fost !

Noua venită a tresărit. Evident, îi era jenă. S-a redresat însă, şi-a propus să fie calmă şi i-a răspuns cu o duritate neaşteptată pentru delicateţea ei :

— I-am fost, aşa cum i-ai fost şi dumneata. Aşa cum nu i-am fost nici una dintre noi. Aşa cum toate am fi dorit să-i fim. Aşa cum toate n-am reuşit să-i fim.

Juna cu tocuri înalte a vrut să-i răspundă ceva — a deschis chiar şi gura — dar nu a găsit ce. Şi au urmat alte momente de stinghereală şi tăcere.

Financiarul, mai practic decît toţi, s-a apropiat de soldat şi l-a întrebat cu ton scăzut, evitînd să mai fie auzit şi de ceilalţi :

— Atunci, dumneaei ţi-a fost soţie ?

Bineînţeles de jos, de unde stătea ghemuit, soldatul a clătinat din cap :

— Nu, alta !

Întreruperea i-a folosit, se pare, femeii cu tocuri înalte. Pentru că s-a apropiat iar de noua venită și a întrebat-o, aparent mieros :

— Dragă doamnă, vreți să mă lămuriți, dumneavoastră de ce ați mai venit ? Credeți, ca să nu spun sperați, că după front și-a schimbat gusturile ? Să fi devenit mai puțin pretențios, „dragă doamnă" ?

— Da, ați „intuit" bine.

Așa i-a răspuns noua venită, apoi s-a adresat celorlalți :

— De neînchipuit, în absența gîndirii, cît poate ajuta intuiția !

Și iar s-a adresat femeii cu tocuri înalte :

— Ați intuit bine, mi-era teamă. Un bărbat care se întoarce de pe front, după ce a văzut toate ororile de acolo, are gusturile degradate, invalide, și este în stare să se oprească la prima femeie care-i iese în cale. De aceea, acum, în clipa întoarcerii, nu-l puteam lăsa singur. Ar fi putut avea de suferit mai tîrziu și nu mi-aș fi iertat-o niciodată.

Juna cu tocuri înalte a început să facă pași în jurul noii venite și, măsurînd-o ostentativ cu privirea, a început un alt atac, însă tot de nivelul ei :

— Deci, așa arată femeia aceea... cam în vîrstă, care...

N-a putut continua, pentru că soldatul a sărit în picioare și a țipat la ea :

— Potolește-te ! Preotul !

Într-adevăr, pe poartă venise rîndul să intre un preot. Soldatul i-a deschis ușa și i s-a adresat cu o tonalitate blîndă, gravă, de violoncel :

— Pe aici, părinte !

Intrînd, preotul şi-a spus formula lui :

— Pace în casa aceasta !

I-au răspuns toţi în tăcere, aplecîndu-şi doar frunţile. Soldatul i-a oferit unicul scaun.

— Stai, părinte, după cîte se pare, va trebui să-l mai aşteptăm.

Preotul a replicat foarte laic :

— Nu văd alte scaune şi doamnele stau în picioare !

Soldatul — ca omul păţit şi care are, de-acum, părerile lui precise despre femei — i-a retezat-o :

— Lasă-le, părinte, întîi sfinţia ta !

Aproape silit de soldat, preotul s-a aşezat. Nimeni n-a mai rostit o vorbă. Soldatul, adus de spate, frămîntat de un gînd, s-a îndreptat spre locul său. Dar nu fără vreo cîteva ezitări, vreo cîteva opriri din mers. Parcă vroia să facă ceva şi nu se hotăra. Pînă la urmă, s-a decis. Şi s-a întors iar la preot şi l-a întrebat, gîfîind :

— Părinte, de ce aţi venit aici ? Nu-i aşa că pentru o slujbă de înmormîntare ?

Întrebarea şi tonul sinistru cu care a fost spusă, pe fundalul acela de absolută tăcere, i-a făcut pe toţi să tresară, să se înfioare.

— Nu, nici vorbă ! Mi s-a comunicat, printr-un băiat din parohie, că s-a născut un prunc şi că, aici, e nevoie de mine.

În loc să fie liniştit de răspunsul ăsta, soldatul s-a cuprins cu mîinile de tîmple şi, exasperat, a gemut :

— Iar nu-l înţeleg pe omul ăsta !

S-a repezit şi s-a trîntit în colţul lui, frecîndu-şi cu palma, apăsat, fruntea. Disperarea lui a impre-

sionat ; s-a lăsat o tăcere apăsătoare, mai apăsătoare decît cele de mai înainte.

Preotul, ca proaspăt venit, a început să privească în jur :

— Ce casă ! Mă simt ca într-un muzeu !

Financiarul a fost de altă părere :

— Într-un muzeu există ordine. Obiectele sînt adunate după un criteriu. Aici totul este în dezordine. Parcă am fi în podul unui teatru.

Fata cea uluitoare și-a demonstrat din nou logica :

— Și cel care locuiește aici trebuie să fie la fel !

Nemulțumit, soldatul s-a răsucit pe locul lui :

— Ei ! Cum poate fi un om „ca un pod de teatru“ ? !

Fata cu tocuri înalte, căreia de-acum am să-i spun soția a doua, l-a lămurit :

— Foarte bine ! N-am mai fost niciodată pe aici, însă întotdeauna am fost convinsă că așa arată camera lui : o culme a harababurii !

Și a început, de ici-de colo, să ridice și să privească diferite obiecte într-adevăr fără nici o legătură între ele.

Soldatul n-a mai zis nimic, însă fata uluitoare a ținut, bineînțeles, să obțină un răspuns logic :

— N-ați fost niciodată aici ? ! Este doar casa... să zicem, a soțului dumneavoastră !

— Da, și totuși aici n-am fost. Locuiam la mine. Aici se retrăgea cînd vroia să fie singur. Iar eu îi respectam...

Ajunsă aici cu fraza, a făcut un gest semnificativ și a continuat autoadmirativ, autolaudativ chiar :

— Noi făceam un menaj foarte modern !

Femeia cea blîndă, ultima venită, căreia de-acum am să-i spun soția întîi, a lămurit lucrurile și mai bine :

— Aici era lumea pe care și-o făcuse el, pentru el. Locul lui de meditație. Dumneavoastră, părinte, vă este mai ușor să-l înțelegeți.

Preotul s-a arătat onest :

— Dacă și meditațiile noastre sînt la fel de deosebite ca și locurile pe care ni le-am ales pentru sfaturile noastre cu noi înșine, atunci mă îndoiesc că aș putea să-l înțeleg.

Soldatul iar a sărit de la locul lui :

— Dacă nici dumneavoastră, părinte, pe care meseria vă obligă să gîndiți, nu-l înțelegeți, atunci eu ce să mai fac ?

Financiarul a turnat și el gazul lui peste focul general :

— Loc de meditație, înțeleg, dar de ce trebuia să-l umple numai cu ciudățenii ? !

Fata cea uluitoare a izbucnit în rîs. Toți s-au întors spre ea și o priveau intrigați. Iar financiarul a și întrebat-o, firește ofuscat :

— Am spus vreo prostie ?

— O, nu ! Ați folosit cuvîntul „ciudățenii“ și, fără să vreau, am făcut o legătură. Tot el ne-a adunat și pe noi aici ! Deci și noi am fi tot niște...

Financiarul a întrerupt-o, tăios :

— Regret, nu reușesc să vă gust umorul !

Fata l-a cam lăsat baltă și s-a adresat celorlalți :

— De fapt, ce profesie avea ? Poate în asta găsim explicația !

Financiarul și-a călcat pe mîndrie și a reintrat în horă :

— Profesor de desen.

Fata l-a privit surprinsă.

Soția întîi l-a corectat :

— De muzică !

Financiarul a ezitat, apoi a cedat :

— Posibil. Asta mi-a fost impresia.

Fata cea uluitoare s-a adresat iar numai financiarului :

— Profesor ? ! Chiar profesor ?

Iritarea i-a adus financiarului, pe obraji, un stacojiu de om bolnav :

— Îl scoseseră din toate școlile. Și atunci...

— De ce ?

— Habar n-am, domnișoară !

Soldatul iar a dat semne de viață, de acolo, din colțul lui :

— Vroia să facă de toate și nu făcea nimic ! Se lăuda că va săvîrși o minune.

Știrea asta l-a interesat teribil pe preot :

— O minune ? !

Soldatul a ricanat, apoi l-a descurajat pe preot și cu vorbe :

— Doar gura era de el ! Dacă începea ceva, nu ducea la bun sfîrșit. Se plimba pe străzi nopți întregi, pălăvrăgind cu cîte unul pe măsura lui. Și a doua zi, cînd tot omul muncea, el dormea pînă la amiază. Vi se pare normal ?

Fata cea uluitoare și logică a întins un deget spre financiar :

— Dumnealui spunea că îi era angajat la bancă.

— El... funcționar ? !

Soldatul a întrebat și, fără să mai aștepte vreun răspuns, a izbucnit în hohote de rîs. În același timp, financiarul făcea eforturi să-și stăpînească furia. Doar preotul, cu calm, și-a consultat ceasul și a constatat :

— Așteptăm de un sfert de oră. Mă refer la momentul de la care am intrat eu aici. Ca fost funcționar de bancă, ar fi trebuit să fie punctual.

Soția a doua a țăcănit din tocuri și a ridicat din umeri :

— Punctual ? Nici vorbă, se lăsa așteptat cu orele !

Soția întîi a completat, cu glasul ei de o blîndețe nefirească :

— Cu zilele, cu lunile, cu anii, cu cît îți mai rămîne din viață. După ce l-ai cunoscut, nu știu ce te obligă să-l aștepți încontinuu pînă la sfîrșit.

Soldatul a țîșnit de jos tocmai în fața financiarului :

— Vă spuneam eu, are o putere ! Uite cum le-a zăpăcit !

Și financiarul, parcă molipsit, și-a pierdut și el controlul și a izbucnit :

— E caraghios, atîția oameni în toată firea, să-l așteptăm pe...

Soția a doua l-a întrerupt, pur și simplu punîndu-i pe gură un deget delicat, dar încărcat cu vreo trei inele grosiere :

— Vine, se aud pași !

Într-adevăr, se auzeau pași care se apropiau. Răsunetul lor s-a amplificat, a devenit tunător, a trecut parcă pe deasupra casei și apoi s-a pierdut.

Toți cei dinăuntru au privit îngroziți în sus, urmărindu-le, de la un capăt la celălalt al tavanului, traiectoria sonoră. Tăcerea care a urmat a fost întreruptă, destul de tîrziu, de remarca soției întii :

— Nu va veni, vă spun eu că nu va veni ! Pentru noi nu va veni !

Și tăcerea iar și-a făcut loc. Nu pentru mult timp, pentru că soția a doua — agitată, privind cu frică în toate părțile — s-a apropiat de preot și i-a spus :

— Părinte, mă simt neliniștită, acum cîteva clipe am avut senzația că sînt privită !

Fata cea logică a tresărit :

— Privită ? !

Financiarul parcă a redescoperit-o pe fata cu tocuri înalte :

— E firesc, sînteți tînără și aici sînt cîțiva bărbați.

Soția a doua însă a rămas tot gravă :

— Nu-mi arde de glume ! La privirea altcuiva, nu a celor pe care-i văd și eu, mă refeream ! Enervantă impresie ! Probabil din cauza războiului. Nervii au început să ne facă figuri !

S-a cutremurat și a continuat și mai alarmată :

— Mă obsedează gîndul că aici a fost omorît un om ! Sau, poate, se ascunde cineva și ne privește !

Fără să se ridice de pe scaun, preotul și-a răsucit capul în toate părțile, de parcă n-ar fi avut tendoanele de la ceafă ca tot omul :

— Unde ? Aici abia am încăput noi. Fereastra e zidită. Iar singura ușă — închisă. Liniștiți-vă !

— Totuși, am simțit că sînt privită de cineva !

I-am simţit privirea în ceafă.

Apropiindu-se de spărtură, financiarul a încercat să o liniştească pe soţia a doua, cu o nouă explicaţie :

— Poate din stradă ! Într-adevăr, oribilă senzaţie : în casa ta fiind, să ştii că te poate privi oricine vrea, oricine trece pe stradă ! Să-ţi vadă toate gesturile, toate intimităţile.

Şi a adăugat cu o ironie care, evident, îl încînta :

— Nici chiar el, nu-mi închipui că va accepta să locuiască într-o vitrină !

De la locul lui, soldatul n-a scos decît o silabă :

— Mde !

Exasperat, financiarul s-a întors spre soldat :

— Iar ! Acum ce mai ai de spus ?

Preotul a vrut să-i împace :

— De ce atîtea discuţii ? Omul abia s-a întors de pe front şi un zid nu-ţi cere cine ştie ce timp să-l ridici. Temelia există.

— Nici vorbă, sînt case şi mai dărîmate ! Dar n-ar avea rost. Spărtura nu e, cum pare, de la suflul unei bombe. El a făcut-o, dom'le financiar. Şi-a spart singur peretele.

— Absurd !

— L-am văzut eu. A zidit fereastra şi a spart zidul.

— Ce l-ar fi putut determina ? Domnule, nu ştiu de ce, vorbele dumitale îmi miros a palavre !

În ciondăneala dintre soldat şi financiar a intervenit soţia întîi, care a dovedit că vorba ei poate fi şi imperativă, nu numai blîndă :

— Nu-s pălăvrăgeli, e adevărat !

Financiarul s-a întors spre ea, ca ars :
— Susţineţi şi dumneavoastră că l-aţi văzut ?
Soţia întîi n-a răspuns imediat şi mie unuia mi-a făcut impresia că regretă că a intervenit.
— Nu.
— Atunci ?
— Mi-a spus că are de gînd să-şi spargă peretele. Şi, după cîteva zile, cînd am trecut pe aici, prin faţa casei, am văzut spărtura.
— Şi nu v-a spus de ce ?
— Nu.
Soţia a doua a găsit prilejul s-o atace iar :
— De ce spui că nu ştii ? Cu siguranţă, a făcut o criză ! De ce-l acoperi ?
Şi blînda soţie întîi a demonstrat că poate fi şi dură. Aproape a ţipat :
— M-am lăudat, doar, că-mi este soţ !
Fata cea logică probabil că avea un silogism incomplet în cap, pentru că a pus una din întrebările acelea ale ei, reci şi precise :
— Ce criză ?
Soţia a doua a vrut să-i răspundă, dar soţia întîi i-a strigat mai mult decît autoritar, poruncitor :
— Taci !
Soţia a doua a ţăcănit din tocuri, dezorientată, apoi s-a răzvrătit :
— De ce să tac ? Poate erau crize de nebunie ! Făcea lucruri la care nu te aşteptai. De exemplu, se jignea singur. N-am putut să înţeleg niciodată de ce să te jigneşti singur !
Soţia întîi parcă nu a rostit nişte vorbe, ci numai a suspinat :

— Înseamnă că ai fost întotdeauna mulţumită de dumneata.

Soţia a doua i-a replicat în gura mare :

— Şi de ce nu ?

Imediat însă a ţipat lung, a fost cuprinsă de un tremur, şi-a dus mîinile la ceafă şi s-a repezit direct în braţele financiarului :

— Iar am simţit privirea ! Mi-a pătruns pînă în creier. Eu nu mă întorc. Uitaţi-vă dumneavoastră, spuneţi-mi... este ?

— Absolut nimeni !

Iar preotul a adăugat :

— V-am spus să vă liniştiţi.

Financiarul a cuprins-o mai bine în braţe :

— În definitiv, chiar dacă ar fi cineva, sînteţi cu noi.

De fapt, toţi erau destul de speriaţi, în afară de fata cea logică, care a ţinut să-i consulte înainte de a trage o concluzie :

— Aţi observat ? Şi data trecută, şi acum, cînd doamna a avut senzaţia că este privită, se afla cu spatele spre peretele din fund. Privirea a simţit-o în ceafă, deci, dacă există totuşi un „privitor", de-a lungul acestui perete trebuie căutat.

Preotul iar şi-a răsucit capul, fără să-şi clintească trupul :

— Peretele, evident, n-are nici o fisură. Afară este ceva mai multă lumină, am vedea o rază. Şi-apoi, să nu se supere doamna, de ce numai dumneaei a simţit privirea aceea, iar noi, ceilalţi, nu ? Sau poate a mai simţit-o şi altcineva şi n-a spus ? Poate dumneavoastră, domnişoară ? Sînteţi tot femeie, aveţi o sensibilitate mai ascuţită...

Soția întîi a urmărit-o cu intensitate pe fata cea logică, așteptîndu-i răspunsul într-o evidentă tensiune. Dar fata, după cîteva clipe de tăcere, a rostit cu foarte multă fermitate :

— Nu, eu nu m-am simțit privită !

Preotul și-a răsucit capul către soția întîi.

Aceasta a replicat repede și simplu, de parcă răspunsul fetei i-ar fi adus o ușurare :

— Nu, nici eu.

Hodoronc-tronc, financiarul iar s-a răstit la soldat :

— De ce te tot uiți la mine și zîmbești ?

Soldatul i-a răspuns calm și cu ochii sclipind de satisfacție :

— Din politețe, domnule. Vă invitam să răspundeți înaintea mea.

Financiarul n-a mai avut ce face. A rostit răspicat, mimînd plictiseala, în realitate era nervos :

— N-am simțit nici un fel de privire !

Preotul a repetat figura cu răsucitul capului, ajungînd de data asta cu fața tocmai spre soldat :

— Dar dumneavoastră ?

Soldatul a răspuns, dar continuînd să-l privească țintă pe financiar și zîmbind batjocoritor :

— Nu, nici eu.

Preotul și-a deșurubat capul spre soția a doua :

— Vedeți ? E bine să fim realiști ! Adevărul e că sînteți puțin surmenată, ca noi toți. Războiul...

— Emoția revederii soțului...

A adăugat soția întîi și poate ar mai fi adăugat și ceilalți alte argumente, însă nu i-a lăsat soldatul care, de acolo, de jos, a rostit răspicat, cu ton

scăzut, dar categoric şi mobilizant :

— Nu ! Totul este adevărat ! Sîntem cu toţii priviţi ! Ne-au ajuns privirile morţilor din vale. De asta a zidit el fereastra : nu le mai putea suporta privirile. Dar uite, au pătruns şi prin zid !

Iritat la culme, financiarul a încercat să-l repeadă :

— Ce tot spui dumneata acolo ? Ce-i cu povestea asta cu morţii care privesc ?

Soldatul însă nu s-a lăsat tulburat :

— Imediat în spatele casei, grădina coboară în vale. Apoi, iar începe un deal, însă abrupt, cu un mal aproape drept. Cu alte cuvinte, un loc ideal pentru execuţii. Pentru aşa ceva a şi fost folosit. Casa este ridicată pe un început de colină. De aici, se vede totul ca la un spectacol din loja oficială. Cu o singură condiţie : să nu-ţi zideşti fereastra. El era proprietarul casei. Şi, vrînd-nevrînd, vedea tot, prin fereastra care a fost aici. Sînt sigur, de aceea a zidit-o !

Fata cea logică a şi făcut o sinteză a celor spuse de soldat şi, în general, a celor spuse acolo de toţi cei care se adunaseră :

— Un om al viselor, pus brusc în faţa unei realităţi : în grădina lui sălbatică intră oameni civilizaţi şi îşi împuşcă acolo adversarii.

Soldatul a ţinut să nuanţeze :

— Unora le-au tăiat doar braţul !

— Doamne, ce s-o fi petrecut în sufletul lui ? !

Glasul blînd al soţiei întîi a avut pentru sufletul celorlalţi rol de izvor de milă şi tandreţe, dar constatarea rece a fetei bîntuite de logică i-a readus pe toţi în lumea raţiunii :

— Interesant caz, am să mi-l notez !

Paradoxal, dar, la duşul ăsta cerebral, primul a reacţionat soldatul, care a sărit în picioare, moliciunea i-a dispărut, ba mai mult, omul a căpătat şi un fel de agresivitate. A început să se adreseze tuturor, trecînd de la unul la altul, rapid şi fiind gata să-i zgîlţiie, ba chiar să-i lovească :

— Cum de nu cunoaşteţi istoria ? Aţi fost plecaţi din oraş ? Sau v-aţi închis în casele voastre şi n-aţi vrut să mai ştiţi de nimeni şi de nimic? Recunoaşteţi, nici unul dintre voi n-aţi protestat, n-aţi îndrăznit să puneţi mîna nici măcar pe un cuţit tocit de bucătărie. De aceea simţiţi privirile lor !

Binecînţeles, riposta i-a venit tot de la financiar :

— Destul ! N-am venit aici nici să asist la scene de isterie, nici să ascult jigniri. Şi apoi, eu n-am simţit nici o privire. O întrebare însă : dumneata, în toţi anii aceştia, ai făcut ceva ?

Brusc, vocea soldatului a scăzut la şoaptă. Pe faţă i s-a întipărit o grimasă de durere. Vorba abia i s-a mai auzit :

— O singură dată. Probabil, nu-i suficient. Altfel...

A început să-şi frece ceafa cu palma lui enormă :

— Trebuia să spun adevărul !

Cuvîntul ăsta din urmă l-a făcut pe financiar literalmente să explodeze. L-a prins pe soldat de pieptul vestonului, a început să-l zgîlţiie şi să ţipe :

— Ce adevăr ? Bagă de seamă ce spui !

Soldatul s-a smuls simplu, cu o singură mișcare, și, fără să-l ia în seamă pe financiar, s-a întors spre preot :

— Părinte, să știi, cînd ne-ai întrebat pe toți, eu am mințit. Fiindcă...

Financiarul s-a interpus între soldat și preot și iar l-a privit amenințător, direct în ochi, pe soldat. Însă acesta l-a dat deoparte, cu un gest calm, de om puternic :

— Și eu am simțit privirea aceea !

O clipă năucit, financiarul și-a revenit și, cu dezamăgire, dar mai ales cu ușurare, a spus :

— Aaa, iar povestea cu privirea !

Apoi însă a izbucnit într-un rîs nervos, care i-a făcut pe toți să se împrăștie în diferitele colțuri ale încăperii. Rîsul ăla parcă a rupt orice legătură între ei. Toți aveau mutre abătute, numai financiarul — dracu' știe de ce ! — jubila. Venise chiar lîngă spărtura zidului și, respirînd adînc aerul proaspăt al dimineții, pur și simplu se bucura de viață. Eram în fața lui și vă spun că rar mi-a fost dat să văd un chip mai încrezut și mai mulțumit de sine ca al lui. Dar făclia n-a stat mult aprinsă. Brusc, fața financiarului a devenit lividă. Era limpede, se petrecea ceva cu el. Făcea însă eforturi să se stăpînească, să nu afle ceilalți. Dealtfel, era întors cu spatele la ei. Și, totuși, parcă ei au simțit că se petrece ceva cu el. Pentru că toți îl priveau. Într-o tăcere apăsătoare, grea. Într-o nemișcare a tuturor. Într-un tîrziu, financiarul și-a depășit momentul de criză ; pentru că s-a îndreptat spre ușă, a apăsat pe mînerul clanței, vrînd s-o deschidă, dar probabil s-a răzgîndit, fiindcă a aban-

donat minerul şi s-a apropiat din nou de spărtură. S-a oprit chiar lîngă piciorul de zid rămas nedărîmat, şi iar a urmat o nemişcare şi o tăcere a tuturor. Într-un tîrziu, tot soţia a doua a fost cea care a izbucnit montîndu-se singură de la vorbă la vorbă :

— Pentru ce ne-a chemat tocmai aici ? În dărîmătura asta ? Mi-e şi frică să vorbesc mai tare, să nu ne cadă în cap ! Pentru ce ? Ce sîntem noi ? Păpuşi ? Păpuşile lui ? De ce ne-a adunat ?

Soţia întîi i-a răspuns cu un ton mai degrabă profetic şi imperativ, decît blînd :

— Aici totul se desfăşoară după cum vrea el ! După legile pe care le-a hotărît el acestui loc. Din clipa în care am păşit aici, şi pe noi ne conduce după cum vrea el. Încă nu v-aţi dat seama ? Ne-a adunat şi ne sileşte să spunem adevărul. Pînă la urmă, toţi vom spune adevărul !

Bineînţeles, cei adunaţi acolo, înaintea ochilor mei, au fost şi mai tulburaţi de vorbele astea, toţi, în afară de fata cea logică şi uluitoare, care s-a apropiat de financiar şi, înainte de a-i spune ce avea de spus, i-a zîmbit încurajator :

— Vom spune adevărul sau îl vom descoperi. E mai ştiinţific !

Financiarului i-a dispărut sîngele din faţă. Soţia întîi a tresărit la vorbele astea şi iar a privit-o stăruitor, îndelung, pe fata cea logică. S-a lăsat încă o dată o tăcere apăsătoare, care a fost sfîşiată de un nou ţipăt al soţiei a doua. Toţi s-au întors, întrebători, spre ea.

— Iar m-a privit ! Dacă mai rămînem mult aici, vom înnebuni cu toţii ! Eu plec !

Şi, ţăcănind din tocurile ei înalte, s-a îndreptat spre uşă ; a oprit-o însă replica, aruncată cu brutalitate, a financiarului :

— Mă tem că nu veţi reuşi ! Uşa este zăvorîtă !

Soţia a doua s-a repezit la uşă, a apăsat, a tras repetat de mînerul clanţei. Dar uşa nu s-a deschis. Palidă, soţia a doua s-a întors spre ceilalţi :

— Într-adevăr, e închisă !

S-au adunat toţi în jurul uşii. Pînă şi soldatul şi-a părăsit locul. A fost rîndul preotului să tragă de uşă. Apoi al soldatului, care şi-a folosit întreaga lui forţă, dar tot cu acelaşi rezultat. Doar fata cea logică a mai avut ceva de spus :

— S-a blocat broasca. Singură. N-a mai fost folosită de mult şi s-a blocat ; nu văd nici un motiv de panică. Nu uitaţi, putem ieşi oricînd vrem, prin spărtură !

Soţia a doua a început să hohotească nervos :

— Chiar ! Ce proşti am fost !

Financiarul s-a apropiat iar de spărtură, a tras aer adînc în piept, apoi — cu tonul cu care se citeşte un testament — le-a făcut un soi de declaraţie :

— Luaţi-o cum vreţi, oricum vă spun ! Am încercat eu ! Ei bine, n-am putut să păşesc afară ! Nu ştiu de ce n-am îndrăznit. Am avut intuiţia unei capcane care mă aşteaptă. A unui pericol. Mi-am propus să mă rup de sentimentul acesta, mi-am mobilizat întreaga voinţă şi era să ies. În aceeaşi clipă, însă, am simţit şi eu, în ceafă, privirea aceea. Şi am ştiut că nu mai pot părăsi casa ! Dumneavoastră, doamnă, şi dumnea-

voastră, domnule soldat, vă cer scuze pentru neîncrederea de mai înainte.

Preotul își înșuruba și își deșuruba capul, cu mobilitatea aia neverosimilă a gîtului său, apoi și-a spus părerea :

— E ceva de domeniul fantasticului !

Financiarul fierbea, dar nu ajunsese încă la punctul cînd să accepte o asemenea explicație :

— Și, totuși, se petrece sub ochii noștri. Și cu participarea noastră !

Cu o singură replică, fata cea logică iar a făcut notă discordantă față de toți ceilalți :

— Să nu mi-o luați în nume de rău, însă mie îmi place !

Și soția întîi a privit-o — pentru a treia oară — cu simpatie.

Financiarul însă a vrut, probabil, s-o pună la punct ; s-a apropiat de ea și a întrebat-o :

— Domnișoară, dumneavoastră de ce ați venit ? Noi, ceilalți, l-am cunoscut și am spus de ce am venit. Dumneavoastră, însă, ce urmăriți ?

— Pentru mine este doar obiect de studiu. Îmi fac doar o fișă.

Soldatul s-a cutremurat, acolo jos, pe podele :

— Iată-ne ajunși și fișe !

Financiarul însă și-a continuat interogatoriul :

— Să intri, cu de la tine putere, în casa cuiva, pentru „a-ți întocmi o fișă“ ? Ciudată îndeletnicire !

— Vă înșelați ! Sînt împuternicită de stat să intru în casa aceasta. S-a înființat un serviciu pentru recompensarea eroilor. Iar el a depus la noi o cerere. Prima cerere.

Răspunsul ei a provocat o stupefacţie generală. Soţia a doua a explodat :

— Erou ? ! El, erou ? ! Să fim serioşi ! Asta implică să omori oameni cu grămada, nu ? Şi cînd eu îi găteam mîncare de pasăre, pur şi simplu refuza carnea. Îi era milă de pasărea sacrificată.

Soldatul iar a sărit în picioare :

— Nu mai înţeleg nimic ! Aş fi putut să jur că nici n-a fost pe front !

Financiarul, deodată prietenos, l-a cuprins pe după umeri şi l-a întrebat cu un interes pe care încerca să şi-l ascundă :

— L-ai văzut, dumneata, pe aici ?

Soldatul a şovăit, apoi s-a refugiat într-un răspuns evaziv :

— Am avut uneori impresia.

Fata cea logică iar a intervenit cu-n răspuns autoritar :

— Discuţii de prisos ; şi-a pierdut o mînă pe front.

— Care ? — a întrebat soţia a doua...

— Dreapta.

— Aveţi certitudinea ? — a suspectat-o financiarul.

— Rezultă din certificatul medical ataşat la cerere.

— Desigur, desigur, dacă rezultă dintr-un certificat...

Evident, financiarul era ironic. Iar preotul a socotit că trebuie să facă o remarcă umană :

— O să-i fie greu fără mîna dreaptă.

Deodată, financiarul a devenit grav şi a întrebat-o pe fată, chiar cu febrilitate :

— Și ce spuneați că solicită ?

— O pensie. Ce altceva ? Decorarea se face din oficiu.

În timp ce se izbea iar de dușumea, la locul lui, soldatul a mormăit :

— La urma urmei, bine că l-am regăsit. Erou sau nu, îi voi fi iar umbră.

Soția întîi s-a îndepărtat imediat de el :

— Cam lugubru omul ăsta !

Preotul a încercat s-o liniștească :

— Probabil a băut și nu știe ce spune.

Soldatul însă le-a dat iar o replică, deloc liniștitoare :

— Ba știu. O să vedeți, eu am să-l însoțesc pînă la groapă ! Pun rămășag... dacă se găsește cineva să mă contrazică.

— Eu ! Sînt dispus să primesc rămășagul dumitale.

Răspunsul financiarului a fost deosebit de prompt.

— Hm, știam eu că unii n-au să mă creadă !

Soția întîi a încercat să pună capăt jocului, incredibil pentru ea :

— Ce faceți, domnule ? !

Financiarul nu i-a acordat nici o atenție. Cu atît mai mult, cu cît soldatul i-a și pus întrebarea esențială :

— Atunci, pe ce ?

— Pe bani, firește. Dacă nu-l duci, îmi vei plăti un milion...

Toți, dar absolut toți, ba chiar și eu, de acolo, din stradă, de unde, lipit de grilaj, urmăream cu

mare lăcomic totul, am scos fel de fel de exclamaţii de uimire. Pînă şi soldatul a fost şocat :

— Un milion ?

— Iar dacă-l duci, îţi voi plăti eu trei, patru milioane !

Evident, financiarul supralicitase cu bună-ştiinţă ; soţia întîi nu i-a putut răbda cinismul şi a ţîşnit în faţa lui :

— Chiar în glumă, e monstruos ce-aţi făcut !

— Monstruos ? ! Stimată doamnă, dar n-am făcut nimic altceva decît să întreprind o măsură de precauţie. Îmi port de grijă, ce vedeţi monstruos în asta ? Se pare că nu sînt înţeles. Am să vă explic. Chiar dumneavoastră preconizaţi că noi am fost adunaţi aici, de el, pentru „a descoperi un adevăr". Ei bine, dacă n-aveţi nimic împotrivă, vi-l voi spune eu. Fiţi atentă, dumneavoastră, domnişoară, care aţi venit să-l recompensaţi, vă priveşte în chip deosebit ! Eu unul, dacă aş fi în locul dumneavoastră, înainte de a-i întocmi formele pentru decorare şi pensionare, aş arunca o privire prin arhivele tribunalului militar. Hîrţoagele de prin arhive sînt, totuşi, mijloace de informaţie. Nu mai departe, dacă ne-am lua după o anumită hotărîre de acolo, ar trebui să credem că bunul nostru soţ, prieten şi enoriaş, a executat un fals, e drept, foarte caligrafic, pe un certificat medical oarecare. Reţineţi, îi plac certificatele medicale ! Şi aşa, cînd alţii mureau pe front, el s-a retras aici, în „locul lui de meditaţie" ! Nu întîlneşti la fiecare pas un profesor de muzică care să şi deseneze frumos. De aceea am alergat, domnişoară, de aceea am fost primul aici. Să mă conving dacă mai există

sau nu. Dumneavoastră nu l-aţi cunoscut. Vă dau un-sfat : fiţi mulţumită şi feriţi-vă în viitor ! E un sac plin cu surprize rele. În sfîrşit, să dăm deoparte toate acestea, bine că este socotit erou şi noi ne-am adunat să-l omagiem. Va fi decorat, n-am nimic împotrivă, sînt necesari şi eroii. În ceea ce mă priveşte, mi-am luat măsura mea de siguranţă. „Monstruoasa“ mea măsură de siguranţă. Pot pleca liniştit.

Financiarul i-a salutat pe toţi, înclinîndu-se exagerat, şi a vrut să se întoarcă spre uşă. Preotul însă i-a reamintit :

— Aţi uitat, e închisă !

Exact în clipa aceea, soţia a doua a ţipat iar şi a arătat spre uşă cu o mînă care tremura de groază. S-au întors toţi şi au constatat cu stupefacţie — ca şi mine, dealtfel — că uşa era larg deschisă.

Soţia a doua a trecut brusc în extrema cealaltă şi, rîzînd nervos, nefiresc, încă înspăimîntată, a început să le spună tuturor, mutîndu-şi privirea de la unul la altul, cerîndu-le astfel confirmarea :

— Înseamnă că putem ieşi ! Putem ieşi !

Şi chiar a făcut un pas spre uşă.

La atitudinea asta, blînda soţie întîi a redevenit pentru o clipă ironică :

— Nu vă mai aşteptaţi soţul, „doamnă“ ?

Soţia a doua s-a întors spre ea şi i-a replicat cu violenţă :

— Pot dispune de mine cum şi cînd vreau, nu ?

N-a mai adăugat nimic. S-a oprit încurcată de privirile celorlalţi, adunate asupra ei. A reînceput,

tot cu un ton nervos, agresiv şi în crescendo, să se justifice :

— Cît să-l aştept ? Să-mi irosesc tinereţea, viaţa, nădăjduind că el o să se lămurească ? Eu am nevoie de certitudine ! Nesiguranţa mă oboseşte, mă sperie. Am nevoie de un om care să mă poarte peste bulgări. Un om care să mă ia în braţe şi abia după aceea să mă întrebe dacă vreau. Un om fără îndoieli. Un om pentru care, întotdeauna, totul este limpede. Poftim, dovediţi-mi că judecata mea nu e de bun-simţ !

Privea în jur, la fiecare în parte. Însă toţi tăceau. Soţia a doua s-a apropiat atunci de fată. De fata cea uluitoare. I-a vorbit liniştit, obosită :

— Dumneata rămîi. Ştiu că rămîi. Nu faci bine ! Eu nu cred că este un om necinstit. Dar este cumplit de obositor. O să-ţi alunge toată liniştea ! Degeaba ţi-am spus, dacă îl întîlneşti tot... Poate ar fi mai bine să pleci înainte de a veni !

Deodată, cuprinsă din nou de spaimă, s-a întors şi-a strigat :

— Să nu se blocheze iar uşa !

— Şi ce ? Noi putem ieşi pe aici ! Pe unde am intrat şi la fel cum am intrat.

Financiarul îşi recăpătase siguranţa. A ridicat-o în braţe pe soţia a doua, apoi a întrebat-o :

— Îmi permiteţi să vă trec peste arătura asta nenorocită ?

Soţia a doua i-a răspuns fără pic de bucurie, ba dimpotrivă :

— În asemenea condiţii, sînt gata să vă urmez pînă în sud.

Financiarul şi-a plimbat privirea circular, peste toţi ceilalţi ; şi-a savurat victoria. Apoi s-a întors şi a ieşit prin spărtură. S-a mai întors o dată şi, fără a o lăsa pe soţia a doua din braţe, le-a spus celor rămaşi „înăuntru“ :

— Ascultaţi sfatul meu, plecaţi !

Apoi a ieşit pe poartă şi a luat-o în lungul străzii, ieşind şi din raza privirilor mele.

Spre stupefacţia tuturor, soldatul, care pînă atunci stătuse ghemuit în locul lui, a sărit în picioare, s-a repezit prin spărtură şi nu s-a oprit decît lîngă poartă, chiar pe locul de pe care le-a vorbit financiarul. S-a întors spre stradă, spre direcţia în care dispăruse acesta, şi, înţepenindu-se într-o poziţie militară, a salutat cu mîna la frunte, ţipînd sacadat, fanatic :

— Aşa vom face ! Să-tră-iţi !

Apoi şi-a dat seama că ceilalţi îl privesc fără să-l înţeleagă, poate fără să-l aprobe. S-a gîrbovit, mîna i-a căzut de la tîmplă. Avea îndoieli. Şi-a pipăit părul, căutîndu-şi parcă boneta militară. Apoi şi-a pipăit hainele civile. Un timp, a urmărit feţele celorlalţi, căutînd să înţeleagă, el pentru el. Treptat, trupul iar i s-a încordat, soldatul a redevenit uriaşul copleşitor şi a izbucnit aproape isteric :

— De ce mă priviţi aşa ? Are dreptate ! Femeia s-a dus după el ! Deci, acum el e mai puternic. El va conduce !

Şi s-a repezit pe urmele financiarului.

În urmă, după o tăcere, preotul a constatat :

— Iar se înlocuiesc conducătorii lumii ! Mă tem că şi Dumnezeu, dacă ar face imprudenţa să coboare pe pămînt, după cîţiva ani, ne-ar plictisi

și l-am înlocui. Astea-s obiceiurile pămîntenilor. Nu înțeleg, însă, de ce am fost chemat și eu aici ? Poate a fost o schimbare, în nici un caz o naștere ! Am fost de prisos. Dumneavoastră mai rămîneți ?

Fata cea uluitoare și logică i-a răspuns rece :

— Mă obligă serviciul, părinte !

Soția întîi i-a răspuns cald :

— Și eu voi mai rămîne.

— Cum chibzuiți că este mai bine. Să vă ajute Domnul în întreprinderile voastre !

A salutat mut, înclinîndu-se. Cele două femei i-au răspuns la fel. Și a plecat și preotul.

După ce nu s-a mai văzut, soția întîi a spus cu tristețe :

— E rîndul meu să plec.

— Am înțeles că-l mai așteptați ! — i-a răspuns fata cea uluitoare.

Pe fața soției întîi a apărut un zîmbet nedefinit :

— Nu ! I-am fost întotdeauna o femeie comodă. Vin numai cînd sper că are nevoie de mine ; apoi plec. Plec, și aștept din nou clipa în care să-i devin necesară. Și nu mă supăr, și nu-l urăsc. Nu-i el vinovat. Nici eu nu-s vinovată. Apariția noastră în viață a fost rău sincronizată în timp.

A zîmbit ironic, apoi a continuat cu alt ton :

— Altfel, poate s-ar fi vorbit de noi ca de unul din cuplurile celebre ale omenirii. Nu acceptă nimic neîmplinit, de aceea caută ! Mereu. Nu-l pot încurca, e dreptul lui. Nici eu n-am acceptat jumătățile de măsură. Noi am fost desprinși dintr-o bucată, însă la prea mare răstimp unul de celălalt

De aceea am rămas, să-ţi spun : „Aşteaptă-l, e un noroc să fii lîngă el !“

Şi femeia cu voce blîndă a părăsit casa şi grădina, brusc, aproape alergînd.

Fata a privit lung în urma ei şi i-a şoptit, cu toate că femeia cea cu voce blîndă era prea departe ca s-o mai poată auzi :

— Mulţumesc !

Şi-apoi, într-un tîrziu, s-a întrebat pe sine :

— Oare de ce i-am mulţumit ? !

În acest răstimp, în spatele ei s-a petrecut următorul fapt : uşa singurului dulap aflat în încăpere, lipit de peretele din fund, cel cu fereastra zidită, s-a deschis larg, descoperindu-l, în interior, pe lunganul acela nefiresc de slab, care, cu vreo două ore mai înainte, vroia să afle ora, ziua, luna şi anul, pentru că avea o întîlnire cu alţi oameni. Fără să iasă din dulap, i s-a adresat fetei :

— În sfîrşit, iată-ne şi singuri !

Fata s-a întors şi l-a privit uluită. Apoi, a înţeles ridicolul, caraghioslîcul situaţiei şi a izbucnit într-un rîs sincer, surprinzător pentru ţinuta ei, parcă pentru veşnicie rece.

III

— Sînteţi un om imposibil, domnule erou ! Întdeauna reuşiţi să faceţi caraghioase situaţiile ,le mai critice ?

— Mă bucur că aţi observat această unică şi formidabilă calitate a mea !

— Totuși, părăsiți dulapul. Intenționez foarte serios să-mi îndeplinesc obligațiile profesionale pe ziua de azi !

Pe lungan l-au bucurat vorbele ei, dar a simulat indiferența :

— Cum credeți, eu unul nu aveam de ce să mă grăbesc.

A ieșit din dulap, împingînd ușa în urma lui. S-a apropiat de fată. Ținea și a ținut mereu mîna dreaptă în buzunarul hainei.

— Ei, ce-mi dați ? Un carnet ? O diplomă ? Un buletin ? Un brevet ? Un decret ? Un certificat ? O adeverință ?

— Deocamdată, nimic. Deocamdată, vă rog să mă lămuriți...

— Vă ascult, de ce v-ați oprit ?

— Sînteți profesor de muzică ? Sau de desen ? Combatant ? Sau dezertor ? Onest ? Sau escroc ? Erou ? Sau farsor ? Trebuie să vă recompenseze statul ? Sau să vă izoleze ?

Lunganul nu i-a răspuns imediat ; a tăcut și a privit-o scrutător :

— Domnișoară, nu înțeleg de ce îmi puneți întrebările astea ?

— Sînt brutale, știu. Însă nu uitați : nu aveți în față decît o funcționară obligată să-și facă datoria potrivit instrucțiunilor.

— Înțeleg. Dar parcă, la cerere, am atașat niște acte ?

— Dintr-un dulap, chiar cînd ușa este bine închisă, se aud eventualele conversații din jur. A fost ideea dumneavoastră !

— Şi cum, domnişoară, este suficient să nege cineva, oarecare, o realitate, şi este crezut ? ! Vorbele pot anula faptele ?

— S-au spus lucruri precise ! Şi afirmaţiile aparţin unui om mai presus de orice bănuială sau interes.

Ultimele vorbe ale fetei l-au enervat pe lungan :

— Continuaţi, domnişoară, elogiaţi-l pe financiarul nostru ! De mult vroiam să aflu ce condiţii trebuie să îndeplinesc pentru a fi ascultat ! Se pare că, pentru mine, chiar sacrificiul nu-i recunoscut decît dacă-l pot dovedi. Am fost inspirat. Domnişoară, există acolo, da, acolo, pe etajeră, o cutie. Seamănă cu un mic sicriu. Aceea ! Deschide-ţi-o ! Vă este mai uşor.

Fata a deschis cutia, a privit înăuntru, a scos un ţipăt, dar n-a putut să-şi desprindă privirea de conţinutul cutiei.

Lunganul s-a apropiat şi, cu mîna stîngă, a scos din cutie obiectul care a speriat-o pe fata cea uluitoare, logică şi flegmatică. Apoi a întrebat-o, aparent firesc, neglijent, dar în realitate satisfăcut şi chiar uşor răutăcios :

— De ce v-aţi speriat ? Nu-i decît o piesă anatomică. Mîna mea dreaptă. Am adus-o acasă. În definitiv, era a mea !

Brusc, s-a înfuriat şi a început să ţipe :

— Aţi difuzat ştirea că acordaţi recompense eroilor. Am crezut că am şi eu dreptul. Altfel nu vă chemam.

În glasul fetei a început să se facă simţită stinghereala :

— Bineînțeles, aveți ! M-au derutat vorbele omului aceluia. Însă, fără îndoială, aveți dreptul la pensie.

Vorbele ei nu l-au calmat pe lungan. Dimpotrivă, pătimaș, cu ură chiar, a început să debiteze, crescendo, pînă la paroxism :

— „Dreptul la pensie" ! ? Desigur, dreptul la pensie ! Dintotdeauna, după războaie, celor care scapă li se dă o medalie. Dacă nu s-au întors integral, și o pensie. Mai tîrziu sînt lăsați să-și organizeze o asociație a veteranilor. Apoi sînt uitați. Pînă acum, mi se părea firesc ciclul ăsta. Acum, cînd mă privește direct, simt că mă deranjează. Și de ce naiba au trimis tocmai o femeie ? Și-au închipuit că este ceva care interesează doar estetica ? Amorul ? Caritatea ? Cum să înțeleagă o femeie ce înseamnă, pentru un bărbat, lipsa mîinii drepte ? Nu e vorba doar c-am să fiu mai urît. Nu-i vorba că o să mă ocoliți voi. Uite, încearcă să-ți închipui ce ai simți dumneata, ca femeie, dacă, deodată, medicii ți-ar spune că ai să dispari fără să lași nimic în urmă. Și mai încearcă să-ți închipui că eu nu-mi pot realiza menirea mea pe pămînt, decît numai prin mîna dreaptă. Înseamnă că am apărut și am să dispar, fără să pot lăsa nimic în urmă ! Și-atunci, de ce am mai apărut ? La ce și cui poate servi asta ? Au pornit un război de care n-aveam nevoie. Datorită căruia sînt ciopîrțit. Și vor să îndrepte lucrurile cu o medalie și o pensie ! Ce simplu poți scăpa de un om !

— Vă înțeleg foarte bine, însă, judecînd realist, ce s-ar mai putea face ?

De la tumult, tonul lui a coborît la șoaptă :
— Nimic. Deocamdată nimic ! Semnați-mi hîrtia aceea și lăsați-mă ! Nu vă mai pierdeți timpul cu mine.
Fata a început să rîdă și, mărturisesc, numai la reacția asta nu mă așteptam. Dar așa a fost.
— Să te las ? Să plec ? Să nu-mi pierd timpul ? Bine, dar acum trebuie să-ți mulțumesc.
S-a apropiat de lungan și, degajată, l-a îmbrățișat și l-a sărutat.
Fata poate și-ar fi continuat inițiativa, dar lunganul s-a desprins :
— Ei, asta-i bună ! Ce-ți veni, domnișoară ? Sau scrie tot în instrucțiuni ? Prefer să-mi semnați hîrtia ! Prefer pensia, domnișoară. Mulțumirile de altă natură nu-s deloc rele, dar nu le merit. N-am făcut nimic pentru ele.
— Ai făcut tot ce se putea face : te-ai întors și ai rămas același ! Cum te-am cunoscut eu.
— Dumneavoastră ? Pe mine ? Domnișoară, am toată certitudinea, pînă azi nu v-am mai văzut niciodată !
Pentru prima dată, ea a început să-și piardă calmul :
— Isprăvește jocul, ceilalți au plecat !
— Domnișoară, semnează și...
— Dar nu se poate să fi uitat noaptea noastră !
— Care noapte, domnișoară ? !
— În care ne-a închis soldatul acela, aici, chiar aici. De aceea te-ai întors în casa asta, nu ? În amintirea celor petrecute atunci !
— Cînd, domnișoară ?

— Tot pe la jumătatea lunii mai. Dealtfel și eu mi-am propus să se continuie totul aici ! De 366 de nopți visez la întîlnirea noastră.

Lunganul a început să-și piardă și el calmul :

— Acum 366 de nopți eram pe front, domnișoară ! Probabil semăn cu bărbatul acela, dar nu sînt eu !

Între ei nu era decît o masă. Cu vîrful degetelor, el a împins cererea pînă în dreptul ei :

— Vreți să semnați ?

Tot cu vîrful degetelor, dar ceva mai încet, ea a împins coala de hîrtie înapoi :

— Lasă, ascultă-mă ! În zori, după ce te-a scos soldatul de aici, din casă, te-a coborît în vale, în șopron.

Fata a ocolit masa și i-a pus mîna pe brațul drept.

— Îmi dau seama ce s-a petrecut acolo. Dar încearcă să-ți amintești ce a fost mai înainte ! Aici, în încăperea asta ! Eram îmbrăcată într-o rochie albă, lungă... Fugisem de la o serată. De lîngă premier. Fugisem la rugămintea unui soldat aiurit, care apăruse nu știu de unde, care mă rugase să dau sare ultimei nopți a unui bărbat condamnat la moarte, a unui bărbat pe care tocmai el, soldatul, fusese pus să-l împuște, a unui bărbat de care habar n-aveam. Ți-amintești rochia, nu-i așa? Nu-i posibil s-o fi uitat ! M-ai privit și, datorită ei, ai rîs și ai întrebat : „Ce caută o mireasă cu dantele în mijlocul războiului ?"

— Domnișoară, nu vreau să te supăr, însă nu te-am mai văzut niciodată, înțelege-mă ! Nici în-

tr-o rochie de mireasă, nici în afara unei rochii de mireasă.

— Firește, atunci, aici, era întuneric. Și chiar dacă ar fi fost lumină, în afara visului tău, nu mai vedeai nimic. Visul ți-l amintești ? Ai reușit să scapi cu viață, trebuie să ți-l amintești ! Urma să fii executat în zori. Era ultima ta noapte. Însă tu n-ai înțeles nimic din ce ți-a spus soldatul acela. Fiindcă toată noaptea n-ai făcut altceva decît să-mi povestești cum ai schimba tu lumea, dacă ai scăpa cu viață. Chiar pentru timpul războiului a fost o întîmplare deosebită. Nu ți-e îngăduit s-o uiți !

— Domnișoară, văd că vă frămîntă întîmplarea aceea, îmi face impresia că și suferiți din pricina ei, însă n-am ce face. Nu sînt eu bărbatul care v-a entuziasmat. La început nu mă credeați nici invalid de sărmana mea mînă, iar acum mă considerați lovit de amnezie ! Fiți nestatornică, dar cu măsură !

— Îți știu și numele. Pot să te chem pe nume !

— E normal, l-am trecut chiar la începutul cererii pe care v-am dat-o și pe care ați citit-o. Chiar nu vreți să semnați și să sfîrșim totul ? S-a petrecut ceva care nu mi-a plăcut ! M-ați întrebat dacă sînt cinstit sau nu. Am crezut că mi-ați pus întrebarea ca persoană oficială. Așa ați susținut, așa ați motivat. Ei bine, domnișoară, nu pot suporta să-i văd pe alții trișînd ! Cred că e mult mai bine, în relațiile noastre, să nu ne mai facem curte ! Să ne limităm la locurile oficiale !

Tonul lui deosebit de tăios a făcut-o și pe ea să revină la tonul sec, de serviciu :

— Nu înțeleg prea bine unde vrei să ajungi, ce urmărești ! Voi semna și plec. După aceea, încearcă să fii prudent ! Străduiește-te să-ți păstrezi echilibrul !

Și — doar pentru următoarele două vorbe — vocea ei a căpătat nuanța șoaptelor unei femei care iubește :

— Te rog !

Apoi, cu un gest brusc, s-a aplecat asupra hîrtiei de pe masă. Avea un stilou în mînă. Era gata să semneze, dar a întrerupt-o glasul autoritar al premierului, care a apărut nevăzut de ei și, bineînțeles, văzut de mine, încă de cînd el abia era pe stradă.

— Domnișoară !

Ea s-a îndreptat și n-a mai semnat. Lunganul s-a întors și el spre premier. Acesta afișa un aer jovial. Lunganul l-a privit și a constatat :

— Iată-l și pe omul din portretele agățate în toate birourile și magazinele. Ne-a fost dat să ne întîlnim !

Premierul aproape a scos un țipăt de victorie :

— La timp ! Și, totuși, am reușit să ajung la timp !

A intrat în casă, asemeni financiarului, adică direct prin spărtură, și s-a oprit în fața fetei.

— Mărturisesc, domnișoară, că pe drum, tot timpul, mi-am spus că este ilogic să vă mai caut aici. Nu vedeam nici un motiv să rămîneți atît de mult în această casă ; era vorba doar de o formalitate. Rațiunea îmi spunea că nu vă mai găsesc și, totuși, imediat ce am reușit să-mi rezolv neînsemnata problemă, m-am aruncat în mașină. Am simțit

nevoia să vă repet serviciul de cărăuș de la venire și în sens invers.

Pe cît era de curtenitor cu ea, pe atît îl ignora pe lungan :

— El e eroul nostru ?

— Da, domnule prim-ministru.

— Și i-ați satisfăcut doleanțele, nu ? Trebuie să se știe că noi nu mulțumim numai cu vorbe. Un erou nu poate trăi într-un asemenea depozit !

— Tocmai vroiam să semnez rezoluția, cînd ați venit dumneavoastră.

— Atunci, voi semna chiar eu !

Cu o bunăvoință exagerată, cu gesturi largi, a luat coala de hîrtie din mîna ei, a scos un stilou aurit, și-a pus o pereche de ochelari, tot aurili, și s-a aplecat asupra colii, să semneze. Și-a amintit ceva însă și nu a mai semnat. I s-a adresat fetei, cu un ton exagerat de neglijent :

— Era să uit ! Ați elucidat neînțelegerea cu hotărîrea aceea, nu ? O confuzie de nume, așa mi-am spus de la început ! Nu poate fi decît o confuzie de nume !

Lunganul s-a uitat la ea, i-a așteptat răspunsul cu mare încordare.

— Bineînțeles, domnule, am verificat !

Și fata s-a dus pînă la etajeră, a luat cutia în formă de sicriu, a pus-o pe masă în fața premierului și a deschis-o :

— Domnul este, într-adevăr, invalid !

Pentru un moment, trăsăturile feței premierului s-au înăsprit. Și-a revenit însă și a continuat fără grabă, neglijent, și, lungind vorbele, s-a adre-

sat numai ei, de parcă lunganul ar fi fost absolut absent :

— A, nu, domnișoară, nu ! M-ați înțeles complet greșit. Nimeni nu și-ar fi permis să conteste invaliditatea eroului nostru. Problema este cu totul alta. Pierderea miinii se datorează frontului... sau altor împrejurări ?

Fata n-a mai știut ce să răspundă, s-a întors spre lungan și l-a întrebat cu privirea. Lunganul a intervenit brusc și cu brutalitate.

— La ce bun jocul acesta de prisos, domnule premier ? Și de ce vă adresați domnișoarei ? Discuția trebuie să se poarte între noi doi !

— După cîte-mi dau eu seama, în privința persoanei mele dumneata te-ai înșelat și continui să te înșeli ! Nu, n-am venit aici pentru o discuție ! Vreau doar să știu pentru ce semnez hîrtia asta.

Lunganul a început oarecum calm, dar a sfîrșit cu țipete :

— Într-adevăr, n-am fost pe front ! Eu, lupta am dus-o aici. Încadrat într-o armă mai puțin obișnuită. Nici infanterie, nici tancuri, nici artilerie, nici aviație. Totuși, suficient de redutabilă, altfel nu se explică de ce, cînd m-au prins oamenii voștri, m-au coborit în șopronul din vale. Unde aveau un butuc... De lîngă el mi-am cules mîna și-am pus-o în cutia asta, în sicriul ăsta parțial. Asta nu echivalează cu un front, domnule primministru ?

Premierul și-a păstrat calmul, ba chiar părea că se simte în largul lui :

— Deci, iată că lucrurile încep să capete o altă înfățișare ! Nu știu ce să înțeleg ! Ori ai un tupeu

fără limite, ori, pur și simplu, ești nebun ! Nu zău, să discutăm cinstit : dacă ai fi în locul meu, dumneata ți-ai răsplăti dușmanii ? I-ai declara eroi ? Le-ai acorda pensii ? Le-ai prinde decorații de revere ? Iar dumneata, domnișoară, ai vrut să confirmi inepția asta ? Să semnezi cererea asta ? Sau poate ți-a fost milă ?

Fetei celei logice i s-a declanșat mecanismul raționamentelor și a descoperit :

— Interesant, foarte interesant ! Nu mi-a inspirat deloc milă ! Acesta ar fi trebuit să fie primul sentiment declanșat de un invalid ! Nu, domnule premier, mă interesează omul acesta doar pentru experiment !

Precizarea asta l-a scos din sărite pe lungan :

— Ești femeie, sau ce naiba ? !

— Domnule, cred că e mult mai bine, în relațiile noastre, să ne limităm la preocupările oficiale.

Se priveau reciproc. Se petrecea o înfruntare mută între ei. Premierul îi urmărea, îi cerceta pe amîndoi. Dar a întrebat-o numai pe ea :

— Domnișoară, nu cumva ai început să te îndrăgostești de obiectul studiului dumitale ?

— Nu cred. Oricum, mi-am propus să-l definesc și o voi face ! Voi semna, voi aproba cu cererea ! Sînt doar investită cu putere de decizie în direcția aceasta, nu, domnule premier ?

— Nu, în cazul lui nu-ți îngădui ! Fiindcă ești subiectivă. Îți strălucesc ochii ca niciodată. În sfîrșit, îți place bărbatul ăsta dintre noi.

Și, într-adevăr, lunganul se afla și fizic între ea și premier.

— Și chiar dacă ar fi așa ?

— Ai uitat un amănunt, domnişoară : eu sînt bărbatul dumitale !

— Cel mult, aţi fost, domnule premier !

Premierul s-a albit la faţă şi a răbufnit cu patimă groasă, ca un bărbat oarecare :

— Odată şi odată, tot voi afla ce s-a petrecut în noaptea aceea ! Lunganul a tresărit şi s-a înfipt chiar în faţa premierului :

— În care noapte ?

Premierul n-a catadicsit să răspundă. Lunganul s-a întors spre ea şi amîndoi s-au cercetat în tăcere. Privirea premierului alerga de la unul la celălalt. Apoi, premierul a tras singura concluzie posibilă :

— Felicitări, domnule, ai reuşit, deodată, să-mi devii inamic pe toate planurile.

Fata s-a aplecat brusc deasupra mesei, vrînd să semneze cererea lunganului. Dar premierul s-a repezit, i-a prins mîna în care ţinea stiloul, i-a strîns-o, să dea drumul stiloului, de parcă ar fi fost cine ştie ce armă. Ea s-a opus, dar, simţind probabil că i se isprăvesc puterile, s-a răstit la lungan :

— Ce faci ? !

Lunganul a fost gata, gata să-şi smulgă mîna dreaptă din buzunar, dar, cu un gest de înfrînt, şi-a afundat-o şi mai adînc. Ea a ţipat :

— Cu stînga !

Lunganul, parcă trezit dintr-un somn, intr-o explozie de energie, l-a prins pe premier de braţ, cu mîna stîngă, şi-a început să strîngă. Ea şi-a smuls mîna din aceea a premierului şi a semnat. Apoi i-a întins coala lunganului. El i-a dat drumul

premierului şi a luat coala. Ochii îi ardeau ca ai unui bolnav. A izbucnit într-un rîs nefiresc. Iar premierul s-a răzbunat și el cum a putut, adică doar cu niște vorbe :

— Idiotul, nu-i vine a crede !

Apoi, frecîndu-şi braţul, a mai adăugat :

— Astea-s mijloace ?

Lunganului i-a pierit rîsul :

— Ei, cum dracu' îţi permiţi să vorbești de mijloace, tocmai tu, care ai pornit un război doar pentru a-ţi realiza personalitatea ? !

S-au scurs cîteva clipe de tăcere, în care se priveau, iar eu îi priveam pe toţi. Premierul și-a regăsit stăpînirea de sine şi, fără grabă, făcînd paşi înapoi, a ieşit afară peste zid, dar fără să-și desprindă vreo clipă privirea de cei doi. Înainte însă de a ieşi, s-a oprit și li s-a adresat, fără să ridice tonul, ba chiar zîmbind :

— Voi, dragii mei, mă credeţi epuizat ! „Bătrînul“ nu vă iartă asta. „Bătrînul“ se va întoarce ! Şi vă asigur : „Bătrînul“ nu iartă niciodată ! Dumneata, domnișoară, m-ai dezamăgit. Începusem să cred că, într-adevăr, te pricepi să-ţi asiguri existenţa !

A spus şi a plecat. Iar lunganul şi fata, un timp, nu şi-au zis nimic, şi eu i-am înţeles. Erau clipele de destindere după o luptă. Apoi a început alta. Vreau să spun, o ceartă zdravănă. Prima replică a aruncat-o lunganul :

— De ce-ai semnat ? Nu sînt zeu, nu-mi plac jertfele și nici obligaţiile.

— N-ai cum să înțelegi. Doar dacă ai ști visul pe care mi l-a povestit un bărbat într-o noapte. Or, eu nu mă pricep să povestesc, iar el, pur și simplu, a dispărut. Nu te speria, de aici nu rezultă nici o obligație pentru dumneata. N-am făcut decît să-mi rezolv o problemă strict personală. Dar dumneata ? De ce te-ai încăpățînat să obții pensia ? Să-ți faci un dușman tocmai dintr-un prim-ministru, nu mi se pare o politică tocmai bună.

Lunganul a strigat :

— Pensia !

Apoi a început să se văicărească :

— N-ai înțeles nimic ! Spune-mi și mie, domnișoară, cum ai reușit să faci exact tocmai ceea ce trebuia, dacă n-ai înțeles nimic ?

— Fișele, domnule, m-au ajutat fișele ! Funcționara și-a făcut datoria. Funcționara trebuie să plece. Mai ai vreo nelămurire ?

— A, nu, nu ! Mulțumesc ! Poți pleca cu conștiința profesională împăcată !

Ea s-a clătinat de parcă ar fi primit un pumn în piept sau după ceafă, dar s-a redresat rapid și a pornit-o spre poartă. El, rezemat de zidul ăla găurit, o privea cum se îndepărtează. Dar, chiar cînd să iasă pe poartă, ea a tresărit, s-a oprit, s-a întors în loc și l-a întrebat :

— M-ai strigat ?

— Nu ! Doar mă gîndeam la tine !

Ea s-a întors să plece definitiv, însă el chiar a strigat-o :

— Stai ! Am să te conduc.

Din cîțiva pași mari, a ajuns-o. Au ieșit împreună din grădină și au pornit-o în lungul străzii.

Fără să pricep prea bine de ce, dar faptul că sînt împreună — fata cea logică și lunganul — mi-a umplut sufletul de bucurie. Vroiam să plec, spunîndu-mi că povestea s-a terminat. Însă l-am văzut apărînd, din partea opusă, de după un copac gros, pe soldat. I-a urmărit și el, însă cu o privire în stare să dărîme optimismul oricui. Apoi, cînd ei doi nu s-au mai văzut, soldatul a intrat în hățișurile grădinii, sălbăticită și ea de război.

Din pricina privirii soldatului, n-am mai plecat. Mi-am luat inima în dinți și am intrat și eu în grădină. Chiar lîngă gard, am dat de un petic de pămînt acoperit cu iarbă, buruieni și păpădii, și m-am întins, punîndu-mi un braț sub cap. Soarele încălzea bine, toate întîmplările la care asistasem mă obosiseră fără să-mi dau seama și, din toate aceste pricini, am adormit aproape imediat. Cînd m-am trezit, era întuneric bine și o namilă uriașă se înălța doar la un metru de mine. Soldatul ! Mi-a venit să urlu de frică. Dar n-am scos nici un chițăit, și bine am făcut, pentru că, după obiceiul tuturor de-acolo, el tot nu m-a văzut.

IV

Apoi a intrat pe poartă premierul, și eu am devenit din nou spectatorul unor scene de necrezut.

Premierul era de nerecunoscut : îmbătrînit, prăbușit. Privea absorbit casa și a trecut pe lîngă soldat fără să-l vadă. S-a oprit în fața spărturii. Atunci, soldatul a aprins pe neașteptate o lanternă și i-a îndreptat fasciculul spre premier, urlînd la el :

— Hei ! Ce cauți ?

Premierul s-a întors și a răspuns iritat, ca unul neobișnuit să i se pună întrebări :

— Dar dumneata ?

— Eu ? ! Încerc să ciștig niște bani. Vreo patru milioane !

Soldatul a dat răspunsul ăsta cu un firesc nemaipomenit și, totodată, i-a scos fasciculul de lumină din ochi, incît premierul a putut să-l vadă pe soldat. A părut foarte dezamăgit :

— A, un soldat ! Normal, ar fi trebuit să mă recunoști !

Soldatul i-a vîrît iar lumina lanternei în față, orbindu-l, și l-a recunoscut :

— Dumneavoastră erați ! Bineînțeles, ar fi fost normal să ne recunoaștem unul pe celălalt. Noaptea e de vină !

Premierul era gata să-l repeadă, dar și-a dat seama că soldatul are o lanternă și s-a liniștit singur :

— Trebuie să intru în casa asta. Nu-mi împrumuți puțin lanterna ?

Soldatul a devenit deodată limbut :

— O căutați pe domnișoara, nu ? E prea tirziu, a plecat cu el. Trebuia să vă feriți de la început de el, e foarte periculos. Glumește, glumește, pînă la urmă însă îți ia femeia. Și de la el nu se mai întorc ! Are omul ăsta un fel de a năvăli peste nevasta altuia, irezistibil !

Soldatul vorbea aproape admirativ, însă premierul i-a tăiat elanul :

— Ți-am cerut doar lanterna !

— V-o dau, cum să nu v-o dau. Dar nu faceţi bine că intraţi acolo !

Premierul nu l-a mai ascultat, aproape i-a smuls lanterna din mînă şi a pornit-o spre spărtura din zid, a intrat prin ea. Soldatul a continuat să-i dea sfaturi, din urmă :

— În orice caz, nu staţi mult !

Premierul nu i-a răspuns. Se vedea în întuneric doar ochiul aprins al lanternei, plimbîndu-se cercetător peste tot. Soldatul, concentrat — dealtfel ca şi mine — urmărea jocul luminii. După un timp, s-a auzit un strigăt de bucurie şi premierul — transformat, întinerit, viguros, radiind de mulţumire — a năvălit afară, oprindu-se abia lîngă soldat. Avea în mînă o coală de hîrtie pe care o cerceta, îi citea textul, luminînd-o cu lanterna. La sfîrşit, a declarat triumfător :

— Asta-i ! Dobitocul a uitat-o ! Vezi, te-ai înşelat, domnule soldat. Mie îmi va restitui femeia !

Premierul a fost prea sigur de el, şi eu unul bănuiesc că tocmai asta i-a dăunat. Pentru că, deodată, a scos un strigăt, a scăpat coala de hîrtie şi şi-a dus amîndouă palmele la ceafă, apăsîndu-le puternic. Faţa i s-a crispat, arătînd că-i stăpînit de nişte dureri atroce. A căzut în genunchi, apoi s-a răsturnat complet, însă tot nedesprinzîndu-şi miinile de ceafă. A rămas înţepenit aşa.

Soldatul s-a apropiat fără grabă şi, tacticos chiar, a ridicat lanterna, i-a luminat faţa, cu un deget i-a tras o pleoapă în jos, apoi, edificat, i-a vorbit :

— Doar ţi-am spus că nu-i bine să intri acolo !

După aceea, a văzut coala scăpată de premier, a ridicat-o și, la lumina lanternei, a început s-o citească. La sfîrșit, a aruncat-o iarăși jos, lîngă trupul premierului, și a mormăit, cu un aer profund meditativ :

— Și, totuși, i-au aprobat-o ! Nu știu, zău, dacă nu-i mai bine să mă las păgubaș !

Cu vîrful unui picior a răsucit trupul premierului cu fața spre el și i s-a adresat :

— Poți să-mi spui ce mă fac cu tine ?

Din motive absolut personale, premierul nu i-a răspuns, și atunci soldatul s-a uitat în stînga, în dreapta, și privirea i s-a oprit asupra gurii canalului. A zîmbit ca omul care a găsit soluția de care are nevoie, însă, în acest moment, s-a întîmplat ceva foarte important : fără să fie observați de soldat, din diferitele colțuri ale grădinii au apărut toți cei despre care v-am vorbit de la început și pînă acum, inclusiv fata cea logică și lunganul. S-au imobilizat într-un cerc larg, în jurul soldatului, și-l priveau în tăcere.

Iar soldatul, cu dezinvoltura omului care se știe singur, fluierînd cu seninătate, s-a apropiat de grila canalului, a ridicat-o și a pus-o alături. Apoi, s-a întors la trupul premierului și, fără menajamente, l-a apucat de un picior și l-a tîrît pînă la canal. Acolo, i-a dat drumul cu capul în jos. S-a auzit o bufnitură și mie mi s-a făcut pielea pe spinare precum e aceea de pe gîtul cocoșilor bătrîni. Soldatul a dovedit conștiinciozitate, pentru că a

îndreptat fasciculul lanternei spre interiorul canalului, înainte de a constata :

— S-a umplut ! Acum va trebui să-mi găsesc un alt loc !

A înălţat privirea, de parcă vroia să înceapă să caute acest nou bîrlog pentru el însuşi, dar l-a descoperit pe financiar :

— A, dumneavoastră, domnule ! V-aţi întors.

— Am auzit strigătul bietului om, a neliniştit întreg oraşul.

Înainte de a-i răspunde, soldatul a aruncat o privire spre gura canalului :

— Da, mai întîi a strigat. Ce să-i fac ? Eu l-am avertizat. În ziare a fost publicat interviul unui fizician care susţine că privirile morţilor sînt radioactive. Dumneavoastră l-aţi citit ?

Financiarul a ridicat din umeri :

— Prostii !

Şi, abandonîndu-l pe soldat, s-a apropiat de lungan.

Soldatul poate că i-ar fi răspuns tot cu o vorbă dulce, dar l-a descoperit pe preot :

— Şi dumneavoastră, părinte ?

În timpul pauzei, în care soldatul se uita încă surprins la preot, financiarul i-a şoptit lunganului cîteva vorbe :

— Este momentul să discutăm ! Ultimul moment cînd mai putem discuta.

Şi, prinzîndu-l pe lungan de un braţ, l-a antrenat departe de ceilalţi.

În acest timp, soldatul s-a lămurit ce vroia de la preot :

— Tocmai mă gîndeam ! Înainte de a-i trage capacul, grila aia, deasupra, n-ar fi bine să spuneţi cîteva vorbe de iertare pentru el ?

Fata cea logică s-a apropiat de soţia întîi :

— Fără voie, fără bucurie, totuşi am trăit cu omul acela. Acum, l-am văzut în faţa mea mort. Şi n-am simţit nici o părere de rău. Nici de bine. Înseamnă că am coborît mai jos decît ceea ce trebuie să fie un om ?

Preotul ezita, dar soldatul a insistat :

— A făcut cam de toate. Ascultaţi-mă pe mine, nu i-ar strica vreo cîteva vorbe !

Apoi s-a îndreptat spre soţia a doua ; iar preotul spre gura canalului, oprindu-se la marginea ei. În acelaşi timp, lunganul i-a răspuns financiarului :

— Nu trebuie să vă miraţi ! Vreţi să vă spun un secret ? Acum sînt extrem de bogat !

Soldatul s-a apropiat, la urechea soţiei a doua :

— Presimţeam că o să ne adunăm aici, iarăşi, cu toţii !

Ea i-a răspuns :

— Cum să nu vin ? ! La funeraliile de stat participă multă lume. Fiecare îşi pune hainele cele mai noi şi totul e foarte vesel. În plus, nu poţi avea surpriza suspendării sau amînării lor. Chiar dacă plouă !

Fata cea uluitoare, care pînă acum îl urmărise cu încordare pe lungan, dar şi pe financiar, a făcut un pas spre ei. Numai că soţia întîi a prins-o de un braţ şi a reţinut-o :

— N-are rost ! Nu-l mai poate opri nimeni.

Și, parcă pentru a sublinia că ea are dreptate, financiarul l-a prelucrat pe lungan :

— Demnitatea ! O avem cu toții, se subînțelege. Cu o singură condiție : să nu ni se pretindă s-o arătăm !

Preotul, la marginea canalului, a murmurat, probabil, rugăciuni ; spun probabil, pentru că nimeni n-a înțeles nici o vorbă de-a lui. Apoi a ridicat tonul și a spus și două fraze inteligibile :

— Cam atît ! Așa se obține iertarea cerului. Dar care sînt cuvintele cu care se poate ajunge la iertarea oamenilor ?

Apoi s-a întors și s-a îndepărtat.

Lunganul i-a răspuns financiarului, cu multă fermitate :

— Nu !

— Ultimul răspuns ?

— Da !

Urmat de soția a doua, soldatul s-a apropiat de canal. Nu am auzit ce l-a întrebat ea, dar am auzit răspunsul lui :

— Deloc ! Și-apoi, nu-l puteam lăsa în stradă. Sînt obișnuit de pe front. Ne căram unii pe alții. Chiar înainte de a fi morți. Și aceea e o treabă mult mai scîrboasă !

Apoi a trîntit grilajul canalului, acoperindu-l. Odată cu aceasta, parcă s-a făcut ceva mai multă lumină. Și, de parcă s-ar fi înțeles, toți au renunțat la dialogurile separate.

Financiarul i-a spus soldatului, pur și simplu în gura mare :

— Domnule, aveai o obligație față de mine !

Soldatul i-a răspuns flegmatic :

— Ce-s eu vinovat dacă alții mi-o iau înainte? Dealtfel, m-am răzgîndit, renunț la bani. Dumitale moartea ministrului nu-ți dă de gîndit ? Știi care-i realitatea ? Ne-am înșelat ! Eu, dumneata, toți !

S-a întors apoi spre lungan și-a declarat tare, pentru urechile tuturor :

— L-am evaluat prost ! Și uite, prefer să fiu păgubaș de banii aceia, decît să intru mai tîrziu într-un bucluc. E o socoteală gospodărească. De ce să mă pun rău cu el ?

Financiarul nu s-a enervat, dimpotrivă, a și zîmbit :

— Iată unde duce lipsa de consecvență. Domnule soldat, în clipa asta ai făcut o prostie ! Pentru care, eu unul, îți mulțumesc ! Prostia altora este întotdeauna rentabilă. M-ai scutit de o obligație. Să-ți spun eu realitatea ? Curînd, foarte curînd, omul care te-a speriat... în sfîrșit, va avea nevoie de serviciile unui preot ! Da, da, s-au limpezit lucrurile, părinte : pentru o slujbă de înmormîntare ați fost chemat !

Ultimele vorbe le-a spus deosebit de răspicat și cu deosebit de multă satisfacție. Preotul însă nu l-a prea înțeles :

— Ce vreți să spuneți, domnule ?

Financiarul nu i-a răspuns imediat, întîi și-a plimbat, fără pic de grabă, privirea asupra tuturor, iau eu l-am bănuit că astfel și-a pregătit efectul :

— Nici o noutate. Un lucru pe care fiecare l-ați înțeles. Dar vă prefaceți că nu l-ați înțeles. După cîte știu, moartea se pedepsește tot cu moarte. Premierul a murit.

Şi financiarul s-a întors, s-a apropiat şi l-a privit direct în ochi pe lungan :

— E rîndul altuia acum !

S-a lăsat o tăcere de-o tonă. Toţi şi-au îndreptat privirile spre lungan. Dar acesta nu s-a tulburat și i-a dat un răspuns financiarului, care cam suna a amenințare :

— Un sfat prietenesc : nu-i bine să te joci cu vorbele !

Soldatul i-a ţinut şi el partea lunganului, spunîndu-i fără menajamente financiarului :

— Fii serios, domnule, cînd bătrînul a căzut în bot, el nici nu era pe aici ! Am văzut eu.

— A, tu ! Și altcineva ?

— Nimeni. Eram singur.

— Singurul care a asistat la moartea ministrului. Înţeleg. Şi intenţionaţi să le-o spuneţi şi judecătorilor ?

Soldatul a tresărit și financiarul a continuat, insinuant :

— Ei, nu, totuşi este greu să-ţi dai seama ce s-a petrecut în bezna casei ! Sau ai fost și tu înăuntru ?

Soldatul s-a apărat :

— Nu ! A intrat doar bătrînul. Mi-a cerut lanterna şi a intrat singur. Eu am rămas afară. Trebuia să-l aştept, să-mi dea înapoi lanterna !

Financiarul i-a zîmbit încurajator :

— Fireşte ! Şi mai departe ?

— Dinăuntru s-a auzit un strigăt.

— Aşa ! Şi ?

— Bătrînul a năvălit afară...

Financiarul a ţinut să sublinieze :

— „A năvălit" !

— Cu coala aceea de hîrtie în mînă. După aceea, a căzut.

— Deci avea coala aceea în mînă ! Ce armonios se îmbină cioburile. Azi dimineață m-am întîlnit — întîmplător — cu bietul nostru premier. Era foarte agasat de un conflict pe care îl avusese în cursul dimineții. Mi-a vorbit de unii care exagerează, forțează nota, vor să obțină ce nu-i al lor... Fusese mai mult decît dezagreabil, pentru un om de vîrsta lui.

Iritată, fata cea logică s-a apropiat de lungan și i-a atras atenția :

— Nu-ți dai seama ? Urmărește un scandal !

Lunganul, însă, și-a păstrat calmul :

— Și ? Eu unul n-am nimic împotriva scandalurilor. Chiar îmi plac ! Cu cît sînt mai de amploare, cu atît e mai frumos ! Iar domnul are perfectă dreptate. A murit un om, adevărul trebuie stabilit. Doar întrebarea am să-mi îngădui s-o formulez altfel : în relația el, fostul prim-ministru, azi cu domiciliul stabil în canal, și eu, cine-i victima ? Și cine-i ucigașul ? Nu vi se pare că, acum, problema sună altfel ?

Financiarul a ripostat prompt :

— Deloc ! Ai vrut să atragi atenția asupra persoanei dumitale. Ai arat un culoar de pămînt în jurul casei. Ți-ai spart singur un perete, ne-ai adunat pe noi, aici, la o oră absurdă și toate celelalte. Și, pentru că nu ți s-a părut suficient, ai asasinat un ministru. Un prim-ministru. Sînt moduri de a atrage atenția, de a-ți afirma personalitatea. Moduri stupide ! Fiindcă el va rămîne tot ce a

fost : un distins conducător. Privit acum cu mai multă simpatie, doar este o victimă. Într-un fel, i-ai făcut un serviciu ! Pe cînd, dumneata,...

— Eu ?!

— Şi dumneata vei rămîne ce ai fost ! Doar ceva mai hulit : ai omorît !

— Da, e logic ! Atunci, ce-ar fi să modificăm raportul ?

Financiarul a fost surprins de ideea asta :

— Cum, „să modificăm raportul ?“ ? !

— Eu am fost eliminat. Ministrul a rămas. Explicaţi-mi şi relaţia el-ei !

Financiarul s-a arătat şi mai uluit :

— „Ei“ ? !

— Oamenii aceia din vale ! Şi ei vor fi eliminaţi ? Şi ei vor fi huliţi ? Dezastrul la care am ajuns se datorează tot lor ?

Pentru răspuns, financiarul a avut nevoie de cîteva clipe în care a domnit o tăcere de-a dreptul lugubră :

— Bineînţeles, lor ! Altfel, am fi obţinut victoria. Nu încerca să-i transformi în victime ! Era firesc să fie înlăturaţi. Dacă ai fi fost în locul ministrului, şi dumneata ai fi făcut-o !

— Deci nu se schimbă nimic. Istoria se repetă. Dar asta e ceva cu care ne-am obişnuit. Nu mai avem de ce tresări. A murit domnul premier. Este trist, însă nu e catastrofal. Vine în loc o altă personalitate. Acest interlocutor al meu de-acum, de pildă. Şi raportul se păstrează. Deci, putem răsufla liniştiţi.

Financiarul, bineînţeles, s-a simţit vizat şi a ripostat :

— A, nu, domnule, nu mă amesteca ! Eu am fost și voi rămîne doar un tehnician al finanțelor, al economiei.

— Un tehnician al economiei ? ! Ce să caute aici un tehnician al economiei ? De ce să alerge cînd a auzit că m-am întors ? Și de ce atîta stăruință să mă distrugă ? De ce pune rămășaguri ? Nu-i prea mult pentru un „tehnician al economiei, al finanțelor" ?

— Înțeleg să fiu un bun cetățean. Loial, atît ! Îmi cunosc drepturile, dar și datoriile. Trebuie să atrag atenția asupra adevărului. În rest, n-am nici un amestec !

— Nici unul ? !

— Bineînțeles, nici unul !

— M-ați făcut să mă întreb dacă nu-i momentul să fiu și eu „un bun cetățean". Să atrag atenția asupra adevărului. A întregului adevăr ! Să recunosc că am fost condamnat. Dar nu pentru lașitate. Dezertarea era ceva care interesa mai puțin. Vina mea a fost cu totul alta. Am văzut prea multe pe fereastra casei mele. Fereastra dinspre vale. M-ați făcut să mă întreb dacă nu-i momentul să vorbesc despre toți bărbații aceia cu care am stat fața-n față pînă la sfîrșit. Apoi, ar mai trebui să scot la vedere butucul pătat. Și securea. Pentru sfîrșit, însă, aș rezerva surpriza cea mare. Pe cine anume am văzut în vale ? Vedeți, domnule tehnician al banului, astea-s riscurile ! Cînd te-aștepți mai puțin, apare un martor. Un blestemat de martor ! Vă închipuiți ce-o să fie, cînd va deschide gura !

— Nimic. Absolut nimic! Privitor la acelaşi subiect, doi oameni susţin două teze contrarii. Iartă-mă că ţi-o spun : faţă de un ratat, escroc, poligam şi dezertor, am toate şansele să fiu eu cel crezut !

— Vă evaluaţi şansele faţă de un om aşa cum a fost. Evident, o puşlama, cel puţin o puşlama! Dar a intervenit războiul, domnule ! Războiul răstoarnă totul. Inclusiv puşlamalele. Deci şi pe mine. Printre altele, domnule,...

Şi lunganul s-a aplecat şi a ridicat hîrtia cererii, ajunsă lîngă grila canalului :

— Deci, printre altele, domnule, m-a făcut erou ! Părintele a înţeles bine, pentru o slujbă de naştere l-am chemat. Asta a fost greşeala dumneavoastră : aţi uitat de posibilităţile sărmanei mele mîini ! Recalculaţi-vă şansele, domnule ! Pe noi, cei care am avut de suferit de pe urma războiului, lumea ne simpatizează, ne ascultă ! Ne crede ! O dovadă, vă ofer o dovadă !

Şi s-a apropiat de soldat :

— Prietene, într-o noapte în care noi am pălăvrăgit enorm, am înţeles că ai foarte multe cunoştinţe între brutari şi marinari, între şoferi şi frizeri, mecanici şi chelneri, feroviari şi negustori.

L-a părăsit pe soldat şi s-a apropiat de soţia întîi :

— Iar tu, le cunoşti îndeaproape pe soţiile noastre. De asemenea, pe surorile, mamele şi fiicele noastre.

Apoi s-a adresat fetei logice :

— Iar dumneavoastră, pe contabili şi profesori.

Apoi preotului :

— Pe dumneavoastră, părinte, vă cunosc toţi bătrînii credincioşi.

Apoi soţiei a doua :

— Iar pe tine, fetele mai puţin credincioase.

Şi, în cele din urmă, tuturor :

— Şi-acum, rugămintea mea ! Împrăştiaţi-vă în oraş ! Aduceţi-i pe toţi aici, în piaţa din faţa casei, peste o oră ! Spuneţi-le că vreau să le vorbesc ! Că am informaţii interesante pentru ei ! În sfîrşit, că un erou vrea să le vorbească ! Vor veni, sînt convins că vor veni ! Şi mă vor asculta ! Cu toate că sînt un individ oarecare, mi s-a năzărit să le vorbesc despre cum ar trebui să se trăiască pe pămînt. Vreau să-mi spun şi eu părerea în materia asta. Sper în rezultate uimitoare. Văd schimbîndu-se întreaga lume.

Vorbea exaltat, agitînd mîna stîngă în care avea coala cererii :

— Omul căruia i-aţi tăiat mîna trebuie să trăiască permanent, în fiecare casă de oriunde şi de pretutindeni ! Omul căruia i-aţi tăiat mîna nu poate fi ignorat ! Sau defăimat ! Sau uitat ! Omul căruia i-aţi tăiat mîna va...

Lunganul n-a mai putut continua, pentru că financiarul — cu o mişcare energică, bruscă şi neaşteptată — i-a smuls mîna dreaptă din buzunar. Şi, ceea ce i-a năucit pe toţi, dar mai cu seamă pe mine, mîna dreaptă a lunganului era întreagă.

Din mîna cealaltă i s-a desprins coala cererii. A căzut, plutind lent şi legănat, pînă jos.

S-a lăsat o tăcere completă. Nimeni nu a schiţat vreun gest, doar financiarul, dar şi el, abia

după ce coala de hîrtie a atins pămîntul, a izbucnit în hohote de rîs.

Încet, lunganul și-a lăsat mîna dreaptă lîngă trup. Financiarul continua să rîdă.

Deodată, fata cea logică a ieșit din nemișcare, s-a repezit, a cules coala de jos și i-a întins-o financiarului :

— Luați-o, distrugeți-o, și să se termine odată !

Financiarul n-a mai rîs. A luat cererea, a privit-o în amănunțime, de parcă atunci ar fi văzut-o pentru prima dată. Apoi a răspuns liniștit, politicos, chiar blînd :

— De ce s-o distrugem, domnișoară ? Ar fi păcat ! Nu, mai bine o vom afișa. De exemplu, pe stîlpul acela al porții. Este înalt. Să poată fi văzută de la distanță, de toată lumea. După cîte am reușit eu să înțeleg, aceasta era intenția și dorința fierbinte a dumnealui ! Apoi, urmînd același plan, va trebui să ne adunăm cunoscuții. Dacă am reținut bine, dumneavoastră, domnișoară, pe contabili și profesori.

Și a început, asemenea lunganului, să treacă pe la toți ceilalți și să-i incite.

Preotului :

— Dumneavoastră, enoriașii !

Soției a doua :

— Iar dumneavoastră, pe „ceilalți" !

Soției întîi :

— Nu trebuie să ne lipsească soțiile, surorile, mamele și fiicele !

Soldatului :

— Nici feroviarii şi negustorii, chelnerii şi portuarii, șoferii şi frizerii. Şi nu cumva să-i uitaţi pe brutari !

Tuturor :

— Cu puțină stăruință, veţi reuși. După aceea, aţi scăpat, restul mi-l asum eu !

Lunganului :

— Bineînţeles, cu concursul dumneavoastră ! A, nu, nici o grijă, nu va trebui să faceţi cine știe ce. Vă veţi mai scoate o dată mîna din buzunar. Atît ! Simplu ! Un gest obişnuit, aproape nimic !

Brusc a abandonat falsa moliciune și tonul i-a redevenit dur. S-a adresat iar fetei :

— Îi lăsăm viața „eroului" nostru, domnișoară ! Însă îi distrugem faima, eventuala faimă ! Îl rebanalizăm, atît ! Şi, odată cu el, pe toți ceilalți „eroi din vale" !

Auzind ultimul cuvînt, lunganul a tresărit. Financiarul îl urmărise, observase reacţia lunganului și i s-a adresat, revenind la tonul blînd, familiar :

— Ei, nu, asta n-o mai cred ! Doar nu vrei să susții că nu ți-ai dat seama ? !

Lunganul arăta literalmente copleșit. Financiarul i-a mai aruncat o privire satisfăcută, apoi l-a abandonat și s-a adresat iar celorlalţi.

— Cum, nu ne mai ducem ? Nu mai vrem ?

Și iar le-a spus vorbe fiecăruia în parte.

Preotului :

— Te înţeleg, părinte, mila e una din obligaţiile creştineşti.

Soţiilor întîi și a doua :

— La fel cum lealitatea este una din obligațiile matrimoniale.

Soldatului :

— La fel cum prudența este obligatorie pentru cei slabi.

Fetei celei logice :

— Sau sacrificiul pentru domnișoarele exaltate.

Nimeni însă nu i-a răspuns, și el s-a înverșunat :

— Nu-i nimic, voi face singur totul !

A mai privit o dată circular la toți, apoi s-a întors și a ieșit brusc.

Ceilalți au continuat să stea nemișcați, în tăcere, evitînd să privească spre lungan.

El însă, nu înțeleg prin ce efort, prin ce minune, și-a revenit :

— De ce ați încremenit ? N-are nici un rost să vă simțiți stînjeniți ! Nu se petrece nimic neobișnuit. Un oarecare este obligat să-și păstreze locul. Nimic mai mult ! Or, asta e ceva care se întîmplă foarte frecvent. Fără îndoială, acum, lucrul cel mai potrivit este să nu exagerăm. Să luăm lucrurile așa cum sînt. Se vor aduna o sută de persoane. O mie ! Poate zece mii ! Se vor uita la mîinile mele, iar omul acela care a plecat să-i adune se va cocoța pe gard, le va flutura înaintea ochilor cererea mea și va striga că sînt un lăudăros, un profet mincinos. Bineînțeles, știrea n-o să-i lase nepăsători. Unii au să mă privească cu milă. Alții cu dispreț și scîrbă. Și poate se vor găsi cîțiva care să huiduiască. Chiar să arunce cu pietre. Nici asta nu-i ceva nou. Mi s-a mai întîmplat să fiu luat peste picior sau scuipat. Oricum, se vor plictisi și vor pleca. Și totul va fi iarăși ca mai înainte. Iarăși voi sta închis într-o casă ciudată. Iarăși voi

ara pămîntul în jurul ei. Iarăși voi umbla nopțile pe străzi, purtînd discuții sau monologînd fără concluzie. Și iarăși voi accepta să intre ei în grădina mea. Și iarăși va trebui să-mi zidesc fereastra. Nu, în ceea ce mă privește, nu-mi fac nici o grijă. Întotdeauna m-am descurcat. Și cu existența. Și cu femeile. Chiar cu războiul. Cu moartea ! Nu, zău, acum nu încerc nici o emoție deosebită. Și nici voi nu trebuie să vă faceți probleme ! Vor fi numai lucruri cu care sînteți deja obișnuiți.

Și iar i-a luat pe fiecare în parte, întrebîndu-i cîte ceva special.

Pe soția întîi :

— Ți-e străină așteptarea permanentă ? Sau resemnarea ?

Pe preot :

— Sau dumitale, amăgirea trupului ?

Pe soția a doua :

— Sau a sufletului ?

Pe soldat :

— Supunerea cea cuminte ?

Pe fata cea logică :

— Sau vînzarea creierului ?

Tuturor :

— Nu, ascultați-mă pe mine ; noi nu avem nici un motiv de îngrijorare ! Mai greu va fi pentru băieții din vale ! Cînd vor vedea că totul se reia de la început, sînt sigur, lor o să le vină al dracului de greu. Și-acum, vă rog plecați ! N-aș vrea, din cauza mea, să vă ajungă vreo piatră. Mulțumesc pentru atenție !

S-a înclinat pe rînd, mulţumind fiecăruia în parte.

Preotului :

— Părinte !

Soţiei întîi :

— Doamnă !

Soţiei a doua :

— Doamnă !

Fetei logice :

— Domnişoară !

Soldatului :

— Prietene !

Pe rînd, imediat după ce lunganul li se adresa, toţi plecau. Cu excepţia fetei.

Lunganul şi-a dat cu mîna pe faţă, de parcă ar fi vrut să-şi alunge o mare oboseală şi apoi a întrebat-o :

— De ce-ai rămas, vrei să-mi ceri şi dumneata socoteală pentru...

Înainte de a-şi continua întrebarea, şi-a scos mîna dreaptă din buzunar şi a privit-o :

— Pentru deplina mea integritate corporală ? Ai fost prima victimă a escrocului. L-ai crezut şi i-ai aprobat cererea.

Iar ea i-a răspuns :

— Azi dimineaţă, înainte de a intra în casa asta, un om ciudat, cu aparenţă de cerşetor, m-a acostat. Am vrut să-i dau nişte bani. M-a oprit într-un mod foarte îndrăzneţ pentru un cerşetor. A pus mîna pe braţul meu. Mîna lui dreaptă ! Şi aşa, dintre toţi, eu am fost singura care n-a putut fi înşelată. Doar piesa anatomică din sicriul cel mic m-a derutat !

A rîs, apoi l-a întrebat cu adîncă gravitate :

— Nefiindu-ți adversară, cu ce te-aș putea ajuta ?

Lunganul i-a răspuns al dracului de sincer :

— Ce păcat c-ai apărut atît de tîrziu ! Cu nimic, nu mă mai poți ajuta cu nimic. Sînt momente cînd nu te mai poate ajuta nimeni. Trebuie să te descurci singur. Dacă poți, dacă nu... Și totuși, m-ai putea ajuta cu ceva ! Încearcă să ai răbdare ! Pînă cînd el o să te cheme. Mă refer la omul cu care m-ai confundat. Cel care, de-a lungul unei nopți, ți-a povestit visurile lui. Te va chema ! Să nu ai îndoieli, n-a murit ! O știu chiar de la el. L-am văzut — desigur, tot pe fereastră — cînd îl coborau în vale. El m-a rugat, dacă te întîlnesc, să-ți spun că ceea ce vor să facă cu el, acolo, e o prostie. Că el nu poate fi omorît. Și tot atunci m-a mai rugat să-ți spun să-l aștepți ! *Mai devreme sau mai tîrziu, te va chema !* Cam asta-i tot ! Acum poți pleca ! Nu te-aș da afară, dar îmi trebuie cîteva clipe de singurătate. Cîteva clipe de singurătate în cuibul meu. Să-mi limpezesc gîndurile !

Și lunganul a intrat în casă, prin spărtură.

Ea a ieșit din grădină cu spatele, făcînd pași rari și nedesprinzîndu-și privirea de pe chipul lui. Ajunsă în stradă, s-a întors brusc și s-a îndepărtat fugind.

Lunganul a privit în urma ei. Apoi, s-a întors cu spatele spre stradă și s-a lipit cu fruntea, cu brațele ridicate și larg desfăcute, cu palmele cu degetele răsfirate, s-a lipit de cărămizile zidului care închideau fereastra dinspre vale. Părea răstignit.

A stat așa nemișcat, și am stat și eu, tot nemișcat, privindu-l, pînă cînd a trecut întreaga noapte și au început iar, chinuit, să se nască zorile. Odată cu lumina care creștea progresiv, s-au făcut auzite, tot progresiv, zgomotul pașilor și murmurul mulțimii care se apropia. Cînd lumina a albit totul și zgomotul a ajuns copleșitor, lunganul s-a desprins brusc de zid, s-a întors, a privit circular prin spărtura dinspre stradă, a mai aruncat o privire scurtă peste umăr, spre fereastra zidită, apoi, cu febrilitate, a prins cu mîna stîngă securea, și-a potrivit dreapta pe butuc și a lovit. Zgomotul mulțimii a încetat aproape simultan. S-a mai auzit doar izbitura securii în lemn și geamătul lui.

Lîngă mine a apărut fata cea uluitoare, care tot nu m-a văzut, care privea țintă spre casa lunganului, și care, abia auzit, a șoptit o întrebare, spre locul unde se afla lunganul, spre locul de unde, prelungit și ca venit din depărtare, încă se mai auzea un geamăt, a șoptit, spun, o întrebare :

— M-ai chemat ?

*

De fapt, exact așa acum v-am mai spus, pe undeva, pe la început, în toată istoria asta, un singur lucru e prost : că atunci n-a mai fost nimeni de față. Doar eu și mîna aia cu palma îndreptată spre mine, de parcă ar fi vrut să-mi facă semn că, acolo și atunci, trebuie să mă opresc. Și — mă credeți, nu mă credeți — adevărul e că m-am oprit. Am înțepenit așa, ca o statuie de om prost surprins într-o poziție incomodă. Bănui că mulți alții

n-ar fi avut ezitări și ar fi luat-o la goană, însă cu mine s-a petrecut altfel treaba.

Întîi mi-am spus că trebuie să aștept, să văd dacă nu cumva mîna dispare ; cu alte cuvinte, dacă nu-i doar o glumă proastă a închipuirii mele de om foarte flămînd, foarte obosit și cu un creier foarte burdușit de imaginile, sinistre dar adevărate, care au năvălit peste mine, ca dealtfel peste mai toată lumea, în anii războiului. Dar nu s-a mișcat decît fondul, vreau să spun valurile de cîlți murdari ale negurii care transforma începutul de zi într-o adevărată noapte, încă și aceea luminată doar de o lună chioară. Iar mîna a rămas.

Atunci, obligat, mai precis spus, mînat de nu știu ce sare care, probabil, a fost turnată de la în-putul-începutului în plămada ființei mele, am luat o hotărîre care avea să mă urmărească toată viața.

Încît toată povestirea mea ar putea foarte bine să poarte și un alt titlu. „Chemarea", de pildă.

Oricum, întîmplarea asta, bine veche, a fost primul meu pas spre chemarea, spre felul de viață pe care alții — mult, mult mai tîrziu — mi-l vor numi „Quod".

PARTEA A DOUA
sau
un epilog la o altă carte, nescrisă,
despre ei, cei războinici

Cu un picior în groapă

I

Rămas singur, am început să cercetez minuţios cu privirea colţurile încăperii. Un timp, am tot ridicat tablouri, înrămate ori nu, şi le-am privit fără grabă. Ceva mai mult am zăbovit asupra pînzei de pe un şevalet — care era, cumva, piesa centrală a întregii încăperi. În cele din urmă, am potrivit, după ceasul meu, acele unei mici pendule, prinsă direct de una din grinzile mansardei, şi i-am învîrtit arcul. Apoi am stins lumina şi m-am aşezat într-unul din cele două scaune cu spătar înalt, aflate la cele două capete ale mesei lungi, de lemn simplu. Era locul cel mai îndepărtat de uşa camerei, dar chiar în faţa uşii. Aveam şi eu tactica mea.

Apoi au trecut al naibii de multe clipe de tăcere. Atît de multe, încît m-am desprins de toate — de timp, de timpuri, de spaţiu, de oameni, de probleme — şi am rămas doar cu nevastă-mea, noi doi, pe bucata aia de stîncă bătută de valuri, care-i sufletul meu.

Ca de obicei, se făcea că eu îi vorbesc şi ea mă ascultă, fără să scoată o vorbă, în schimb, foarte, foarte atentă.

II

Dragă Ana-Maria, probabil tu habar n-ai, dar eu, de exact nouăsprezece ani și cîteva luni, îți trimit zilnic scrisori. De fapt, „scrisori" e un fel de a spune, pentru că nu-s decît gînduri necopiate pe vreo bucată de hîrtie. Cum am o clipă de răgaz încep să-ți vorbesc. E surprinzător din partea unui om tăcut ca mine, nu ? Însă gîndește-te că meseria mea e să tac și s-ascult oamenii. Eu veșnic a trebuit să stau, ca să spun așa, pe recepție. Uite, și-acum se apropie cineva ! După cum răsună pașii și după cum urcă scara, cred că-i o femeie foarte, foarte grăbită. Oare ce-o să-mi spună și cît de folositoare îmi va fi întîlnirea cu ea ? Ca de obicei, trebuie să-mi întrerup și-acum scrisoarea ; dar nu înainte de a-ți mai spune că dacă le-aș fi dat un număr de înregistrare, așa cum se face cu orice hîrtie ajunsă ori plecată de la un tribunal, aș fi avut acum dovada certă și exactă că numărul scrisorilor mele către tine este de ordinul miilor. Dintre care, nouăzeci și nouă la sută, în esența lor, au fost scrisori de dragoste.

III

Ușa a fost deschisă și înăuntru s-a strecurat o siluetă evident feminină. Dar numai de atît am putut să-mi dau seama ; în rest, îmbrăcămintea, chipul îi erau practic acoperite de întuneric. Femeia a închis ușa și s-a lipit cu spatele de ea. Gîfiia ușor, probabil venise în mare grabă. Nu a rostit

nici o vorbă, decît după ce răsuflarea și-a redobîndit ritmul normal. Apoi a debitat cam următorul text :

— Am fost sigură că nu te-ai culcat. Că mă aștepți. Infailibila intuiție a femeilor, nu ? Că mă aștepți cu toate că este o oră care aparține probabil mai mult de dimineață, decît de noapte. O oră la care orice speranță a ajuns sub semnul morții.

Aici a scos un chicot de rîs.

— Caraghioasă mai sînt ! Nu-ș ce-mi vine să dau o formidabilă importanță unor lucruri care trebuie spuse simplu ca bună ziua ! „O oră la care orice speranță a ajuns sub semnul morții" !

Ultima frază a rostit-o cu dicție teatrală de școală veche și imediat a tras iar un chicot de rîs.

— De fapt, iar mi-a făcut o figură firea. Firea mea de artistă !

A făcut o pauză, apoi a precizat cu multă amărăciune :

— De artistă mică, Daniel ! De mîna a șaptea. Ori, poate a opta... Mă macină dorința să fiu importantă, să am o viață importantă, să am o viață care să-i zăpăcească pe ceilalți... realitatea e pe dos decît cum o visez... și-atunci, mă trezesc trăncănind cu vorbe polcite și dramatizînd orice fleac mai mult sau mai puțin dureros.

După remarca asta profundă, tonul i s-a mai înviorat, dar nu pentru o distanță prea lungă.

— După ce mi-am terminat programul, unul a ținut cu tot dinadinsul să rămîn la masa lui. A făcut tot ce se face cînd vrei să agăți o fată din balet. Și mi-a fost o greață, cum de mult nu mi-a

mai fost. De mine, de viața mea... Și-o teamă cumplită, Daniel, de ce-o să fie mîine... Maestrul spune că ăștia-s gărgăuni specifici balerinelor coapte și obosite. Știu eu ? S-ar putea să aibă dreptate, măgarul, pentru că mai toate fetele au avut ceasul lor cînd au bocit. Pe una a pocnit-o după spectacol, în vestiar. De fapt, la duș. S-a închis în cabină, a dat drumul la apă și la lacrimi. Chipurile să nu se audă ! În realitate, știa că se aude și asta chiar îi făcea bine. I se părea grozav să fie o victimă care suferă pe ascuns, decent. Altele au bătut în ușă, pînă a ieșit din cabină, au mîngîiat-o și i-au spus cuvinte de mustrare și mai ales de prietenie ; cuvinte în care nu credeau nici ele, nici cea care și-a făcut mica ei criză de isterie. Spectacolul se îmbibă în noi și ne purtăm „făcut“ și dincolo de scenă. Pe dracu scenă, ring ! Ne purtăm „făcut“ mereu și peste tot. Am ajuns atît de tîrziu, pentru că am umblat pe străzi și mi-am făcut socoteala întregii mele vieți. N-a fost prea vesel, dragul meu. Nu de altceva, dar nu vedeam soluția pentru mai departe. Apoi, deodată, așa pe nepusă masă, mi s-a luminat mintea. Și știi de la ce a pornit ? Mi-am zis că ceea ce mă sperie la tine — adică sensibilitatea ta exagerată — este de fapt marea noastră trăsătură comună. Și-atunci, de ce să nu ne înțelegem ? Vreau să spun, reciproc. Pricepi, nu-i vorba de-o simplă aiureală, e rodul unei gîndiri raționale. De ce să nu ne înțelegem? E vorba doar de oameni care știu ce se petrece cu ei. De oameni lucizi, practici... Eu una, Daniel, m-am hotărît : voi rămîne pentru totdeauna cu tine ! Și cred, dragul meu, c-am prins ultimul tramvai. Fie

vorba între noi, era și cazul. Mă tem că încă un ceas de singurătate ne ducea, și pe tine și pe mine, la cea mai perfectă scrînteală.

După cuvîntul „scrînteală" femeia aceea, care nu-și desprindea spatele de ușă și care vorbea așa pe întuneric, a rîs dar nu mult pentru că — bănui eu — a contrariat-o tăcerea mea.

— Hei, da tu n-ai nimic de spus ? Doar nu ți s-o fi năzărit să-ți retragi propunerea ! Asta ne-ar mai trebui, să fim în contratimp !

După glas, am simțit că-n sufletul ei s-a strecurat spaima.

— Daniel, tu m-auzi ? Spune, m-auzi ? De ce dracu taci ?!

C-un gest repezit a aprins lumina. Și, cînd m-a văzut, a scos un țipăt de spaimă. Nu i-am răspuns imediat ; m-am sculat în picioare și mi-am pregătit un glas cît mai calm, mai egal, ca să fie liniștitor.

— Vă rog să mă iertați, domnișoară ! Am avut buna intenție să vă întrerup, să nu vă mai ascult, însă, pur și simplu, n-am găsit nici cel mai mic locșor unde să strecor și eu un cuvînt. Ar fi bine, cred, să împărțim vinovăția între noi și să nu ne urîm. Mai ales că un bătrînel ca mine are memoria atît de scurtă, încît — fiți sigură ! — încă de pe acum nu mai știu nimic, absolut nimic, din tot ce-ați spus dumneavoastră. Mă credeți, nu ?!

Fata și-a revenit al naibii de repede.

— La urma urmei, cine sînteți și ce căutați aici?

— Într-un fel, sîntem în aceeași situație : am urcat scările, am deschis ușa, stăpînul casei lipsea și — fiindcă altă soluție n-aveam — am început să

aştept. Stau pe întuneric de mai multe ore. Ca să nu-mi obosesc ochii. Au îmbătrînit şi ei, domnişoară. Domnişoara... ?

— Gina ! Dar, dumneavoastră ar fi trebuit să vă recomandaţi întîi. Aşa era normal, nu ? Aşa era politicos, nu ?

— Mda ! Spuneţi-mi Quod, domnişoară.

— Cum ?!

— Quod.

— Quod ?

— Exact !

— Ce nume mai e şi ăsta ?!

— Dacă îmi amintesc bine, la început mi s-a părut şi mie cam anormal. Însă aşa mi s-a spus şi n-am mai avut ce face. Colegii sînt de vină. V-ar supăra dacă am stinge iar lumina ? V-am spus, stau prost cu ochii. Dealtfel, începe să se lumineze afară. Daţi-mi haina s-o agăţ în cuier, dumneavoastră luaţi loc, iar eu am să învîrt butonul. Încerc s-o fac pe cavalerul. În tinereţe chiar eram, domnişoară. Apoi, am obosit şi treptat, din ce în ce mai mult, m-am rezumat să fac doar lucrurile necesare. Însă, ştiţi, absolut necesare ! Ca să mă înţelegeţi, doar cele asemănătoare respiraţiei, ori iubirii...

Ca omul căruia nu-i prea abundă mintea, fata a scos un profund „Aha !" şi m-a lăsat să-i iau pardesiul. Apoi, s-a aşezat pe cel de-al doilea scaun de lîngă masă.

Eu am stins lumina şi m-am aşezat pe locul care simţeam că începuse să fie „al meu". Am mai accentuat ceea ce de fapt spusesem...

— Daa, de nevoie ! De nevoie !

...Apoi am tăcut un lung timp pentru că mi-am dat seama că ea avea nevoie de un răgaz ca să mă studieze. Iar după ce mi-a fost limpede că s-a relaxat, am întrebat-o :

— Şi credeţi c-o să mai întîrzie mult ?

— Ştiu eu, îmi vine foarte greu să vă spun ceva cu certitudine.

— Am înţeles că îl cunoaşteţi bine...

— Păi, tocmai de aceea ! Dar ce, dumneavoastră nu-l ştiţi ?

— Cu anumite limite. Împrejurările în care l-am cunoscut eu nu mi-au îngăduit să-i aflu nici firea, nici obiceiurile.

— Realitatea-i că Daniel este un om al extremelor ! Nu pune băutură în gură cu lunile şi deodată, bea, bea, cîte-o noapte întreagă. Sau chestia cu uşa ! Aţi găsit-o neîncuiată, nu ?

— Da. Şi mie mi se întîmplă uneori.

— Da, dar la el nu-i vorba de ceva întîmplător. La el e sistematic ! Pur şi simplu a aruncat cheia într-un canal. Şi ştiţi de ce ? Pentru că e cel mai mare fricos de pe lume. Însă vrea să se educe... sau să se pedepsească... ori cam aşa ceva. E destul de greu să-i pricepi pe ăştia cu idei fixe, nu ?

— Aş prefera să nu vă răspund, bănui că am şi eu o sumă apreciabilă de idei dintr-astea, neschimbătoare.

Ea m-a asigurat, iar cu profunzime :

— Nu vă jenaţi, oameni sîntem !

Mi-am potolit cu greu un zîmbet şi i-am răspuns tot patetic :

— Vă mulţumesc, domnişoară !

Ultimele două replici au topit şi ultima gheaţă

dintre noi. Fata s-a înviorat, a devenit iar volubilă.

— Şi încă ceva ! Plînge şi se roagă în genunchi să rămîn cu el, iar cînd mă instalez aici, găseşte prilej de ceartă din te miri ce. Teribil de extremist ! Cînd n-are ceva, plînge ; cînd are, dă cu piciorul !

— Toţi sîntem sclavii unei structuri, domnişoară Gina. Depindem de aluatul din care, fără să fim întrebaţi, am fost făcuţi.

Tîmpenia asta a mea de sentinţă, profundă chipurile, a făcut-o brusc pe fată deosebit de reverenţioasă :

— Asta aşa-i ! O gîndeam şi eu, dar uite că nu m-a dus capul s-o formulez atît de exact !

Tocmai îmi propuneam să vorbesc mai cu bun-simţ cînd mi-am dat seama că fata a intuit groaza mea faţă de tonul grav şi a dat vorbelor ei o nuanţă care m-a făcut să pricep că de fapt ea se simte în largul ei cu mine şi că, deci, am toate motivele să mă simt şi eu în largul meu.

— Nu ştiu cine îmi spune că şi-acum Daniel e pe undeva beat-mort. M-a aşteptat zilele astea, a văzut că nu mai vin, s-a cătrănit şi s-a dus să bea. Foarte bine, numai că eu nu l-am găsit. Acum! Acum cînd îmi trebuia. Vai, ce-mi mai trebuia ! M-au trecut fiori ! Fără ca să-mi fie frig ! Cred că sînt superstiţioasă, domnule Quod. Viaţa m-a făcut aşa. Uite, de cîte ori am fost în pragul unei transformări în bine, se întîmpla ceva ! În aparenţă un fleac. De data asta ! De data asta, am venit cu sufletul la gură să-i spun lui Daniel că m-am hotărît să mă mărit cu el. Umblu — nebună — toată noaptea, pe străzi, mă hotărăsc hăt tîrziu şi, cînd

ajung aici, ia-l de unde nu-i ! Bineînțeles, am să-i spun peste cîteva ore, cînd se va întoarce, sau cînd se va trezi din beție. Dar uite că fleacul ăsta — nepotrivirea dintre ce-ți dorești și ce se întîmplă — îți amînă fericirea. Și așa azi, așa miine, pîn-te îndoiești că ai să mai ajungi vreodată la ea. Noroc, mare noroc, domnule Quod, că nu-s pesimistă ! La cîte mi s-au întîmplat, atît îmi mai trebuia !

Și fata asta minunată a găsit, chiar și după asemenea vorbe, tăria să rîdă.

I-am răspuns ambiguu, cu multă stingherealä :

— Da, e un noroc.

Apoi, m-am agățat de un fleac :

— Auziți ! Urcă scara cineva !

— Nu-i el. Tot unul beat, dar nu-i el. E vecinul de dedesubt. Violoncelistul. Eu n-am ajuns ce-am visat în meserie, dar mă iubește Daniel. Violoncelistul are succes în meserie, dar nu-i mai merge căsnicia. Și nici măcar n-ai pe cine da vina, n-ai pe cine înjura. Viața ! Cam o dată la trei nopți vine beat și începe să-și bată nevasta. L-a înșelat odată și de-atunci... Așteptați puțin !

Am așteptat, într-adevăr puțin, și au început să se audă bufnituri, țipete, un plîns de femeie.

Fata dinaintea mea, inconștient zîmbitoare, triumfătoare, a ținut să sublinieze :

— V-am spus eu !

Și imediat a adăugat cu un cu totul alt ton :

— Dacă ar fi Daniel acasă, l-ar potoli.

— N-am putea-o face și noi ?

— Știți să cîntați la orgă ?

Nu mă așteptam la întrebarea asta :

— La orgă ?! De ce ?!

— Dacă nu vreţi s-o învineţească de tot, răspundeţi repede, ştiţi ori nu ?

S-a repezit într-un colţ al podului-atelier, a dat, cu un gest energic, o prelată deoparte şi, acolo, a apărut — neverosimil — o orgă cît un birou ceva mai înalt.

— Cu un pian m-aş descurca mai bine, dar să încerc. Trebuie ceva anume ?

— Ideal ar fi din Bach, însă, nu-i timp de ales. Daţi-i drumul !

Am făcut-o pe grozavul :

— Bach ? De ce nu ?

Şi am apăsat pe clape. Acordurile armonioase ale lui Bach au început să se suprapună zgomotelor de la vecini. Şi chiar cu folos ! Pentru că la vecini pe măsură ce muzica lui Bach creştea. scandalul scădea, se pierdea.

Fata m-a întrebat, în şoaptă :

— Auziţi ? Se potolesc. Miracolul lui Orfeu !

— În varianta lui Daniel, vecinul cel de treabă şi cu imaginaţie, al nevestelor de încornoraţi, alcoolici şi agresivi.

Balerina, autoritară, m-a pus la punct :

— Să nu rîdeţi ! Chiar dacă-i şovăielnic, chiar dacă-i sucit, am de ce să-l iubesc pe Daniel !

Apoi a revenit la vecin :

— Auziţi, acum ticălosul a început să plîngă ! Vai de sufletul lui ! Mîine, nevastă-sa o să vă mulţumească.

Continuam să apăs pe clape, dar din ce în ce mai calm, pe ton mai scăzut. Ea, cu blîndeţe, mi-a pus o mînă pe umăr :

— E destul, domnule Quod !

Mi-am ridicat degetele de pe claviatură şi cîteva clipe a domnit o tăcere totală. A întrerupt-o Gina, cu o remarcă murmurată parcă numai pentru ea :

— Bach nu se poate dansa, păcat !

— Nu-i tocmai aşa...

— Ba, pentru mine, absolut aşa ! Pentru mine, Bach nu se poate şi nici n-o să se poată vreodată dansa. Sînt o dansatoare mică, domnule Quod, mică !

A tăcut cîteva clipe, apoi a adăugat :

— Şi totuşi, Daniel mă iubeşte. Vreau să spun că mă preţuieşte... deci, că întîi a fost preţuirea... şi că tocmai de aceea mă iubeşte... Deci nu o iubire chioară, mă înţelegeţi ?

— Desigur, domnişoară ! Şi — să ştiţi — vă admir criteriile după care gîndiţi !

Am pus destulă convingere în vorbele mele şi fata s-a simţit încurajată !

— Ei, da, nu s-ar putea spune despre mine că nu ştiu să mă orientez. Vedeţi, ăsta-i meritul lui Daniel — faţă de toţi ceilalţi ! El a ştiut să mă descopere ! Aici, în podul ăsta plin de pînze, vopsele şi păianjeni, simţeam că nu mai sînt una din fetele care dansează la bar, ci Gina, femeia cea mai importantă din întreaga lume. Vi se pare puţin ?

— Dimpotrivă. Ba chiar îl şi invidiez pe Daniel. Nu oricărui bărbat îi reuşeşte să...

N-am mai continuat pentru că fata nu era atentă. Ceva o trăsese spre fereastră :

— S-a aprins ochiul turnului ! Răsare soarele! Vreţi să deschidem fereastra ? Vedem dimineaţa

venind și îl vedem și pe Daniel cînd se întoarce. Pe șapte cărări, o să avem ce ride !

Fereastra, unica fereastră, era mai mult lungă decît înaltă și cam foarte sus, față de podea. Cu un firesc care arăta limpede că știe obiceiurile casei, Gina a împins pînă sub fereastră un soi de lădoi, s-a suit pe el, și a deschis-o. Datorită lădoiului putea sta cu coatele rezemate comod de pervazul ferestrei — ceea ce a și făcut. M-a chemat și pe mine.

— Hai, vino ! Ai ce vedea !

Am ascultat-o și m-am alăturat ei. Și bine am făcut !

— Dumnezeule, dar se vede tot orașul !

— Așa spune și Daniel : de-aici vezi tot orașul, de aici vezi pînă în orice casă, pînă în orice suflet ! De aia nu s-ar muta el din pod nici mort. Și să știți că i s-a dat și apartament la bloc și cu spațiu pentru atelier. Acum, să fim sinceri, dacă se vede ceva perfect, ca-n palmă, apoi nu-i decît piața și clădirile ei.

— Centrul orașului, nu-i puțin lucru.

Balerina de lîngă mine s-a dovedit a fi și femeie practică :

— Ei, da, dar dacă n-ai apă caldă și closetul e turcesc cu ce te mai mîngîie priveliștea centrului ?

Și fără întrerupere, s-a dovedit, o dată în plus, și sensibilă :

— Auziți, au început păsările... și primele zgomote ale străzii... E un fel de răsărit sonor, nu ?

Am izbucnit în rîs :

— Ești formidabilă, domnișoară : reușești să îmbini lirismul cu proza, într-un chip cu totul și cu totul personal !

— Mersi ! Dar, cinstit vorbind, chestia cu răsăritul soarelui e a lui Daniel. Ca și figura cu Orfeu. El spune că întîi are loc răsăritul de lumină și culori, apoi celelalte. De parcă soarele ar răsări în cîteva zeci de feluri ! Nuuu, vă spun eu că-i un original ! Uite, nu recunoaște că fereastra turnului este înroșită pur și simplu de soare. Susține, ori că „înăuntru s-au aprins pălălăile iadului", ori că „e o pată de sînge de om nevinovat care reapare în fiecare dimineață, ca să ne aducă aminte c-avem o datorie față de dreptate" !

Am tresărit :

— De unde ideea asta ?

— E, așa-i el, cam pesimist ! Aici nu ne prea potrivim. Poate și din cauza bolii. Plămînii... Îl obsedează roșul sîngeriu...

— Știu, m-am uitat la pînze.

— De-asta era mai bine să se mute la bloc. Oricum — cu toată fereastra asta „minune" — eu aicea n-am să stau. Chiar și el a recunoscut că, pentru pieptul lui, căsnicia ar însemna salvarea. Ce credeți, că eu nu mi-aș fi dorit unul mai bun ? Sănătos și fără gărgăuni ? Și care să cîștige bine ? Iar acum cinci-șase ani, aș fi rîs cu lacrimi dacă mi s-ar fi spus că am să fiu bucuroasă că unul ca Daniel mă cere de nevastă ! Pe atunci încă nu aflasem că fiecare trebuie să-și cunoască prețul și să nu pretindă nimic peste el. Decît doar dacă-i necinstit sau îl bîntuie norocul. Adică — vorba fetelor — trebuie să stai în banca ta, asta vreau

să spun. Chit că-ţi place, sau îţi dau lacrimile, sau te increţeşti de invidie, cînd o vezi pe alta că-i merg treburile... Înţelegi, domnule Quod, nu ?

Am aprobat-o imediat :

— Fireşte, fireşte ! Dar, oare, nu vă judecaţi cu prea multă modestie, cu prea multă asprime ? De ce susţineţi că numai Daniel ar putea...

— Pentru că eu cred numai în ceea ce există ! Trăiesc cu picioarele pe pămînt, altfel nu se alege chiar nimic din verişoara mea ! Or, pentru mine... de ce să mă amăgesc ?... nu există decît Daniel. Numai el mi-a spus că va face o lume nouă, pe care o va însufleţi cu culorile lui şi, după aia, mi-o va dărui mie ! Pare o aiureală, dar uite că am nevoie de ea ! Să ştiţi, nu-mi stă în obicei să mă spovedesc primului străin care-mi iese în cale. Aş fi tăcut şi de rîndul ăsta, cum am făcut-o de atîtea ori, dacă... dacă n-ar fi fost răsăritul de soare, care m-a cam ameţit... şi dacă n-aş avea sentimentul de uşurare, pe care ţi-l dă starea, hai să-i spun aşa, de... logodnică, de fată care scapă de singurătate, şi... dacă n-aţi avea dumneavoastră nu ştiu ce de duhovnic. Dar chiar, sînteţi preot ?

— Ei, nu tocmai !

— Ştiţi că într-un fel sînteţi în neregulă ?

Remarca ei de-a dreptul m-a amuzat :

— Aoleo ?

— Ia spuneţi-mi, de unde-l cunoaşteţi pe Daniel şi ce-aveţi cu el ? De ce-l aşteptaţi ?

— Am făcut armata împreună.

— A, armata ! Şi-aici ? Ce cauţi aici ?

— Nu-ţi fă griji, domnişoară ! Nu te speria, domnişoară !

— Eu, să știi, cunosc viața ! Am mai auzit de de-al de ăia care pîndesc cînd pleci și-ți intră în casă ! Iar cînd îi prinzi o fac pe oamenii bine crescuți. Te iau cu domnișoară în sus, domnișoară în jos...

— Bine, eu recunosc că-s hoț. Însă dumneata spune-mi ce-aș putea să-i fur ? Ce-are amicul dumitale...

— Logodnicul !

— Logodnicul dumitale, aici, care să merite să fie furat ? Arta și-a luat-o cu el. Poate culorile. Dar ce să fac eu cu ele ?

— Uite — știi — nu mă lua cu vorba ! La mine nu ține. Te-am și prins cu minciuna ! Daniel n-a făcut niciodată armata ! Să nu te apropii că strig!

Fata s-a repezit la ușă dar n-a ieșit.

— Eu și el sîntem ca și căsătoriți ; de fapt ai intrat la mine în casă ! Auzi, auzi, chiar și urcă cineva ! Nu pleci de aici, pînă nu te legitimezi !

Și ușa s-a deschis și a apărut Mihai. Cu o sticlă în mînă.

— Laptele dumneavoastră, tovarășe procuror!

— Procuror ! Ei, asta-i ?!

Fata a rămas cu gura literalmente căscată și zău că arăta tare, tare nostim.

— Iertați-mă, domnișoară Gina, că v-am dezamăgit. Știu că v-ar fi plăcut să fiu hoț. Poate și mie mi-ar fi plăcut, de !, fiecare cu norocul lui.

Mihai n-a priceput nimic din glumițele mele, ba chiar — nervos — m-a luat la rost :

— La naiba, Quod, trece timpul și noi stăm la povești !

Şi, brusc, i-a pus balerinei întrebarea esenţială :

— Măi fată, ce crezi, pictorul ar fi fost în stare să înjunghie un om ?

Am căutat să-l opresc :

— Mihai, fii atent, nu te pripi !

— Lasă-mă, Quod !

— Daniel, să... Doamne ce prostie !

Biata fată a izbucnit într-un rîs, care numai rîs adevărat nu era.

— Deci, n-ar fi fost. Mă bucur pentru reputaţia lui.

Şi, scoţînd pe neaşteptate, dintr-un buzunar, un cuţit băgat într-o pungă transparentă de plastic, a mai trîntit o întrebare :

— Dar, vrei să-mi spui, cuţitul acesta l-ai văzut vreodată la el ?

Am ţipat :

— Mihai !

El însă nu m-a luat în seamă şi a continuat cu duritate :

— Probabil, dacă n-ar fi atît de năclăit de sînge, ai putea să-mi răspunzi mai repede, nu ?

Balerina a deschis gura mare, a vrut să spună ceva, dar nu a scos decît un geamăt-ţipăt şi a leşinat. Am făcut un salt şi, la timp, am reuşit s-o prind în braţe.

Poate n-o să mă credeţi, dar lui Mihai i-am vorbit fără pic de enervare :

— Ai lovit, Mihai, într-o fiinţă neînchipuit de fragilă. Cît eu încerc s-o reanimez pe fetiţa asta, pune laptele pe masă, ascunde cuţitul ăla urît şi — mai ales — roagă-te să aibă o inimă sănătoasă.

Mihai a rămas încremenit, cu sticla de lapte într-o mînă, cu cuțitul în cealaltă, în timp ce eu, cu fata în brațe, am dispărut în mica încăpere alăturată, în care Daniel își aranjase colțul lui de odihnă.

IV

Iar — tu, Ana-Maria mea — de ce anume crezi că mi-am adus aminte, cînd am luat-o în brațe pe fata aceea curajoasă și totuși speriată ? De tine ! De tine așa cum erai atunci cînd te-am cunoscut : frumoasă și veselă, dar, paradoxal, cu sufletul trist. Dealtfel, în general, mai tot ce se întîmplă în jurul meu mă trimite cu gîndul la tine. Fac niște legături neașteptate și care au totuși o logică a lor.

V.

— Ei ?

Nu i-am răspuns imediat. Mi-am luat de la chiuvetă un pahar, m-am apropiat fără grabă de masă, l-am umplut cu lapte și l-am băut tot. L-am umplut din nou, dar n-am mai băut decît jumătate. Am pus paharul pe masă și am trecut la dialog !

— Ai noroc, Mihai, și-a revenit. Am sfătuit-o să mai stea întinsă. De fapt, am obligat-o ; e într-un hal de nervi... Auzi ? Plînge ! În definitiv, ce e cu tine ?

— Ce să fie ?

— Ești anormal de îngrijorat.

A rîs fals și m-a asigurat :

— Ți se pare, Quod !

Văzîndu-l cît e de nervos, m-am hotărît să-l mai potolesc, spunîndu-i o povestire, pe care de altminteri o știa la fel de bine ca și mine. Întîi am căscat pentru atmosferă, apoi am început să-i torc blînd :

— Ieri am lucrat toată dimineața, toată după-amiaza și seara pînă tîrziu, pînă pe la unu. O zi cumplită. N-am mai plecat acasă. Am preferat să mă culc acolo, pe o canapea. La două și zece, însă, m-ai sculat tu. Din somnul pe care — după cum începuse — îl bănuiam cel mai dulce al vieții mele. Dar nici de data asta n-a fost să fie ! Apoi, mi-ai declarat că ai necazuri, m-ai suit într-o mașină și c-o viteză neplăcut de mare pentru un bătrînel ca mine, m-ai dus pe o stradă — destul de prost luminată, față de numărul hidrocentralelor de care dispunem — și-acolo mi-ai arătat un tip, care, înainte de a-și da duhul, a vărsat sînge și salivă pe bordura trotuarului de care a crezut el de cuviință să-și rezeme pentru ultima oară capul. În sfîrșit, m-ai băgat în podul ăsta — dealtfel, destul de simpatic — și, fără vreo altă lămurire, mi-ai pretins să muncesc în tură de noapte. Am acceptat, dar iată că tu nu ești dispus să-mi spui totul. Fie vorba între noi, Mihai, numai purtare de cumnat nu-i asta !

Mi-am încununat perorația cu-n căscat autentic și zdravăn.

— Adevărul e că mi-am cam pierdut capul ! Am impresia scîrboasă că toată lumea a și aflat cum s-a petrecut povestea...

— Ce poveste ?

Mihai în sfirșit s-a hotărît :

— Quod, pictorul pur şi simplu m-a avertizat că are de gînd să omoare pe cineva.

Pentru prima oară de cînd ne cunoşteam am țipat la cumnatul meu :

— Nu puteai să spui de la început ?!

— Mi-am pierdut capul, Quod.

— Regăsește-l, Mihai, e o pagubă inestimabilă ! Deci Daniel te-a avertizat ! Destul de neobișnuit...

— Era pe la unsprezece seara, eram de serviciu și — deodată — m-am trezit cu pictorul. Mi-am pierdut vreo jumătate de oră, dar n-am scos de la el decît atît : că trebuie să se facă dreptate ! Mai înșira ce mai înșira și iar o lua de la capăt cu făcutul dreptății. Am crezut că-i beat. Acum îmi dau seama că era doar foarte, foarte surescitat.

— Și l-ai lăsat să plece !

— Ți-am spus, am parlamentat cu el peste juma' de oră. Quod, nouă ne vin aiuriți și cheflii în fiecare zi, în fiecare noapte. Cu fel de fel de chestii. Asta vorbea ca de pe pereți. I-am luat numele, adresa, și l-am sfătuit să se ducă acasă, să se culce. Quod, mi se lipeau ochii de somn și tipul îmi călca pe nervi cu nălucelile lui.

— Mda, și mai departe ?

— S-a dus. Mergea ca un robot teleghidat.

— Interesant ! Și tu ?

— Eu ?! M-am culcat. Știi doar, ieri dimineață Irina m-a făcut pentru a doua oară tată.

— Mda, chiar și bucuriile pot fi obositoare. Te înțeleg.

— Peste vreo oră m-a trezit telefonul. Cineva îmi tot spunea că pe strada Muzelor a dat peste un om mort. Înjunghiat. Am făcut imediat legătura cu autodenunţul pictorului. Şi mi-am zis că ies bine, numai dacă se limpezesc apele într-un timp record. Cum era normal, m-am gîndit la tine. Nu oricine are norocul să fie cumnat cu cel mai bun criminalist al procuraturii judeţene.

— Nu fi linguşitor, Mihai ! Fac alergie.

— Restul îl ştii. Ţi-am telefonat acasă...

— Şi mi-ai trezit nevasta !

— Nu mi-am închipuit că şi la ora aceea poţi fi la birou. Quod, ce-i de făcut ?

— Ţi-e teamă ?

Pentru prima oară de cînd ne cunoaştem, cumnatul meu a ţipat la mine :

— Ei, da, mi-e teamă ! Ce, nu-i normal ? Ascultă-mă, Quod, ar putea să iasă din afacerea asta un scandal de mîna întîi. Şi ca întotdeauna, pînă la urmă, va trebui să răspundă cineva.

— Ţi-e frică să nu-ţi dea un picior, aşa-i ?

— Am nevastă, doi copii, şi-o ştii, Quod, îmi tremură sufletul pentru ei. Iar mai presus de toate, ţin la meseria asta a noastră, Quod ! Îmi place !

M-am trezit vorbindu-i pur şi simplu cu căldură :

— Am înţeles ! Atunci să ne jucăm de-a hoţii şi vardiştii. Tu vezi ce concluzii a tras medicul legist, ţine-te de forme şi rapoarte, iar eu rămîn aici, în pod, să văd ce-mi pică. Ai prins şpilul ?

Cumnatul meu mi-a răspuns cu seninătatea aia foarte a lui :

— Nu.

Lipsa de echivoc a răspunsului m-a obligat la o notă explicativă :

— Mihai, eu cred că misterul și adevărul se află — întotdeauna — în oameni. Acolo trebuie căutat ! Fatal, oamenii lumii lui Daniel vor veni aici. Și-atunci, ce rost are să mă mai pui pe drumuri ?

— Ai un talent de a răsturna regulile, că nu mai pricepe nimeni nimic ! În definitiv fă ce crezi, numai nu uita că-i în joc soarta alor mei !

— N-o lua în serios, dracu nu-i chiar negru, negru ! Ascultă ce-ți spun eu, doar l-am văzut de cîteva ori. Și-apoi, oricum, masa de amiază vreau să o iau în sinul familiei și cu treburile total rezolvate.

S-a înseninat :

— Ar fi o minune !

— Exagerezi !

— Plec mai liniștit, Quod ! Mulțumesc !

— O rugăminte !

S-a oprit, s-a întors, a încremenit ca o statuie a datoriei. Bănuia că o să-i cer cine știe ce.

— Dă-i un telefon surorii tale și spune-i să nu fie îngrijorată dacă nu apar pe-acasă decît ceva mai tîrziu.

Fratele nevestei-mi s-a destins și m-a asigurat:

— Zbor, Quod !

După ce a închis ușa în urma lui, am mormăit abia auzit ; așa, doar pentru mine :

— Cum crezi, tovarășe procuror stagiar, dar scîndura de la treapta a 13-a de jos este cam desprinsă !

Şi, într-adevăr, s-a auzit o bufnitură şi zgomotul unui trup rostogolindu-se pe scări. Apoi, imprecaţii. Am constatat simplu şi tot şoptit, aşa, doar pentru mine :

— Înseamnă că am numărat exact.

VI

Şi, ca să fiu sincer, Ana-Maria dragă, acum sînt foarte mulţumit că au plecat şi Mihai, frate al tău şi cumnat al meu, şi balerina. Pînă o să mai urce careva, îmi pot continua scrisoarea de azi. Ba nu, nu pot, se şi aud paşii unuia !

Uite aşa, o viaţă întreagă, inculpaţii, victimele, martorii, şi toţi ceilalţi m-au hărţuit şi mi-au sfărîmat scrisorile de dragoste în zeci de cioburi. Barem ăsta care urcă acum pare în stare să sfarme orice ; are călcătură de bărbat care cîntăreşte o tonă. Trag nădejde să nu se rupă scara cu el şi să rămîn agăţat aici, la vreo treizeci de metri altitudine faţă de pămîntul pe care eşti tu ! Şi oare ce mistere îmi va dezvălui un om de-o tonă ? ! Să tragem nădejde că direct proporţionale cu cantitatea lui !

VII

Cu toate că era uriaş şi — din pricina unei prejudecăţi care nu ştiu cum a apărut — te-ai fi aşteptat să fie şi calm, omul ăla n-avea pic de răbdare :

— Ce naiba o fi cu Daniel, a trecut aproape un ceas !? Fiindcă veni vorba, dumneata ai stat vreodată ţeapăn un ceas ?

I-am răspuns :

— Nu, mă rezerv pentru mai tîrziu, pentru sfîrşit. Dar, de ce ?

— Aşa, ca să-ţi demonstrez că lucrurile nu-s atît de simple cum le ia lumea. Că lumea aşa-i : îşi face o părere şi gata, poa' să moară omul că ea nu şi-o schimbă. Ai o ţigară ?

— Am.

— Neînceput pachetul ! Mulţumesc, data viitoare e rîndul meu. S-a făcut ?

— S-a făcut.

Uriaşul a tras adînc din ţigară, apoi şi-a reluat gîndurile de parcă nu s-ar fi întrerupt :

— Că-i uşor de spus : te dezbraci, îţi arăţi un ceas pieptul, braţele, spatele, pulpele, mai încordezi muşchii şi gata — ai umflat polul. Şi doar mi-a spus să vin la opt fix ! Parcă nu ştie că azi mai am şi altele de făcut.

S-a întors spre mine şi totodată şi-a schimbat şi tonul :

— Auzi, bună ţigara ! Da, de ce nu tragi şi dumneata una, doar ai ?

— Eu nu fumez.

— Deloc ?

— Deloc.

— Păi atunci, de ce porţi ?

— Le-am confiscat aseară de la fiul meu. Are 15 ani.

— Şi crezi că foloseşte ? Confiscatul, crezi că foloseşte ?

— Să nu-mi reproşez mai tîrziu că n-am făcut ce s-a putut.

— Ai necazuri cu el ?

— Am.

— Pune-l să facă sport ! Trimite-l la mine. Hai să te ajut !

Deodată uriașul a devenit suspicios :

— Ai încredere, nu ?

— De ce să n-am ?

— Păi, așa-i lumea ! Zice : Uite la el, coșcogea matahala și se ține de prostii ; a îmbătrînit și tot se joacă. Numai că vezi — așa cum sînt — mulți au nevoie de mine. Trebuia să facă cineva și ce fac eu, nu ?

— Bineînțeles.

— Și-apoi, eu m-am apucat de box, de nevoie. Eram un băietan urît, slăbănog și speriat, care se săturase pînă peste cap să tot fie gazda bătăilor în cartier. La mine n-a fost ca la alții. Eu a trebuit să-mi fac loc. Cu pumnii. Și mi l-am făcut ! Am ieșit învingător. Venea lumea la meciurile mele... Doamne, ce mai venea !

— Înseamnă că acum sînteți un om mulțumit.

— Așa ar trebui să fie, da uite că nu este.

— De ce ?

— De ce ? Pentru că s-a petrecut ceva pe dos. Am început să fiu din ce în ce mai puțin iubit ca învingător, decît atunci cînd eram bătut, batjocorit, umilit. Se schimbaseră ei, oamenii, se purtau frumos, dar numai pentru că se temeau de mine. Mi-a fost silă și-am început să-i ocolesc. Și-așa, m-am trezit foarte, foarte... fără nimeni în jur. Acum mă întreb dacă merită să te lupți ca să-ți înfrîngi teama. Pentru că, domnule dragă,

ştii ce cred eu — cu capul meu prost de sportiv bun — eu cred că teama se naşte odată cu noi. Un om, o teamă ; un om, o teamă. Şi încă pe sortimente. O anume teamă, pentru fiecare om. De asta eu l-am înţeles pe Daniel !

— La ce vă referiţi ?

— Cum la ce ? La teama lui !

— I-a fost şi lui ?

— Oho ! Şi eu zic că încă îi este, cu toate că el n-ar recunoaşte-o nici mort. Păi aşa ne-am şi cunoscut.

— Aţi fi bun să-mi spuneţi şi mie ?

— Nu văd de ce să fie secret. S-a prezentat la mine, la sală, după o gală. E regulă : după orice gală vin cîţiva să se apuce şi ei. În Daniel mi s-a părut că mă regăsesc pe mine, ăla care fusesem : timid, slab, speriat de viaţă. L-am întrebat dacă-i este teamă. Numai la întrebarea asta nu se aştepta. Dar a recunoscut că îi este !

— Capitol din care se vede că frica e un sentiment general.

— Da, domnule, n-alege. Pe urmă, Daniel a venit cîteva luni la sală. Dar tot n-a scăpat de ea. Şi s-a lăsat de antrenamente. Mi-a spus că şi fără ele, la nevoie, va găsi putere să se descurce. Cum a făcut-o şi atunci... în pădure...

— În pădure ? !

— Te miri, aşa-i ? Nici eu n-am înţeles nimic din aiureala aia. Cică a pornit-o în noaptea de Sînziene prin Valea Ciobanului, spre pădure, legenda o ştiu şi eu, că-s născut aici. Cică atunci, acolo, gem tălăngi şi se aude cum pămîntul este

pisat de copitele negre ale unei turme de oi, mînată de un șuierat ascuțit, ascuțit, din tilincă de lemn de soc. Şi cică, dacă ești împovărat de un păcat mare și treci prin Vale, ai soarta unui cioban ucigaș : pămîntul se deschide și te primește înainte de a muri. Tare povestea, nu ?

— Tare. Iar dacă Daniel a trecut noaptea prin Vale, atunci chiar nu se poate spune că-i fricos !

— Stai să vezi pînă la capăt ! Cică a trecut de Vale și-a intrat în pădure. Întunericul nu-l deranja fiindcă știa bine drumul. Totul a fost perfect, pînă cînd a trecut de un copac bătrîn și scorburos. Auzi, mai dai o țigară ?

— Firește. Luați cîte doriți ! Doar am lăsat pachetul pe masă.

Uriașul a mai luat o țigară și a aprins-o tacticos, iar eu, bineînțeles, plesneam de curiozitate, dar nu ziceam nimic.

— Bune țigările, să știi că și eu îmi cumpăr de astea străine cînd sînt în fonduri.

Apoi a reluat cu tonul cel mai natural din lume :

— După ce-a trecut de copac, au început figurile. Parcă cineva a început să bată toaca în uscăciunea scoarței. Încet, apoi din ce în ce mai puternic. Așa mi-a zis Daniel. Dangăte de clopot au făcut să vuiască valea și pădurea. În nări i-au pătruns mirosuri de smirnă și tămîie puse pe jăratic. După aia, de sînge gîlgîind din rană proaspăt despicată. Huia totul și totuși — auzi ? — țiuia pustiul. Tare figura, nu ?

— Da, tare.
— Şi-a mai auzit zgomotul sec al pămîntului aruncat, cu lopeţi pline, grele, pe sicriul lui Mihail.
— Cine-i Mihail ?
— L-am întrebat şi eu. N-a vrut să-mi spună. Cică ar fi un sfînt ! Daniel are ciudăţeniile lui. Dar să termin povestea ! După aia, aşa deodată, în pădure s-a făcut linişte de mormînt. Şi-a ieşit şi luna. Pe cărare, se vedea la cîţiva metri. Şi, cică i-a apărut în faţă orbul oraşului. Unu Filip. Pipăia cu un baston alb brazdele de iarbă de la marginea cărării şi venea spre el cu o mînă întinsă, rugîndu-l : „Miluieşte pe orbul, cu ce te lasă inima !"
— În pădure ? !
— Şi mie chestia mi s-a părut aşa... Mai ales că Daniel pretinde că, atunci, s-a repezit la orb şi l-a sugrumat cu mîinile goale. Ei, or asta chiar n-o mai cred ! Şi cică după aia nu i-a mai fost teamă pînă a ajuns la casa pădurarului.
— Dar ce căuta acolo ?
— Păi, era în '43 şi-a vrut să-i anunţe pe cei din rezistenţă că orbul vede şi că-i omul gestapoului. Te-ai prins ?
— Oarecum.
— Aşa-s artiştii ăştia, mai mult visează decît fac ceva. Da' eu l-am înţeles. Pentru că mi-a fost şi mie teamă. De aia şi ţin la el ! Îl socotesc prieten. Şi, să ştii, eu îi pozez, da' nu ca să iau un pol nenorocit pe oră. Gratis ! Şi el nici măcar nu-i recunoscător.

Mărturisesc, am cam făcut-o pe naivul, special ca să-l ațîț :

— Ei, nu ? !

— Dacă-ți spun ! Îi pozez, îmi face corpul exact, frumos, numai mușchi încordați — că asta am din plin — dar capul, nu ! Capului îi face altă față. Ori asta, nu-i ceva tocmai drept. Nici cinstit! I-am spus-o și am să i-o mai spun : nu se face, dom'le ! N-oi fi eu un Alain Delon, da' oricît, e chestie de obraz. Măcar stilizat, cum se poartă acum, da' tot să fie ceva din fața mea. Dacă nu pentru prietenie, măcar pentru că-i stau țeapăn cîte o oră, două. Și-acum, chiar că o face de oaie! Niciodată n-a întîrziat atîta.

— Știți, cred că mă interesează foarte serios propunerea ce mi-ați făcut-o în legătură cu fiul meu. Dumneavoastră sînteți antrenor de box, după cîte am înțeles.

— Nu numai de box. Lupte greco-romane, lupte cu arme albe, box francez, judo, carate. M-am pus la punct cu toată...

— Civilizația, înțeleg !

— V-am spus, eu întotdeauna a trebuit să-mi cîștig pîinea.

— N-am știut că sînteți un specialist atît de multilateral.

Vorbele mele au fost ca un balsam pentru complexul de inferioritate al uriașului. Și omul s-a înviorat :

— Ei da, cred că nu se poate spune că-s un oarecare !

— M-ar interesa să-mi rezolvaţi o problemă, privind lupta cu arme albe.

Uriaşul şi-a luat un aer de om important :

— Vă rog !

— Să spunem că ne întîlnim faţă în faţă..

— Aşa !

— Eu intenţionez să vă omor...

— Aşa !

— Am un cuţit în mînă...

— Aşa !

— Mă reped cu braţul întins spre dumneavoastră...

— Aşa !

— Ei bine, există vreo posibilitate ca să-mi răsuciţi mîna şi să mă faceţi să-mi înfig singur cuţitul în mine ?

— Bineînţeles ! Da, dumneata eşti profesionist sau nu ?

— Adică ?

— Adică ai învăţat să tragi cu şişul ?

— Să spunem că nu !

— Şi cuţitul unde a intrat ?

— În burtă.

— Aha, atunci e limpede ! Ai vrut, ca orice nepriceput, să loveşti în piept, de sus în jos. Iar eu am făcut parada loviturii din două mişcări : una cu stînga, cu latul palmei, în încheietura dinăuntrul cotului, ca să-ţi îndoi braţul cu cuţitul ; iar a doua, cu podul palmei drepte, deasupra pumnului cu cuţitul, ca să ţi-l îndrept spre burtă. Şi-a intrat ca la lovitura cu cuţitul ţinut cu lama în sus. Lovitura care o dau specialiştii cînd vor să spintece plexul solar. Hai să încercăm !

— Ar fi foarte bine.

— Deci, mîna dreaptă în sus, repede-te, lovește și... hop cu stînga, hop cu dreapta, și-acum ar trebui să te holbezi mirat la mine și să cazi în genunchi !

— Mai încercăm o dată ?

— Cum să nu !

M-am îndepărtat de el, am ridicat mîna și m-am repezit iar. Antrenorul cel uriaș, cu aceeași agilitate și cu două strigăte de „hop, hop", mi-a întors direcția brațului, lovindu-mi-l de burtă.

— Dacă am înțeles eu bine, în felul acesta, lovitura de atac a unui profan se transformă într-o autolovitură care pare aplicată — în atac, nu în apărare — de un specialist.

— Exact. Dar de ce te interesează schema ?

Am ocolit răspunsul :

— Și chiar ați accepta să-l primiți în sală pe fiul meu ? Eu unul, ca tată, vă dau mînă liberă.

— De dumneata nu mai ascultă ?

— Dimpotrivă ! S-ar părea că tot ce spun eu e sfînt pentru el. A făcut chiar și un cîntec pentru mine. Foarte laudativ...

— Atunci ?!

Am șovăit, însă, pînă la urmă, tot mi-am spus năduful :

— Mă tem c-o face doar pentru că am o leafă bună.

— Aha !

După o tăcere, uriașul m-a cuprins cu-n braț pe după umeri :

— Las' pe mine ! Greu e pînă i se așază în nări mirosul iute din sală : de transpirație, de

piele de mănușă... Pînă dă de gustul luptei. După aceea, vine el singur și, încetul cu încetul, lucrurile o să i se reașeze în cap, așa cum stau ele de-adevăratelea. Îl învăț eu să se bată singur pentru el.

— Abia v-am cunoscut și vă purtați de parcă v-aș fi frate. Lucru rar !

Uriașul a început să-mi răspundă grațios ca o domnișoară :

— Dacă pot, de ce să nu...

Brusc, însă, a redevenit foarte grav și foarte abrupt :

— De fapt, o fac pentru că m-ai luat în serios de la început.

I-am întins un carnet și un stilou :

— Vreți să-mi notați numele și adresa dumneavoastră ? Să știu unde vi-l trimit.

A notat totul, cu o stinghereală de om totuși timid. Apoi, imediat, bărbatul ăsta care părea de stîncă a dovedit că are, totuși, în esența enormei lui mase somatice, grăuntele nobil și delicat al sensibilității, pentru că, brusc și lapidar, m-a informat :

— Gata, eu trebuie să plec ! Te las să-l aștepți singur pe Daniel. Cît despre băiat... nici o grijă.

— Maestre, mi-ați luat o piatră de pe inimă !

Mi-a răspuns cu căldură.

— Auzi ? Să vezi ce-o să meargă ! Ura !

A salutat ca boxerii în ring, cu mîinile ridicate și unite deasupra capului, mi-a zîmbit parcă

stînjenit de tot ce spusese şi făcuse şi, cu mişcări neîndemînatice, a ajuns la uşă, a deschis-o şi a şters-o.

VIII

Vezi, Ana-Maria, asta-i meseria mea ! Uite aşa trebuia să-l asculţi pe cîte unul care-ţi tot înşiră cuvinte. Şi trebuie să-l convingi că nimic nu-i mai arzător pe lumea asta decît persoana lui, vorbele lui. părerile lui, îndoielile lui, disperarea lui! Trebuie să-l asculţi pentru că poate ştie totuşi ceva, un fragment. o bucăţică din adevărul pe care tu îl cauţi. Aiurită profesia mea, nu, Ana-Maria ? Şi-o mare devoratoare de timp ! Mie unuia pur şi simplu mi-e frică să fac socoteala cît timp, în viaţa noastră, am stat cu tine şi cît la serviciu. Mi-e frică de rezultat ! Cu toate acestea, fac o rectificare : e aiurită profesia mea, dar pînă la un punct ! Şi-acum iar trebuie să-mi întrerup scrisoarea : mai urcă-n scenă un personaj.

IX

După plecarea antrenorului de box mă aşezasem iar în scaunul cu spătar înalt, postat vizavi de uşă, la capătul mesei.

Paşii rari care se auzeau urcînd scara erau ori de om gras, ori de om tacticos, ori de om vîrstnic.

În fine, uşa s-a deschis şi a intrat un preot. De peste 60 de ani. Avea ochii deosebit de vioi. Îm-

brăcat civil, sobru, cam ponosit și totuși cu eleganță. Doar barba și un anume aer specific ii trădau calitatea. Nu se aștepta să mă găsească. M-a privit o clipă, pătrunzător, în tăcere. La fel, și eu l-am privit, fără să rostesc ceva. Brusc, ochii preotului s-au stins. Omul ăla a devenit deodată banal, parcă prin propria lui voință. Gura i s-a deschis și a rostit rar :

— Pace și bună-voie !

M-am ridicat în picioare și am rostit la fel de rar :

— Tot respectul meu, părinte !

— Meșterul Daniel e dincolo ?

— Nu, nu-i acasă.

Răspunsul l-a cam dezamăgit :

— A ! Și, nu știți, mai întîrzie mult ?

— Mă tem că da. Aștept de mai bine de o oră. Dar, fiindcă este vorba de interesul meu, voi aștepta în continuare. Mai este un scaun, dacă aveți timp...

Preotul a oftat și mi-a spus :

— Trebuie să am...

S-a așezat. La masă. Exact vizavi de mine. A urmat un moment foarte straniu. Noi doi tăceam și ne priveam. Fățiș. Nici unul, nici celălalt, nu încercam să ne ascundem hipercuriozitatea. Studiul acesta reciproc a cam durat ceva timp și numai vesel n-a fost. Pentru că, fiecare din noi doi îl pîndea pe celălalt. A fost totodată și o întrecere de puteri : care va ceda mai întîi, care va rupe tăcerea mai întîi. În cele din urmă preotul a cedat. S-a sculat și, nervos, furios pe el însuși, a făcut cițiva pași prin încăpere. Apoi a izbucnit :

— Fiți bun și ieșiți din tăcerea asta de mort ! Și nu mai stați acolo... în poziția aceea.

Bineînțeles, nu m-am clintit de pe locul meu ; am tăcut și l-am mai privit un timp ; apoi l-am întrebat șoptit :

— De ce ?

A fost sincer :

— Nu știu. Mă neliniștește...

Apoi a țipat :

— N-auziți ce vă spun, domnule, mișcați-vă ! Nu înțeleg de ce, însă mă cuprinde un... un sentiment de frică !

Bineînțeles, de data asta m-am ridicat :

— Iertați-mă, sînt un egoist, pentru mine era comod.

Brusc, preotul m-a întrebat cu o mare curiozitate :

— Îl cunoașteți bine pe meșterul Daniel ?

— A nu, din păcate nu ! Încă nu !

Și, din onestitate, am accentuat pe „încă".

Preotul mi-a mai pus o întrebare, tot încărcată de curiozitate, dar și de șiretenie :

— Deci, vă interesează, nu ? Vă interesează!

— Enorm, părinte.

Deodată neliniștit, frămîntat, preotul a făcut cîțiva pași prin încăpere, și-a alungat niște ezitări, și în cele din urmă m-a întrebat cu emoție, ba chiar cu teamă :

— De fapt ce vă interesează mai mult : el ori...

S-a oprit. Pentru mine era limpede : avea un ultim moment de cumpănă, încă nu știa dacă face bine să vorbească sau nu.

— Ori ?!

Şi preotul a trecut peste orice prudenţă :

— Ori culorile lui ? Pictura lui, vreau să spun.

A fost rîndul meu să am o ezitare : apoi însă am răspuns firesc, chiar degajat :

— Părinte, am să vă mărturisesc ceva. N-am mai spus-o nimănui. Doar mie. Cu alte cuvinte, pe limbajul dumneavoastră, e un fel de spovedanie. Mă tem că eu, mai ales în tinereţe... m-am preocupat prea mult de faptele oamenilor şi prea puţin de... ei. Pur şi simplu, de ei.

— Şi-acum ?! Ce ar trebui să înţeleg ? Că aţi venit pentru el ?

Pentru o fracţiune de secundă am simţit că s-a transferat în mine şiretenia preotului :

— Nu tocmai părinte, pentru faptele lui. Pentru pînzele şi celelalte fapte ale lui...

— Sînteţi cumva... ?

Nu l-am lăsat să-şi termine gîndul, vorba, şi am şi ars o minciună :

— Estetician ! Încerc să depistez...

Aici am zîmbit scurt, pentru că, mărturisesc, mă amuza cuvîntul care mi-a ajuns involuntar pe buze ; dar preotul nu m-a văzut pentru că mi-am întors capul, chipurile, spre un tablou.

— ...să depistez, spuneam, ce este şi cît este, — cu adevărat — frumos pe lumea asta a noastră.

Preotul nu m-a întrebat numai cu o îndoială evidentă, ci chiar cu una bănuitoare :

— Adică vreţi să spuneţi că sînteţi critic de artă.

Mi-am dat seama că n-are nici un rost să-i

răspund direct ; m-am apropiat de şevalet şi am început să turui :

— M-a intrigat la meşterul Daniel, cum îi spuneţi dumneavoastră, ceea ce ascunde în spatele imaginilor, liniilor, culorilor, umbrelor lui...

Pe măsură ce vorbeam, mimica preotului s-a schimbat. Îi invadam urechile cu vorbe, dar şi trăgeam cu coada ochiului la schimbările de pe chipul lui : de la suspiciune la curiozitate, apoi la interes. Iar mult mai tîrziu l-am simţit că a ajuns la încredere şi — urmare directă — la starea aceea a omului stăpînit de nevoia, îndelung reprimată, de confidenţe. Dar, pînă atunci, ascultaţi-mă pe mine ce i-am tot spus :

— Iată, de pildă, pînza aceasta...

M-am apropiat de şevaletul din mijlocul încăperii şi am înlăturat pînza protectoare. Preotul s-a apropiat şi a constatat :

— E încă neterminată.

Am tresărit, pentru că eu ştiam ce el, probabil, încă nu ştia ; dar apoi am făcut-o pe indiferentul :

— Nu mai avem ce face, s-o acceptăm aşa ! Chiar neterminată, e în stare să spună multe ! Vedeţi ? O îmbinare a două chipuri într-unul singur ! Nu ?

— Da, şi nu mă aşteptam. Deloc ! Absolut deloc !

— Mi-aminteşte de Phoenixul lui Wols. Îl cunoaşteţi ?

Preotul s-a cam fîstîcit :

— Nu.

— A, un tablou uluitor ! Un chip uluitor ! Urît, trist, copleşitor de înţelept, înfiorător de

lucid. Wols l-a surprins cînd trece hotarul de la viață la moarte și invers, de la moarte la viață. Momentul cînd el încetează să mai existe palpabil, pentru a-și putea dobîndi o existență mitică, momentul cînd se transformă în cărbune pentru a-și asigura existența perenă ca idee. Wols a îngrămădit pe aceeași bucată de pînză viața și moartea. Le-a contopit într-un chip cu patru ochi, pe care l-a despărțit printr-un hotar : o linie neagră, subțire, însă extrem de categorică. Oricine s-ar fi împotrivit gîndului de a o trage, ori ar fi tras linia asta orizontal. Ei bine, Wols a spintecat chipul pe verticală. Mă ascultați ?

Fascinat, respectuos, preotul m-a asigurat :

— Bineînțeles !

— Ca și aici, pe pînza lui Daniel ! Sîntem puși înaintea imaginii a două chipuri contopite, îmbrățișate de aceeași moarte. E drept, la Daniel sînt două chipuri de ființă omenească, la Wols erau două chipuri de pasăre. Vechiul Phoenix își împrumutase culoarea de la mediu: albastrul de cer. Pînă și ciocul îl avea albastru. Noul Phoenix își mai păstrase reflexele albastrului pe ici, pe colo, dar era roșu. De la flăcări și sînge. Față de dimensiunile vechiului Phoenix, noul a crescut. Îl cuprinde și pe cel vechi. Vechiul Phoenix pare un sîmbure al noului Phoenix. Un sîmbure întunecat. Un sîmbure înainte de a ajunge cărbune. Un sîmbure de ură. Albastrul lui frumos i-a fost împărțit, fragmentat, de Wols, prin nenumărate hotare roșii. Parcă este o prefigurare a celulelor de sînge în care se va transforma. Numai vîrful ciocului și-a mai păstrat — încă, cine știe cît — pu-

ritatea culorii inițiale. Dar și aici, o șuviță de sînge, adunată din alte firișoare, mai subțiri, îi desparte — ciocul — în două fragmente albastre. Ideea de hotar este pretutindeni. Chiar și pe cioc. Apoi ochii, ooo, merită văzuți ! Ochii vechiului Phoenix sînt mai mult orbite de craniu. Cochilii negre. Din ce în ce mai negre spre centru. Totuși mai au o luminiță, una singură. Care privește în jos. Spre dreapta. Privirea îi este scurtă, moartea îi este aproape. Atît de aproape, încît îl umbrește, îl urîțește cumplit. Privirea ochilor noului Phoenix are bătaie lungă. Spre stînga. Cu trei luminițe. Și ochii nu mai sînt niște scobituri concave, ci — ca la o ființă vie — sînt albi și bombați în afară, convecși. Doar vinișoarele de sînge, care șiroiesc aproape pretutindeni, îi mai maschează albul. Ochii aceștia sînt înfricoșători : ficși, duri, neiertători. Stîngul plînge. Cu trei culori. Cu roșu, cu albastru, cu alb. Noul Phoenix se înalță deasupra celui vechi. Datorită frunții ! Are o frunte înaltă. Roșie, albă. Mai precis de un galben palid, născut din combinația asta. Pe ici pe colo, timid, mai apare și vechiul albastru. Acoperit. Înnegrit. Noul chip este masiv și puțin... trapezoidal. Un chip pe care șiroiesc flăcările și sîngele. Vechiul este mai mic și ascuțit — ca orice chip care se subțiază, care se retrage în moarte. Fundalul întregului tablou este dintr-un amestec de sînge murdar și de funingine albastru-verzuie. De fapt, un incendiu. Sinteză, totul este sinteză. Și nu flăcări curbe, unduioase, ci limbi de foc drepte, liniare, geometrice — stranii. Flăcări, funingine, cer și pene de pasăre. Un incendiu izbucnit pe o înălțime și vă-

zut de pe o altă înălțime. Incendiul necesar al unui cuib din crengi, din care o pasăre sublimă n-a acceptat să plece. Fiindcă era singura ei posibilitate să transmită celorlalte păsări meditația ei de-o viață.

După o atît de lungă pregătire, brusc, fără nici o tranziție, scurt, i-am dat bietului om lovitura de grație :

— De ce v-ați îndoit că sînt critic de artă ?

Preotul nu se aștepta și mi-a răspuns stingherit, bîlbîit :

— N-am mai avut niciodată în fața ochilor, unul... așa... viu... în carne și oase...

Am făcut-o pe dezamăgitul :

— Doar atît ?! Și eu care, de mai bine de un sfert de oră, perorez numai și numai pentru dumneavoastră !

Omul a căzut definitiv în capcană :

— Ar mai fi ceva...

S-a hotărît și-a început să-mi vorbească repezit :

— Domnule, puțini își dau seama, însă orice parohie, orice biserică este și o gestiune!

A fost rîndul meu să fiu uluit.

— Sînt convins, vă cred, dar ce legătură are asta cu pictura ?!

— Meșterul Daniel ar fi murit de mizerie, dacă nu eram eu !

— Se pot spune și amănunte, părinte ?

— Pentru dumneavoastră, da ! Dumneavoastră o să aflați întreaga istorie. Cel dintîi !

Chestia asta m-a amuzat, am zîmbit :

— Eu, apoi restul lumii ! Prea mare onoare, părinte. Să nu-mi fie prea mare şi răspunderea.

— Inevitabil ! Însă azi, domnule critic, vei face descoperirea vieţii dumitale. Azi va fi cea mai mare zi din cariera dumitale ! La fel cum a fost pentru mine ziua aceea în care l-am întîlnit pe Daniel, arta şi, mai cu seamă, durerea lui. Ziua aceea în care — deodată — am înţeles ce trebuie să fac. Era pe înserate şi eram singur în biserică. Lăcaşul este vechi, trecuse şi războiul peste el şi arăta ponosit rău, rău de tot. Credincioşii îl ocoleau, mereu mai mult. Eram conştient că zidurile aveau nevoie de o nouă strălucire. Am spus cuvîntul gestiune. Ei bine, ăsta-i adevărul : chiar şi o biserică trebuie vopsită, ca să aibă vad !

— Daniel era pictor de icoane ?

— Nu. Însă era ieftin. Se potrivea cu mine, n-aveam decît ambiţia ; bani... ca după război. E vorba de anii de imediat după '50.

— Aha ! Şi Daniel de ce era ieftin, părinte ?

— Pentru că se cereau doar pînze optimiste. Or, pentru Daniel rozul murise. Daniel era un pesimist. În pictura lui, oamenii suferă mult. Nu se înţeleg între ei. Se urăsc, se înşală, se lovesc, se ucid. Imagini morbide — aşa i-a fost socotită pictura. Caraghioşii ! Confraţii dumitale !

— Şi de ce avea Daniel păreri proaste despre lume, părinte ?

Răspunsul preotului a sunat foarte laic :

— Ei, chestia cu frate-su, Mihail !

— Încă ceva, încă cineva, despre care nu ştiu nimic.

— O, păcat, Mihail merita să fie cunoscut ! Ve-

niseră amîndoi de la țară. N-au avut răbdare să lucreze pămîntul, și-au lăsat părinții, gospodăria și tot restul de-acolo, și-au venit la oraș. Mihail muncea pentru amîndoi. Era o minunăție de bărbat. Bine zidit, frumos, minte iute, veșnic vesel. Opusul lui Daniel. El aducea mîncarea, plătea chiria podului, iar Daniel ucenicea pictura și-l diviniza pe frate-su. Mihail tăbluia acoperișurile caselor și înnebunea fetele și femeile. Bun meșteșugar, dat naibii bărbat !

— Mi-ar plăcea să cunosc un asemenea om !

— Ați venit cu 30 de ani prea tîrziu, domnule. Dacă n-ar fi fost Daniel, cu dragostea lui, Mihail era un mort de-acum uitat. Și cîtă viață avea în el ! Parcă-l văd cum își arunca sprincenele în sus și își bătea vioi coapsele, cu mîinile. Cam așa ceva...

— Nostim !

— Asta era Mihail : la bucurie, nu rîdea. Făcea doar ochii mari, i se încălzea privirea, lăsa să-i atîrne, moale, brațele pe lîngă trup și deodată începea să-și bată coapsele cu mîinile, într-un fel de paroxism al mulțumirii. Se obișnuise cu înălțimile. Ba chiar îl pasionau. Mi-amintesc, a fost singurul care s-a încumetat să se cațere — și cuvîntul, să știți, e cel mai potrivit — să se cațere, pe turla cea mare a catedralei, să înțepenească din nou crucea care se lăsase pe-o parte. Femeilor le spunea să fie ascultătoare și iubitoare cu el, pentru că, dintre toți bărbații orașului, el e cel mai aproape de cer. Jos sînt mulți : sus, unul singur, el. Trăgea nădejde să ajungă, într-o bună

zi, pe înălţimea de unde s-ar putea vedea deodată toate capetele pămîntului.

— Mde, cam utopică dorinţă !

— Şi totuşi, lui i s-a împlinit !

— Deci, îmi spuneţi o poveste !

— Deloc, o istorie ! În '43 — v-amintiţi — steagurile cu zvastică erau pretutindeni. Patrioţii din oraş au socotit că va fi de un efect deosebit, pentru moralul populaţiei, dacă deasupra celei mai înalte cote a oraşului va flutura tricolorul nostru. Cu alte cuvinte, în mijlocul cupolei turnului din piaţă.

— Iar singurul om care ar fi fost în stare de o asemenea performanţă era Mihail.

— Întocmai ! Daniel a aflat, a pîndit de aici de la fereastră şi a văzut tot. Eu nu fac nimic decît să vă repet ce mi-a spus el.

— La orice m-aşteptam, părinte, numai la o întoarcere cu peste un sfert de veac în urmă, nu! Sînt numai urechi.

— Mihail s-a căţărat pe cupola turnului primăriei şi-a înfipt acolo steagul nostru. L-a legat bine cu sîrmă. Zorii zilei se apropiau. Mai avea de coborît şi totul s-ar fi terminat cu bine. Atunci a venit maşina cu SS-işti. Anunţaţi — ăsta-i faptul cumplit ! — de cel mai bun prieten al lui Mihail, unul Filip. Socotit de toţi orb. Făcea parte şi el din rezistenţă. De sus, Daniel i-a văzut clar chipul. Era singurul civil printre uniforme. Filip l-a arătat pe Mihail cu braţul şi ei au tras. Răpăitul pistoalelor automate, strigătul — unul singur — al lui Mihail, motorul camionetei demarînd ş-apoi gata, linişte. Numai linişte.

— Cînd Mielul a desfăcut pecetea a șaptea, s-a făcut tăcere în cer !

Cu citatul meu din cărțile sale l-am surprins pe preot care, admirativ, mi-a confirmat :

— Exact !

Apoi a lăsat baltă erudiția mea și a revenit la povestire. Dar, mai întîi, m-a luat de un braț și m-a tras lîngă fereastră :

— Daniel l-a văzut de-aproape pe Mihail și prăbușirea lui. Priviți, de aici cupola e aproape, chiar peste drum de fereastră ! Mihail a alunecat pe burtă, cu picioarele înainte. Mîinile lui au zgîriat toată arama tablei și, după ce el a țîșnit în afara acoperișului, o clipă a mai rămas agățat cu degetele de buza streașinei. V-am spus că Mihail ăsta avea multă viață în el ! Atîrna în gol. Și-n clipa aceea, Daniel susține că a auzit glasul tatălui lor, care-i mustra pe amîndoi : „Plugarul nu trebuie să se rupă de țărînă. De va face altcum, pînă la urmă tot spre ea îi va fi calea !" Apoi, Mihail a căzut răsucit și Daniel e convins că atunci, lui frate-su, i s-a împlinit dorința lui dintotdeauna : a văzut sub el pămîntul pînă la toate capetele lui. Altfel nu se explică de ce fața lui Mihail strălucea de bucurie și de ce, căzînd, el își plesnea coapsele cu mîinile. Părea că zboară, dînd din aripi. După aceea, culorile lui Daniel au rămas, pentru totdeauna, îmbibate cu tristețe, cu durere, cu ură, cu înverșunare.

— Steagul a rămas mult ?

— Nici două ore. S-au folosit de scările pompierilor. O viață pentru o sută de minute.

— Suficient timp să-l vadă atîția oameni cîți sînt necesari ca să afle întreg orașul. Și Filip ?

— A plecat odată cu nemții. Nu se mai știe nimic de el. Lumea-i mare. Dacă Mihail ar fi avut un frate mai bărbătos, poate-l urmărea și-l pedepsea. Dacă mai trăiește ! Daniel s-a mulțumit să-l picteze.

Am sărit ca ars :

— Pe Filip ?

— Pe Filip și pe Mihail. Numai pe ei ! Numai împreună ! Răul și binele ! Lupta dintre unul și celălalt. Daniel mi-a umplut biserica numai cu chipurile lor.

— Înțeleg, maniheismul religiei n-ar fi putut fi slujit mai bine.

— Vedeți, vedeți, dumneavoastră, ca estetician, ați înțeles ! Aceasta a fost și ideea mea. Să-i îndrept obsesia spre artă.

— I-ați rentabilizat-o, cum s-ar spune. Cu cît l-ați plătit părinte ?

— Masa, chiria podului, vopselele, pensulele, ceva pentru haine, ceva pentru buzunar. Nici eu n-am mai mult. Iar pe el l-am ajutat să se descarce de ură, prin artă.

Apoi, fascinant și fascinat el insuși, preotul a continuat :

— Daaa, biserica, domnule, va fi — datorită lui Daniel și datorită mie — un miracol, un loc unic pentru întreg pămîntul. Pentru că Daniel a repictat toate scenele biblice așa cum le-a văzut el, cum le-a trăit el. Zidurile sînt acoperite în întregime de vîlvătaia flăcărilor unui incendiu uriaș, de revărsarea de sînge a unui masacru uriaș, de încleș-

tarea unei bătălii între oameni, uriașă. Mucenicii sînt îmbrăcați cum am fost noi în '40—'45. Ostașii lui Cezar poartă uniformele soldaților reich-ului fascist. Armele din mîinile lor sînt moderne. Răstignirea se face în țarcul de sîrmă ghimpată al unui lagăr. Isus are chipul lui Mihail și este îmbrăcat în costumul vărgat al deportaților. Iuda este îmbrăcat într-o haină de piele cu revere late și are fața lui Filip. Denunțul i se plătește în mărci.

— Părinte... !

Exaltat, preotul a ridicat tonul și m-a pus la punct :

— Nu mă întrerupe ! Am făcut bine ce am făcut ! Trebuie să ținem conștiința oamenilor trează, să-i facem să nu uite ! Altfel se întorc mereu, cad mereu în același păcat ! Pictura lui Daniel ! Opera lui ! Trebuie s-o vezi, chiar dacă nu-i terminată ! Înaintea celorlalți ! Am încredere în dumneata ! Într-un fel, domnule, ești un ales !

Și-a mai adăugat, însă complet cu alt ton :

— Ooo, ce-o să se bucure Daniel ! Ce-o să se bucure ! El sărmanul și-a cîștigat greu dreptul la bucurie.

Îmi venea să mă pălmuiesc pentru minciuna aceea cu... eu, esteticianul dat dracului...

— Părinte, eu, de fapt...

Preotul însă nu m-a lăsat să continui. Și-a trecut cu palma peste ochi și a redevenit el, cel dinainte. Ba și-a cerut și scuze :

— Iertați-mă, mi-am pierdut controlul ! De-ar veni Daniel, să mergem, să vă arate el însuși ! Sînt

ani de zile de cînd simt că artistul din el abia mai rabdă să nu-i fie încă verificată opera de ochiul lumii. Și cît de mult înseamnă imaginile alea pentru el !

Și — preotul — iar s-a întors cu mai mult de un sfert de veac în urmă :

— Știți, Daniel nu-i voinic. Niciodată n-a fost. Iar atunci abia avea vreo 16 ani. Un copil. Un copil plăpînd. A găsit, totuși, putere să-l ridice pe Mihail și să-l aducă aici. L-a întins pe masa asta. Masă care, o să vedeți !, apare și-n „Cina cea de taină" pictată de el. Împreună cu scaunele. Tot două, ca aici. Ceilalți stau în picioare. Apoi — după ce l-a adus — m-a chemat. I-am făcut o slujbă. Aici i-am făcut-o. Eram doar noi trei : Daniel, eu și Mihail. Apoi au venit ei. Vroiau să-i ia trupul. Ne-au găsit în timpul slujbei. Nu m-am întrerupt cînd au izbit ușa în lături. I-a impresionat ceva pentru că s-au oprit. I-a impresionat poate luminarea de la capul lui Mihail. Ori poate chipul lui Daniel. Stătea acolo, în scaunul pe care iar v-ați așezat dumneavoastră. N-a schimbat de-atunci nimic pe aici. Doar șevaletul și pînzele. N-au mai îndrăznit să i-l ia pe Mihail. Daniel a vegheat apoi — înainte de a-l duce la cimitir — două zile și două nopți. Vedeți, abia acum — după 30 de ani — îmi dau seama : ei nu l-au luat pe Mihail din pricina privirii lui Daniel. Gestul meu de a continua slujba și luminarea aprinsă au fost ceva în plus.

— Dar ce privire avea, părinte ?

— Cum să vă explic ? N-am cum să vă explic! Ca a unui copil transformat deodată în bărbat. Ca

a unui copil care a fost nevoit să-i scoată veșmintele unicului său frate, să-i spele trupul de sînge, să-l spele după datină, și să-l îmbrace din nou. Și totul, singur ! Trebuie să veniți în biserică ! O să vedeți și scena scaldei dinaintea coborîrii în mormînt, o să vedeți privirea apostolului-ucenic și o să înțelegeți. Tot timpul veghei a stat numai acolo !

Preotul a șovăit cîteva clipe, apoi totuși mi-a spus :

— Un lucru foarte ciudat, domnule. Daniel stătea exact în poziția în care stați și dumneavoastră acum. În poziția în care v-am rugat să nu mai stați. Iertați-mă, domnule, sinistră similitudine...

Și preotul acela ultralucid, s-a cutremurat. Am vrut să par indiferent, dar i-am răspuns destul de șovăitor :

— Mi se întîmplă, părinte... mi se întîmplă foarte des... să mă... regăsesc în alți oameni. Luați-o ca o spovedanie, doar sînteți duhovnic. Dumneavoastră ce spuneți de asta ?

— Ca om al bisericii, ca om cu har, spun că vei ajunge în rîndul celor prea fericiți. Ca om obișnuit, ca om care are 64 de ani, mi-e o imensă milă de dumneata, de viața dumitale.

— Poate cunoașteți vreo alinare ?

— Daniel își liniștea sufletul lui cîntînd la orgă. Bach. Rar, foarte rar. O bucată cînd și cînd, la mare nevoie. Muzica și pictura îi mai linișteau spiritul.

— De ce-ați vorbit despre el la timpul trecut?

— Nu-mi dau seama. Poate pentru că Daniel lipsește și sînt în casa lui.

— Părinte, îl prețuiți mult pe Daniel ?

— O, desigur !

— Îl și iubiți ?

— Enorm ! Și-a murmurat, mai mult pentru el însuși : Doar a ținut locul lor...

— O să vă fie greu...

— De ce ? !

— Pentru că, din păcate, Daniel nu mai există. A fost găsit acum șase ore pe o stradă. Înjunghiat.

Preotul, pur și simplu, a țipat :

— Daniel ? Fantastic ! Totuși, este ceva mai presus de noi !

— Cît despre mine, numai critic de artă nu sînt. Poate mă puteți înțelege și ierta. Sînt doar specialistul care trebuie să încerce să-l găsească pe cel care v-a omorît enoriașul, pictorul și prietenul. Necaz mare, nu ? Daniel a dispărut și biserica nu-i terminată. Efectul va fi mai mic, reclama mai modestă.

Preotul mi-a răspuns cu o amărăciune care, fie vorba numai între noi, m-a făcut să nu mă simt deloc la îndemînă :

— Reclama ? ! Războiul mi-a omorît fata. Apoi preoteasa. N-ar fi fost destul să mă rog să nu vie, peste sufletele oamenilor, o altă năpastă, trebuia să mai fac ceva ! Reclama ! Simțeam eu că nu ești un adevărat prețuitor de artă, domnule. Altfel, acum nu te-ai fi gîndit la cele trecătoare. Altfel, acum ai fi fost cumplit de cutremurat. Țara a pierdut — odată cu Daniel — un mare zugrav. Ce mai contează acum ambiția mea...

S-a întors brusc și s-a îndreptat spre ușă.
— Mă părăsiți, părinte ?
Preotul s-a oprit și mi-a vorbit fără să se întoarcă.
— Trebuie să pun să tragă clopotul cel mare. Sînt liber, domnule anchetator ?
— Bineînțeles, sfinția ta ! Nimeni nu poate fi împotrivă să-ți faci în ceruri pungi care nu se învechesc și să le umpli cu comori nesecate.
Tot fără să se întoarcă preotul a murmurat mai mult pentru el :
— Și totuși m-aș bucura să te mai întîlnesc !
Ajunsese la ușă cînd l-am chemat încă o dată :
— Părinte !
S-a oprit iar, însă de data asta s-a întors și m-a privit :
— S-a mai întîmplat ceva ?
Am pus mîna pe șevaletul acela din mijlocul mansardei și i-am spus :
— Pînza de aici, dacă aș fi pictat-o eu, aș fi numit-o „autoportret".
Preotul m-a scrutat din nou cu mult interes și cu aceeași privire ageră de cînd a intrat. Apoi a acceptat :
— Cred că aceasta a fost și intenția lui Daniel !
Și-a ieșit definitiv.
Rămas singur, am ascultat cum se îndepărtează pașii preotului, pînă nu s-au mai auzit deloc.
Apoi, mi-am întors ochii iar spre șevalet, am privit cele două chipuri pictate — contopit — de Daniel, și i-am mai făcut o confidență nevestii-mi. Bineînțeles, ca de obicei, de la distanță.

X

Lucrurile, draga mea Ana-Maria, se petrec cam aşa. S-a găsit un om mort. Începe o anchetă, un proces ; deci tu, anchetator, intri într-o relaţie cu omul acela de care pînă atunci habar n-aveai. Îi afli viaţa ! Bucuriile, necazurile, meritele, defectele, reuşitele, înfrîngerile, speranţele, ambiţiile, scopurile, durerile, urile şi chiar iubirile. Îi poţi face tu ce n-a reuşit el : bilanţul definitiv. Epilogul ! Apoi, bănuieşti pe cineva ; deci o nouă relaţie cu un om, cu o viaţă, cu o existenţă ! Ancheta avansează şi ajungi, ori nu, să descoperi adevărul. Oricum, vine timpul să închizi dosarul. Un cadavru este îngropat şi... uitat. Un asasin este arestat, ori nu. Iar dumneata, anchetator, rămîi iar singur. Noroc, mare noroc, că te-aşteaptă acasă nevasta ! Nu-i aşa, Ana-Maria, că declaraţiile mele de dragoste sînt făcute cu foarte, foarte multă stîngăcie ? Nu te grăbi, ai să-mi răspunzi după ce mai schimb cîteva vorbe cu ruda noastră comună : Mihai.

XI

Se auzea un clopot. Unul singur, dar cu timbru grav. Eram aşezat în scaunul pe care mi-l alesesem şi ascultam.

Uşa s-a deschis şi — cum prevăzusem — cumnatul meu a intrat furtunos. Vocea lui a tunat :

— Quod...

I-am tăiat, însă, avîntul, abrupt. Cu toate că, spre deosebire de el, eu am folosit șoapta :

— Ssst! Tăcere, Mihai! Și descoperă-te, Mihai! Clopotul... Clopotul este pentru decedatul tău. Adică, un om.

Abia atunci a auzit și el dangătul și a înțepenit ca un monument funerar.

Dar clopotul cel mare al preotului nu s-a mai auzit decît de vreo două ori și noi doi am redevenit doi procurori, prozaici și cu puternice convingeri materialist-dialectice.

Discuția a deschis-o Mihai :

— În ceea ce mă privește nu stau deloc strălucit. Tu ce-ai mai făcut, Quod ?

— Eu ? Ca de obicei, o faptă rea : mi-am băgat nasul în viața unui om, în intimitățile lui, cele mai ale lui. Nu mi-ar ierta-o niciodată dacă ar fi viu. E o faptă rea, Mihai !

— Și pe mine, Quod ? M-ai uitat de tot ? Nu te supăra, însă îmi pusesem nădejdea în tine.

— Te-am dezamăgit ?

— Quod, e vorba și de cumnata ta, de nepoții tăi ! Mai degrabă am făcut eu ceva.

— Ascult.

— L-am găsit și l-am adus pe omul de la telefon.

— „Omul de la telefon“ ? !

— Cel care a găsit cadavrul, care ne-a anunțat. Noutatea asta nu numai că m-a lăsat rece, dar m-a și plictisit :

— Aaaa.

— Știu cît ești de dificil.
— A se citi „sucit“, nu ?
— L-am lăsat jos, în mașină. Mi-am spus că-i mai bine să te pun în temă mai întîi.
— Și chiar ai de gînd să mi-l aduci pe cap ?
— Tu, oricum, scoți mai multe de la el. N-are ce strica o discuție.
— Nu pot face lucruri de prisos, Mihai. Nu pot !
— De unde putem ști că e ceva de prisos ?
— Odată ce am aflat cine l-a omorît pe pictor, la ce bun să mai vorbesc cu omul ăsta ? Nu mă interesează ! Pricepi ?
Dacă pronunț cuvîntul „surprins“, înseamnă că n-am spus mai nimic despre starea sufletească în care a căzut cumnatul meu.
— Cum, Quod, vrei să spui că l-ai descoperit pe cel care...
— Dacă nu mă înșel, am și spus-o.
În mintea lui parcă a explodat o grenadă antitanc.
— Quod... deci afacerea e în buzunarul nostru!
— Riguros exact, Mihai, numai că e în buzunarul nostru cel spart.
În mintea lui parcă a explodat o a doua grenadă AT, dar cu efect invers :
— Adică ?
— Daniel avea motive să-l omoare pe ucigașul său încă de acum treizeci de ani. N-a încercat s-o facă, pentru simplul motiv că „omul lui“ lipsea. S-a străduit s-o facă, te-a și avertizat că e hotărît s-o facă, de-abia acum, pentru că de-abia acum

duşmanul lui a reapărut. Socoteala de-acasă nu s-a potrivit cu cea din tîrg şi Daniel şi-a săpat singur groapa. Ne interesează oamenii nou-veniţi în oraş. După cîte îmi amintesc, ieri a sosit un autocar albastru cu turişti blonzi. Dacă nu cumva, la ora asta, autocarul se şi îndreaptă spre graniţă.

— Păi să zburăm la agenţia de turism ! Maşina ne aşteaptă jos, cu motorul aprins.

— Nu ! Te duci singur, eu rămîn aici. Vezi care dintre ei seamănă cu chipul din tabloul ăsta !

I-am dat o pînză rulată pe care o şi pregătisem. A luat-o, a desfăşurat-o şi m-a întrebat clar :

— Ce legătură faci între...

— Lasă, acum n-avem timp de explicaţii. Ia portretul, fă identificarea, şi după aia te servesc şi cu note explicative. Acum trebuie să ne batem cu timpul.

— N-ar fi bine, totuşi, să mergi şi tu, Quod ? Aşa pierdem vreme.

— Nu, aşa-s eu, un comod.

— Bine. Atunci, fă-mi măcar un hatîr. Stai totuşi de vorbă cu el.

— Cu cine ? !

— Nu ţi-am spus, cu omul de la telefon.

— Iaaar ăsta !

— Quod, l-am cărat pînă aici. I-am spus că va vorbi cu Nr. 1 în criminalistică al judeţului. Nu se face să-l expediezi aşa. Schimbă şi tu cîteva vorbe cu el. Oamenii sînt vanitoşi. Nu de alta, dar nu-i un oarecare. E scriitor. Se bate pe burtă cu toţi ştabii locali. Ăstuia nu poţi să-i spui : gata, vezi-ţi de drum ! Ies eu prost, Quod !

Înainte de a-i răspunde, am constatat, așa, pentru mine :

— Doamne, mici mai sîntem ! O fac și pe asta, Mihai, dar, să știi, simt că n-ai făcut deloc bine c-ai insistat. Dracu' să priceapă, e un fel de intuiție ! Nu te supăra, mie îmi ies întotdeauna treburile prost, cînd mă iau după capul altora. În drum poate-ți găsești timp să-i dai un telefon lui Ana-Maria. Spune-i că întîrzii. Să nu mă aștepte cu masa. Și nici să nu-și facă griji, pentru că totul e în regulă. Îți cam dau de lucru Mihai.

— Tu mie ?! Ți-l aduc pe scriitor și, după aceea, alerg pentru celelalte.

— Nu te mai întoarce, să vină singur !

Glasul lui a devenit aproape rugător :

— Quod, nu se face...

Dar — al dracului de dur cum sînt — nu m-am lăsat impresionat :

— Mihai, cît timp a trecut de cînd a început povestioara asta ?

— Vrei să știi precis ?

— Precis, precis ! În ore, minute și secunde.

— Păi, pentru mine a început aseară la 11 și 20, acum e 9 și 11, deci 9 ore și 51 de minute. Secundele n-am de unde să le mai știu.

— Vezi, aici e drama, nimeni nu ne poate învinui că n-am gîndit repede. Numai că pînă la graniță se fac doar 3 ore. Mihai, teribil de bine o să-mi mai prindă acum încă o ceașcă de lapte rece !

M-am îndreptat spre masă și, tacticos, mi-am umplut paharul cu lapte. În același timp i-am făcut o confidență :

— Nu înţeleg, dumneavoastră de ce mai staţi ? !
A ieşit din starea de încremeneală dinlăuntrul căreia mă urmărea şi, aproape imediat, a dispărut pe uşă. L-am auzit cum coboară scara în fugă, apoi i-am auzit maşina demarînd cu o nesăbuit de mare viteză.

XII

Şi iată, Ana-Maria mea minunată, că încă un caz e aproape elucidat. Mai este de stabilit de ce s-a întors Filip — trădătorul, denunţătorul şi ucigaşul Filip — în ţară. De ce a riscat să vină ? Probabil se va dovedi că-i vorba de un mobil prozaic şi urît : vreo acţiune de spionaj economic a unui om care ori a fost obligat printr-un şantaj să încerce s-o facă, ori, şi mai amarnic, nu mai avea acolo din ce altceva trăi. Dar mie, Ana-Maria, mi-ar place să fie vorba de un cu totul altfel de mobil. De unul sentimental ! Mi-ar place ca omul ăsta să-şi fi riscat viaţa şi libertatea, pur şi simplu din dragoste ! Mi-ar place ca dorul de o femeie pe care a iubit-o în tinereţe să-i fi înfrînt şi spiritul de conservare, şi raţiunea, şi voinţa lui de bărbat în stare de orice ! Colegii susţin, Ana-Maria, că eu aş cam fi înclinat să-i „prea umanizez“ pe infractori ; şi chiar fac glume pe tema asta. Realitatea e că, spre deosebire de ei, eu am avut norocul unei iubiri care nu i-a îngăduit meseriei mele să mă asprească chiar de tot. Să mă usuce ! Şi, crede-mă, doresc tuturor bărbaţilor şi tuturor femeilor din lume,

ca, asemeni nouă... Sînt un idealist incorigibil, Ana-Maria, nu-i așa ? Iar pași pe scară ! Revoltător e că, de data asta, trebuie să-mi întrerup scrisoarea pentru o convorbire absolut inutilă ! Dar, crede-mă, Ana-Maria, o fac doar pentru că Mihai ți-e frate. Vreau să spun, fac prostia asta nelogică doar de dragul tău.

XIII

Cînd ușa s-a deschis și a intrat scriitorul ăla, eu — în picioare, lîngă fereastră — tocmai îmi beam laptele. Ca de obicei, cu înghițituri mici, savurîndu-l.

— Vă salut !

Mi-am terminat întîi paharul, apoi i-am răspuns, abia reprimîndu-mi un oftat :

— Bună ziua.

— Cam întuneric pe scară, și-o treaptă-i cam desprinsă.

— Îmi îngădui să observ că aveți spirit de observație.

— În meseria mea e obligatoriu să ai spirit de observație. Ca și-ntr-a dumneavoastră !

— Pînă la urmă, probabil, o să descoperim că ne asemănăm. Preferați să-mi spuneți cum a fost, sau să dați o declarație scrisă ?

Nici nu mi-a trecut prin minte să-l invit să ia loc, dar el, foarte degajat, și-a tras tocmai scaunul pe care eu îl decretasem ca fiind numai al meu și chiar s-a așezat pe el.

— Să discutăm, nu ?

Brusc, mi-am dat seama că nu mai am ce face ca să scap de pălăvrăgeala cu el. M-am apropiat de masă și am pus paharul în care nu mai lăsasem nici o picătură de lapte.

— Să discutăm ! Începeți dumneavoastră ! Dumneavoastră sînteți cel în cunoștință de cauză, cum se spune în limbajul nostru. Mie nu-mi rămîne decît să v-ascult !

I-am zîmbit amabil, însă fără convingere. Eram cumplit de plictisit. După ce scriitorul a început să vorbească m-am și retras iar lîngă fereastră. Mimam atenția dar adevărul e că mai mult priveam pe-afară.

Dumnealui însă, ființă în general preocupată de sine și în special convins că este în centrul bietei mele atenții, a început să spună zeci de vorbe la rînd, cu o voluptate de zile mari :

— O să vedeți ce înseamnă hazardul. Deci, cum bine știți, e vorba de astă-noapte. Mă-ntorceam spre casă. Drumul meu direct era pe strada Lăpușneanu. Și totuși, înainte de a mă angaja pe ea, mi-am dat seama că n-am să pot adormi imediat și că o prelungire a drumului, o plimbare, mi-ar face foarte bine. Aveam o sîciială sufletească și noaptea era splendidă. Nici prea cald, nici prea rece, parfumul teilor...

Crezînd că nu voi fi observat, m-am retras ceva mai în spatele scriitorului și am căscat zdravăn. Dar dumnealui s-a întors și m-a surprins.

— Mă scuzați, pentru mine a fost o noapte albă.

— O noapte de muncă, vă înțeleg.

— Mulţumesc.

După cuvîntul ăsta însă, iar mi-am dat în petic, pentru că am mai căscat o dată și mai tare.

— Și-atunci, am luat-o pe strada Muzelor. O stradă slab luminată, însă luna era mare, albă, strălucitoare. Și-apoi, e mai mult o alee de tei decît o stradă. Întotdeauna drumul pe-acolo mie mi-a făcut bine.

Iar am căscat, dar de rîndul acesta am reușit să nu fiu văzut de scriitor.

— Iar astă-noapte aveam nevoie — mai mult ca niciodată ! — de un factor exterior care să mă liniștească, care să-mi schimbe gîndurile. V-am spus...

El s-a întors brusc spre mine, iar eu tot brusc mi-am transformat cel de-al patrulea căscat în zîmbet de om înţelegător și l-am completat :

— Sîcîiala sufletească !

— Da, domnule...

Suferea prea afișat și nu m-am putut abţine să nu-l iau peste picior :

— Oricum, nu se poate spune că n-aţi avut parte de „un factor exterior care să vă schimbe gîndurile". Oricum, nu întotdeauna printre tei zac morţi.

A replicat nepoliticos dar cu ceva miez în cuvintele lui :

— Rîdem în orice situaţie. Viguroasă spiţa umană ! Păcat însă de sărmanul om. Dumneavoastră nu-mi puneţi nici o întrebare ?

Am tresărit, gîndurile îmi erau aiurea.

— O întrebare ? Ce întrebare ?

— Știu eu, ca anchetator, ca detectiv... Dacă am văzut vreo umbră dispărînd cînd m-am apropiat, sau mai știu eu ce. Dumneavoastră aveți o logică specială, față de aceea a muritorilor de rînd.

— Dacă țineți numaidecît, dacă vă plac întrebările...

Și i-am pus o întrebare la întîmplare :

— Spuneți-mi, de unde veneați singur la ora aceea destul de tîrzie ?

Scriitorul a rîs amuzat :

— Aaa, asta înseamnă că, într-un fel, mă bănuiți și pe mine ! Lucrurile capătă haz. Însă, fiindcă reprezentați statul și dreptatea, am să mă supun, ca și cel din urmă cetățean ce sînt.

Îi pusesem întrebarea și, iar cuprins de dezinteres, iar m-am apropiat de fereastră, iar priveam pe-afară. Și scriitorul iar a început să vorbească, cu un ton de superioritate :

— Că eram singur, e cît se poate de firesc. Face parte din normalul vieții mele. N-am pe nimeni, tovarășe. Nici o rudă, absolut pe nimeni. De unde veneam ? Iată o întrebare ceva mai complicată. Dar care se simplifică total, pentru că discuția are loc între doi bărbați. Pur și simplu, m-am plimbat pe străzi cu o doamnă. Soțul ei — se pare — este un bun specialist și întreprinderea îl folosește din plin. Mereu e pe drumuri... Recunosc în dumneavoastră gentleman-ul și sînt sigur că n-o să-mi cereți alte amănunte.

Am tresărit și mi-am reproșat că prea nu sînt atent :

— A, nu, departe de mine gîndul.

În realitate scriitorul era pus pe confidențe :

— Și, ca să răspund complet la întrebarea dumneavoastră, am stat atît de tîrziu, pentru că sărmana de ea a avut un necaz cumplit. I-a murit mama. Într-un mod îngrozitor. Închipuiți-vă... femeie de țară... s-a dus în grădina din spatele casei, după zarzavat... pentru ciorbă... și n-a mai venit. Nu era nimeni acasă. Au găsit-o peste vreo patru ore vecinii, căzută cu fața în pămînt. Ei bine, de ce credeți că a murit ?

I-am răspuns mai absent ca niciodată :

— Nu știu.

Scriitorul a insistat :

— Acum, în secolul ciberneticii, al transplantului de cord și-al pașilor oamenilor pe lună ?

I-am mai repetat o dată :

— Nu știu !

Și m-am întors complet cu spatele la el, m-am aplecat peste fereastră, să văd cum se mișcă lumea cea vie din piață și de pe străzi.

— N-aveți de unde ști și nici nu vă puteți închipui. Depășește orice imaginație. Sărmana bătrînă a murit mușcată adînc sub amîndoi genunchii, de un cîine. A căzut și n-a mai avut putere să se ridice. A rămas acolo. A murit fiindcă i s-a scurs sîngele prin răni. Poate a strigat după ajutor, însă n-a auzit-o nimeni. Ei, ce spuneți ? Stăteam și mă gîndeam : noi scriitorii, ne străduim, ne stoarcem creierii și inventăm fel de fel de lucruri nemaipomenite ; iar realitatea vine cu un fapt de felul ăstuia și ne elimină, ce mai, își bate joc de noi ! Nu, nu ?

I-am răspuns ; însă — eu cu mintea și sufletul meu — eram undeva departe :

— Da, își bate joc de noi...

— Fantastică istoria cu cîinele, așa-i ?

Mi-am spus că l-am lăsat destul să trăncănească, m-am întors spre el.

— Sînteți palid, v-a impresionat povestea mea ? Sînteți un sensibil. Nu m-aș fi așteptat din partea unui om cu meseria dumneavoastră. Nu cumva vă e rău ?

Mi-am trecut cu palma peste ochi și parcă am mai revenit ceva-ceva la viață :

— Am mai multe nopți nedormite. Să revenim la cazul nostru. Deci, vă întorceați acasă tîrziu, nu mai era nimeni pe stradă...

— Nimeni !

— Și ați dat de trupul pictorului.

— Întocmai !

— Potrivit constatărilor medicului legist, moartea a survenit în jurul orei unu. Unu fără un sfert, unu și un sfert. Nu vă acuz de nimic, însă va trebui să justificați cum ați petrecut timpul pînă la această oră și, mai cu seamă, la această oră.

— Glumiți ?

L-am asigurat categoric, aproape dur :

— Deloc !

Vorba asta — așa singură singurică — l-a șocat pe scriitor :

— Păi nu v-am spus ?

— Nu-s suficiente vorbele dumneavoastră. Am nevoie de confirmări, de fapte, de probe.

— Înseamnă totuși că mă bănuiți, că eu l-aș fi... E absurd !

— Înainte de a afla cu precizie adevărul, îmi sînt îngăduite și erori, bănuieli jignitoare... Poți deruta teribil ancheta, dacă, după ce vîri cuțitul într-un om, tot tu anunți procuratura.

Scriitorul a sărit în picioare, indignat, părăsind în sfîrșit scaunul pe care îl socoteam doar al meu.

— Tovarășe, cum îți îngădui...

I-am răspuns liniștit, dar autoritar :

— Vorbesc la modul pur teoretic. Stați !

Scriitorul, năucit, s-a așezat, de data aceasta, pe celălalt scaun :

— Am crezut că m-ați înțeles... Ar însemna s-o audiați pe ea ca martoră ! Or, lucrul acesta nu e posibil.

L-am întrebat sec și fără să clipesc :

— De ce ?

— Speram să mă fi înțeles. Pentru că eu sînt un gentleman. N-aș putea să-i divulg identitatea.

L-am întrebat rar, cu goluri între cuvinte :

— Mai aveți și alte argumente ?

Scriitorul a ezitat, apoi deodată s-a hotărît : a început să vorbească nervos, cu ură parcă, pentru că trebuia să spună ceea ce ar fi vrut să țină doar pentru el. De fapt, a fost momentul cînd scriitorul — n-am ce face, trebuie s-o recunosc — a fost „un om de treabă".

— Argumente ? Unul singur ! O iubesc ! Știți, nu-i o aventură oarecare. Și asta numai pentru că ea nu este o femeie oarecare ! Într-o noapte, în singura noastră noapte, am trăit împreună cele

mai frumoase și cele mai oribile momente ale vieții mele... Absolut de neuitat... Amintirea lor va muri numai odată cu mine, numai odată cu ea. Noi — ea și eu — sîntem de invidiat. Pentru că...

A început cu ton șoptit, de poveste, dar, treptat, tonul i-a ajuns de rechizitoriu. De înverșunat, de pătimaș rechizitoriu :

— Dumneavoastră... dumneavoastră v-ați încăierat vreodată, pe viață și pe moarte, ca să apărați o femeie de care — la patruzeci de ani ! — v-ați îndrăgostit ca un puștan ? Dumneavoastră vi s-a intîmplat să fiți hăituit — noaptea, pe munte, la trei sute de metri de o cabană plină de lume — să fiți hăituit împreună cu ea — de patru bărbați, care vor s-o violeze ? De patru bărbați sălbăticiți de băutură ! Și tot noaptea, în aceeași noapte extraordinară... la lumina lunii... într-o livadă de meri înfloriți... v-a fost dat să dezbrăcați o femeie... aceeași cu care ați trecut prin coșmar... ? V-a fost dat să nu țineți seama că iarba e plină de boabe grele, reci, de apă și că o nebunie frumoasă v-ar putea aduce o pneumonie prozaică ? Dumneavoastră v-a fost dat să striviți cu pieptul o piele albă și moale de scoarța unui măr ? V-a fost dat să fiți nins, alături de o femeie cu părul despletit, cu părul lung pînă la șolduri... să fiți nins cu flori albe ? Dumneavoastră...

L-am întrerupt țipînd exact un singur cuvînt :

— Destul !

Apoi am continuat cu glas șoptit, de parcă îi făceam nu știu ce confidențe :

— Destul cu istorioarele de efect, maestre ! Am nevoie de realități. De realități verificate.

Scriitorul a ricanat făţiş :
— Şi eu care spuneam că eşti un sensibil !
I-am explicat ca la ageamii :
— Înainte de orice sînt soldat. Plătit special pentru anumite treburi. Îmi omoară cineva un om, un om de care răspund, însă mi se înşiră o poveste de dragoste, mă înduioşez şi las baltă ancheta — ştii că eşti bine !
Scriitorul a înghiţit vreo cîteva noduri, apoi s-a pornit să-mi facă o morală, chipurile subtilă :
— Civilizaţia secolului douăzeci... Declarăm libertatea individului ca principiu statal, dar îi scotocim viaţa intimă !
— Vă pot continua ideea, maestre, însă pe un plan ceva mai generos decît cel care intră în limitele interesului dumneavoastră personal. Noi, mai precis unii dintre noi cei care aparţinem civilizaţiei secolului douăzeci, dispunem de o producţie supraabundentă, dar acceptăm ca semeni de-ai noştri să-şi ducă viaţa în condiţii de subdezvoltare. Cheltuim inteligenţă şi bani ca să prelungim cu cîteva luni viaţa cîtorva cardiaci care se agaţă de speranţa tehnicii transplanturilor, dar nici măcar nu tresărim cînd unii dintre noi sînt ucişi, ciopîrţiţi, şocaţi psihic, pentru că vor şi se luptă să fie liberi ! Dovedim o sublimă sensibilitate, închinînd versuri de dragoste şi recunoştinţă mamelor, soţiilor şi... amantelor noastre, dar citim cu blazare cifrele globale ale vietnamezelor violate ! Am să conversez cu tine — bunul meu prieten — pînă cînd o să ţi se acrească şi-ai să-mi spui totul ! Ai ghinionul de a fi nimerit peste un anchetator care, într-o lume anterioară reîncarnării pe care o ai în

faţă, aşa cam prin secolul XV, a fost o cumătră arsă pe rug pentru că prea era curioasă! Încît, crede-mă, în loc de meditaţii, chipurile profunde, e mult mai sănătos pentru tine să-mi spui cît mai repede : de ce l-ai ucis ?

Scriitorul a sărit în picioare ca un cap de drac cu arc, brusc eliberat din cutia lui :

— Dumneata eşti dement! Ar trebui să priveşti mai atent pe cine ai în faţă şi-apoi să arunci vorbele.

— În ochii mei toţi oamenii sînt egali, sînt un democrat.

M-am aşezat şi după o tăcere i-am şoptit abia auzit, însă răspicat :

— Hai, zi mai repede pentru că sînt ceva mai bătrîn decît dumneata şi, fatal, nervii mi-s mai obosiţi! Dar chiar, nu te gîndeşti că şi eu nu-s decît un om ?

Scriitorul iar a vorbit mult, însă nu ca mai înainte, ci întretăiat, cu nesiguranţă :

— Încă nu ţi-am înţeles metoda dar adevărul e că dumitale ţi-aş spune totul. Însă crede-mă... n-am ce-ţi spune. Nu-i ştiu nici măcar numele. Am cunoscut-o la munte. Era singură. Şi, după cîte am înţeles, singură nu pentru întîia oară. Soţul ei este unul dintre ăia pasionaţi exagerat de meseria lor. Inginer, cred. N-aş vrea să fie audiată! E atît de deosebită! Închipuiţi-vă, nu şi-a spus numele ca să nu aflu cine e soţul ei! Îmi spunea : despre mine poţi să crezi ce vrei, că sînt o tîrfă ca atîtea altele, orice vrei tu, despre el însă, nimic, nimic rău! Dealtfel, de atunci, de pe munte, nici n-am mai văzut-o. Pur şi simplu pentru

că ea n-a vrut ! Şi iată că ieri, întîmplător, pe stradă, o reîntîlnesc ! Mi s-a părut că visez. I-am descris cît m-am chinuit, cît m-am străduit ca să-i dau de urmă, dar totul a fost în zadar, nu vrea să mă mai vadă. Am insistat, însă a rămas neclintită. Culmea-i că mai şi crede că felul, sălbatic, în care a murit maică-sa e un soi de pedeapsă pentru fapta ei de atunci. Nu-şi dă seama că dacă noaptea aceea n-ar fi început atît de groaznic, între noi n-ar fi fost niciodată nimic. Şi recunosc, fără false moralisme : nici eu nu i-am explicat. Pentru că am sperat pînă în ultima clipă că-i voi schimba hotărîrea. Asta-i tot. O să-mi spuneţi că iar am inventat o povestioară ; dar, credeţi-mă : ea e un om parcă din altă lume !

L-am privit mai atent ca niciodată, apoi m-am întors şi m-am dus la fereastră. Priveam pe-afară, respiram aerul rece şi gustos al dimineţii şi nu spuneam nimic. Bănui că am şi uitat de scriitor dar sînt sigur că nu şi el de mine. Pentru că, după un timp, n-a mai suportat tăcerea şi m-a întrebat :

— Aş putea să ştiu şi eu ce-aveţi de gînd ?

I-am răspuns fără să mă întorc :

— Sînteţi liber, puteţi pleca. Dar mai întîi, trebuie să vă spun — aşa-i cinstit — că ştiam, înainte de a intra dumneata aici, cine este ucigaşul lui Daniel şi că toată „ancheta mea severă“ n-a fost decît un joc, un pretext, o momeală. Îmi plac scenetele improvizate. De fapt, sceneta noastră a avut un rost. M-a ajutat să-mi completez o fişă caracterologică. E o preocupare — particulară ! — de-a mea. Vroiam să aflu dacă, de pildă, sînteţi un om generos, un om de caracter, şi în fapte, nu doar

în vorbe, scrise ori rostite. Dumneavoastră, bărbat cu spirit de observație, bănuiați, fără îndoială, că înlăuntrul procurorului pe care-l aveți în față există un om ca oricare altul ! Un om care a avut slăbiciunea să vrea să afle nuanțele portretului dumneavoastră moral. O fișă, atît !

Scriitorul și-a pierdut cumpătul și-a început să țipe la mine cu furie :

— O fișă ? ! O experiență ? ! Cu nervii omului ? Cu sufletul omului ?

De pe scară s-au auzit tropăituri de pași foarte, foarte grăbiți, ușa mansardei a fost izbită în lături și cine credeți că a dat năvală peste tête-à-tête-ul nostru ? Ei bine, însuși Mihai. Care s-a apropiat de scriitor, l-a cuprins părintește, cu un braț pe după umeri, și l-a întrebat cu grijă, ba chiar cu tandrețe :

— Ce-i cu dumneavoastră ? Ce s-a întîmplat aici ?

Scriitorul i-a răspuns țipînd, de-a dreptul isteric :

— De ce m-ai adus la el ? De ce ? El nu-i om ! El nu poate înțelege ce-i dragostea ! Dragostea...

Am pornit-o blînd :

— Dragostea ? Ai auzit, tovarășe procuror, sînt învinuit că nu știu ce-i dragostea ! Omul ăsta își închipuie că în capul meu nu-s decît articole din codul penal !

Apoi am vorbit parcă fără legătură :

— E vreme frumoasă, și recolte bune, și copiii învață într-un an mai mult decît părinții lor în doi ; și oamenii își fac haine și case ; și oamenii se duc la teatru și-n excursii ; și oamenii fac nunți și

cumetrii ; şi oamenii au început să aibă un grăunte de cheag de bunăstare ; şi prin mintea şi sufletul lor a început să circule sînge cu globule de încredere, speranţă, şi chiar linişte : sîngele acela special numit apă vie ! E pace ! Dar, un băieţel de şcoală primară găseşte pe un maidan o minge de fier, cum el n-a mai văzut, o aruncă într-un perete, mingea explodează, şi-un băieţel de şcoală primară, care nu cunoscuse războiul decît din filme, rămîne fără braţe. Toată lumea — inclusiv maestrul — ştie că şcolile sînt pline de mii de băieţei sănătoşi, întregi şi puşi pe joacă ; dar eu — din pricina unei meserii, pe care singur mi-am ales-o — mai ştiu ceva : că un băieţel de şcoală primară a suferit o nedreptate. Şi mai ştiu că o balerină fără talent mai avea doar o şansă de împlinire : ca soţie şi ca mamă ; o şansă pe care i-a ucis-o o altă explozie întîrziată ! Şi mai ştiu că un munte de om, plin de putere, este umilit şi înfricoşat de frica pe care-o scapără, în minţile celorlalţi oameni, tocmai puterea lui ; blînda şi prietenoasa lui putere, despre care ceilalţi nu înţeleg decît că e putere ! Şi mai ştiu că un bărbat rămas fără familie, un bărbat inteligent şi generos, e obsedat de-o mare grijă : să nu cumva să lăsăm să cadă o altă nedreptate pe omenirea soţilor şi părinţilor fericiţi ! Însă, nu numai pentru că ştiu, nu numai pentru că deţin informaţii de felul ăstora, şi nu numai pentru că mă obligă serviciul, ci pentru că aşa mi-au împletit sufletul părinţii, pentru că aşa sînt şi aşa cred eu că trebuie să fiu, mă storc să-i apăr — de data asta pe oamenii ăştia, altă dată pe alţii — să-i apăr de spaimele, de deznădejdile,

de slăbiciunile lor. Şi-s posomorit, şi-s crispat, şi mă chinui pentru că nu întotdeauna mă duce capul, nu întotdeauna ştiu ce să fac ca să le readuc liniştea, ca să-i scot din lumea excepţiilor şi să le redau bucuria de a fi oameni de rînd. Şi, după toate, poftim, te trezeşti cu o personalitate cu certificat, cu o personalitate într-atît de chioară încît nu vede că tu te perpeleşti, că tu eşti bolnav de grija oricui, numai de a ta, nu. O personalitate care te învinuieşte că nu ştii ce-i dragostea.

M-am apropiat de scriitor şi — pe cuvînt ! — i-am vorbit chiar cu blîndeţe :

— Omule, sînt convins : scrii cărţi bune şi luminoase, despre viaţa bună şi luminoasă a celorlalţi, şi-a ta. Dar, pricepe, pentru viaţa asta, unii — fie zi, fie noapte — trebuie să...

L-am abandonat şi — cu onestitate — mi-am dat frîu liber :

— Mihai, mă tem că maestrul e în stare să-l acuze de lipsă de omenie şi dragoste, chiar pe un medic care transpiră ca să taie cît mai repede un deget putred ! Mi l-ai adus plocon, mi l-ai băgat pe gît ! Şi doar n-aveam nevoie de maeştri ai artei, de doctori în ştiinţe, ori de controlori de calitate care n-au făcut în viaţa lor un şurub ! Aveam şi am nevoie — şi ai şi tu, Mihai, şi-avem cu toţii — de oameni cu bun-simţ. Cu bunul simţ al responsabilităţii individuale ; recunosc, în domeniul responsabilităţii sînt un individualist convins ! Dar chiar, dacă nu e în stare să fie judecător profund, şi nepripit, şi drept, de ce se apucă să facă judecăţi băieţelul ăsta cult şi bătrîn ? Vezi,

Mihai, oameni de felul lui te fac pătimaș, rău, și chiar palavragiu. Dacă mai stă, mă face să urăsc. Și eu nu vreau să urăsc ! Vreau să rămîn pe înălțimea mea. Te rog, Mihai, ia-mi-l de pe cap, în timp util !

Cumnatul meu a recunoscut :

— Nu mai pricep nimic ! Quod, cum să facem să-ți spun cîteva cuvinte între patru ochi ?

— Păi, simplu, iese maestrul din scenă.

Scriitorul a continuat să se comporte agitat și să scoată sunete înalte :

— Puneți ceva la cale, dar să știți că n-o să scăpați ! N-o să vă meargă așa cu mine ! Asta-i abuz. Abuz grosolan !

Mă săturasem. I-am replicat sec :

— Destul !

Scriitorul a deschis gura, probabil ar mai fi vrut să spună ceva.

Însă a dat cu privirea de chipul meu, chip de pe care am simțit, chiar și eu, că dispăruse și zîmbetul și blîndețea. Furios, depășit, s-a întors brusc și, pur și simplu, a ieșit din pod, în fugă. În urmă, mi-am ridicat — cu sinceritate — privirea spre tavan :

— O, Doamne, de-ar uita maestrul de treapta a treisprezecea !

S-a auzit o bufnitură, zgomotul unui trup care s-a rostogolit pe scări și, bineînțeles, icnete și imprecații. Am răsuflat ușurat :

— A uitat !

Apoi m-am întors spre Mihai :

— Ei, l-ai descoperit ?

— Da.

— Deci n-au plecat. Știam eu că ești un om cu noroc ; Și, deci, ipoteza e verificată ! L-ai arestat, nu ? Doar pentru el mi-ai stricat noaptea.

Mihai avea un chip cumplit de posomorît :

— Nu, Quod.

— Nu ? ! Mă tem că sfîrșești cu ce trebuia să începi.

A aruncat coala portretului pe masă :

— E singurul care a dispărut din tot grupul. De aceea plecarea autocarului a și fost întîrziată.

— Nu mai am cu ce te ajuta, Mihai. Mobilizează toate forțele, găsește-l și arestează-l !

— E tocmai ce vroiam să-ți spun între patru ochi. Cum să-l arestez ? ! Quod, omul e cetățean străin și... n-am nici o probă că el l-ar fi ucis pe Daniel.

— Vezi, Mihai, dacă nu te duci la biserică.

— Îți arde de glume ? !

— Îți voi explica toate mai tîrziu, acum dă-te peste cap să-l găsești. Probele ți le asigur eu.

Îndreptîndu-se spre ușă, cumnatul meu mi-a reamintit ca un pisălog :

— Eu și ai mei de-acasă sîntem în mîinile tale, Quod.

El a deschis ușa ; iar eu am țipat :

— Ba, într-ale tale ! Hai raportează că te-ai lămurit !

Omul s-a înseninat :

— Am înțeles, să trăiți : într-ale mele ! Iar misterul și adevărul sînt în oameni. Și este al dracului de necesar să ne uităm mai cu atenție și mai cu grijă unul la celălalt.

Am avut o clipă de satisfacție, de împlinire pedagogică și de bucurie, însă n-am izbutit decît să mormăi :

— Parcă începem să ne înțelegem.

El a plecat, eu am rămas.

Simțeam că-mi fierbe sufletul. M-am dus la chiuvetă. Am dat drumul la apă, m-am aplecat și mi-am răcorit fruntea și tîmplele.

Cînd m-am îndreptat, m-am trezit față în față cu oglinda de deasupra chiuvetei.

Firesc ar fi fost să văd acolo, într-însa, chipul meu, dar ochii mei au vrut să-l vadă și chiar l-au văzut, cu o notabilă limpezime, pe acela al jumătății mele. Așa se face că eu, de unul singur, acolo, în podul acela, am mai mormăit un monolog.

XIV

Și-acum, Ana-Maria, ar trebui, ca de obicei, să închei scrisoarea cu o frază plină de căldură și apoi s-o pornesc cu pași mari și grăbiți spre casă, spre tine. Dar, Ana-Maria... Dragă Ana-Maria... de ce-oi fi bolborosit eu, ani în șir, scrisorile astea ale mele către tine, așa, doar pentru urechile sufletului meu, în loc să le scriu, și să ți le trimit ție ca pe niște scrisori adevărate ? Dacă aș fi făcut așa, acum

poate... acum poate... Doamne, tare mi-e greu să accept că asta trebuie să fie ultima mea scrisoare !

XV

Oglinda a redevenit normală, chipul Anei-Maria a dispărut și m-am văzut iar pe mine, și ceva mai în spate și mai pe lingă ușă, pe bătrînul domn despre care, știam eu, că nu va rezista chemării de a reveni, măcar pentru cîteva clipe, acolo unde fusese casa lui Mihail și Daniel.

M-am întors și l-am privit cercetător ; dealtfel, la fel cum mă privea și el pe mine.

Într-un tîrziu, i-am împărtășit concluziile mele :

— Ce mult schimbă vremea chipul omului ! Dacă nu era ochiul de pictor al lui Daniel, nimeni n-ar fi fost în stare să te mai recunoască.

Și cu un gest spre tabloul de pe șevalet am pus punctul pe i :

— E o mare deosebire !

Nici bătrînul nu m-a menajat :

— Deci, nu m-am înșelat, sînteți procuror.

M-am speriat :

— Se cunoaște ? !

— Deloc. Arătați ca omul cel mai obișnuit de pe lume.

— Atunci ? !

— Știam că au să mă caute mai mulți. Dar că aici mă va aștepta cel mai cu cap. Pentru că unica pistă care ducea la mine e viața lui Daniel. Sînt bucuros că m-am predat dumitale, am oroare de

cei care stau prost cu inteligența. Pot să mă așez ? Trupul ăsta al meu e din ce în ce mai hîrbuit.

I-am tras scaunul de la capătul dinspre ușă al mesei :

— Bineînțeles.

— Exact așa mi-am închipuit că sînteți : politicos și periculos. Un pahar cu apă, se poate ? Altfel, mă tem că leșin. E prea mult pentru mine.

Am spălat paharul în care băusem laptele, l-am umplut cu apă și i l-am dat. Bătrînul a băut-o cu vădită voluptate :

— Mulțumesc ! Bine că nu sînt copii de față ! I-aș dezamăgi. În filme, răufăcătorii arată cu totul altfel. Plesnesc de sănătate și-s în stare să se bată, în scena finală, cu șase-șapte polițiști. Realitatea îmi amintește mereu de adevăratele noastre proporții. Sîntem niște animale cu existență stupidă ! Îmi mai dați un pahar ?

I-am mai adus un pahar cu apă. Bătrînul l-a isprăvit și pe ăsta. Avea, probabil, pe undeva prin trupul său, ceva cărbuni aprinși.

— După ce m-am întîlnit cu Daniel și s-a întîmplat ce s-a întîmplat, m-am întors la hotel, am stat vreo oră, apoi am intrat în panică. Mi-era teamă c-am să fiu prins înainte de a vedea toate locurile tinereții, ale copilăriei. Am ieșit și de-atunci am umblat cu grija înfiptă în creier, să nu fiu recunoscut prea devreme.

Și-a adăugat zîmbind larg :

— Și uite c-am izbutit ! Mă întreb ce-ar fi fost cu mine, de-a lungul întregii vieți, dacă n-aș fi avut atîta voință. Fiindcă n-aveți cum să vă dați

seama ce înseamnă să cari o noapte şi o dimineaţă, fără odihnă, un trup putred ca al meu !

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce nu l-ai cruţat ? Şi, în general, de ce te-ai încumetat să faci un drum cu riscuri capitale din absolut toate punctele de vedere ?

Bătrînul a avut un început de rîs :

— Mă bănuiţi spion ?

— Ştiu eu !

Bătrînul a rîcanat :

— Nici n-aş avea de ce să fiu. M-am iubit prea mult ca să nu fac totul să-mi fie bine. Numai bine ! Am o avere, domnule — puteţi verifica — o avere care mă face — cam de mult — să nu mai fiu un om care poate fi cumpărat. De silit, de asemenea, nu mă mai poate sili nimeni. În nici un fel ! Pentru simplul motiv că, ucigîndu-mă chiar, mi-ar face un serviciu. Unul din plămîni total, celălalt pe jumătate, îmi sînt pietrificaţi. Parcă-s din piatră ponce filigranată. Puteţi, de asemenea, verifica. Un cancer, pe zi ce trece mai grăbit. Nu am nevoi, nu am idealuri, nu mai am viitor. N-am decît un creier sănătos, perfect, căruia îi este scîrbă de trupul decăzut de care nu se poate despărţi, de trupul mizerabil de care depinde, în care trebuie să zacă. Vedeţi, eu nu-mi mai pot oferi nici o bucurie. Şi nu mai am de ce să-mi mai fie frică. Aş putea spune că am ajuns la un fel de independenţă totală. Sînt deasupra condiţiei umane:

— Vrei să mă înşeli pe mine, ori să te amăgeşti pe tine ?

— De ce ? !

— De ce l-ai ucis pe Daniel ?

— A fost un simplu și automat gest de autoapărare. Instinctul de conservare.

— Deci iată că ți-e frică pentru viața ta, iată că îți aperi trupul, pe care pretinzi că-l disprețuiești. Îl ocrotești, cu prețul unei vieți care ar fi fost încă mult timp folositoare. Daniel ! Daniel a fost unul dintre cei care merită glasul clopotului cel mare. Dar tu ? După Daniel se plînge. Dar după tine ?

— Există o femeie care, atunci cînd se va întîmpla, va suferi. O femeie care s-a opus să plec, să mă întorc aici. Nu putea să înțeleagă — cum nici mintea mea, de care încă nu mi-e rușine, nu putea să înțeleagă — ce nevoie de nestăpînit m-a chemat să revin acolo unde am apărut, pe pămîntul unde am respirat primii treizeci de ani ai vieții mele ? Ce forță, deasupra extraordinarei mele voințe ? !

— Poate propriul bilanț total. Poate dezamăgirea.

XVI

Cînd cumnatul meu a revenit în mansardă, i l-am arătat pe bătrînul domn decrepit și n-am spus decît atît :

— Modelul portretului din tablou, tovarășe procuror.

Cumnatului meu nu-i venea să-și creadă ochilor și urechilor. Ca să-l scot din inerție a trebuit, pur și simplu, să-i dau ghes, cu încă vreo cîteva vorbe :

— Hai, Mihai, ajută-l pe domnul să coboare scările ! Apoi, fă formele alea scrise. Menţionează că s-a predat singur şi condu-l în faţa unui judecător, care să-i aranjeze soarta.

— Quod, tu glumeşti însă... Quod aş vrea să-ţi spun ceva între patru ochi.

— Iar ?

— Iar !

— Bine, domnul va cobori singur. Şi te va aştepta in maşină.

— Dar, Quod !

— Nici o teamă. Ţine prea mult la coaja lui.

Bătrînul parcă a ţinut să-mi confirme părerea :

— După ce Daniel a căzut, am fugit la hotel. Am dat drumul la apă în cadă, am smuls o priză electrică, am tras firele afară, m-am dezbrăcat, am intrat în cadă şi, jumătate de oră, mi-am forţat voinţa, însă n-am reuşit să întind două degete, doar două, spre cele două fire.

L-am luat deoparte pe Mihai :

— Ce ţi-am spus ? Avem în faţă un monument al consecvenţei faţă de sine. Lasă-l să coboare singur în piaţă ! Dacă ne luăm după tabloul neterminat al lui Daniel, destinul trebuie să fie rotund. Cerc închis !

M-am uitat iar la pînza de pe şevalet şi am început să mormăi, purtat de-o inspiraţie de nu ştiu ce soi blestemat de origine :

— Şi cu cît il privesc mai mult, cu atît îmi dau seamă că acolo, jos, în piaţă, ei doi, el şi Mihail, au o întîlnire. Pentru simetrie. Fii discret, nu te amesteca, lasă-i cît de cît singuri !

Cumnatul meu mi-a răspuns cu puritatea aceea specială în care el, fără prea mari eforturi, excela :

— Nu cred că pricep prea mult din aiureala asta, dar știu că totdeauna tu ai dreptate.

Şi a adăugat pentru bătrîn :

— Du-te, te-ajung din urmă !

Omul m-a privit direct în ochi și mi-a spus cîteva cuvinte, cu o căldură la care nu mă așteptam, cu o căldură care m-a cam pus pe gînduri :

— Rămîneți cu bine, domnule Quod !

Apoi a ieșit.

XVII

Nu știu de ce, după plecarea bătrînului, am fost cuprins de o stare de neliniște și, din pricina ei, l-am luat repede pe Mihai :

— Despre ce-i vorba ?

— Ce facem cu scriitorul ?

— Credeam că s-a terminat cu el !

Înainte de a-mi răspunde, s-a învîrtit nervos, în jurul meu.

— Vrea să te reclame ! Se duce totul de rîpă. Se va afla că tu mi-ai rezolvat cazul.

Noutatea asta m-a liniștit și — pentru cîteva clipe — m-a făcut să-l uit și pe domnul cel bătrîn. Am avut o mică ezitare, dar apoi lucrurile mi s-au ordonat în cap :

— Cazul l-am rezolvat împreună. Doar funcția asta a mea de criminalist al procuraturii județene mă obliga să urc scara lui Daniel, chiar dacă nu se întîmpla să fie astă-noapte de serviciu la pro-

curatura locală tocmai cumnatul meu! Iar în ceea ce privește pe maestru, caută-l și zi-i doar atît : femeia al cărui nume nu vroia să mi-l spună, nu e soția unui inginer, ci a unui procuror.

Mihai dispunea de prea puține elemente informative ca să înțeleagă ceva :

— Ce femeie ? Ce procuror ?

— Quod... Quod erat demonstrandum ! Și doar ți-am spus, Mihai dragă, că — simțeam eu — n-avea rost să mi-l trimiți sus !

— Nu înțeleg o iotă ! Ce vrei să spui ?

— Scriitorul o să înțeleagă ! Vreau să spun că un delict banal — un adulter, de pildă — poate să te întoarcă pe dos mai ceva decît o crimă, de pildă. Sîntem subiectivi și slabi, Mihai. Prost e altceva : că și Andrei minte !

— Care Andrei, Andrei al tău ?

— Andrei al meu. Mai ții minte cîntecul acela care mi l-a dedicat și care te-a entuziasmat pe tine ? Un fel de cîntec-baladă, teribil de elogios cu privire la „succesele" mele profesionale.

— Bineînțeles !

— Ei, să știi că a fost la modă prin '30. Andrei n-a făcut altceva decît să-i modifice, pe ici, pe colo, cuvintele și să-l cînte mai repede ; i-a modificat tempo-ul.

Mihai a deschis gura însă eu, mai cu vechime în viață fiind, am sesizat imediat că vrea să-mi spună ceva cu gust de sirop întăritor și exact de aceea i-am luat-o înainte :

— Fără vorbe creștinești ! Ți-am spus pentru să ești și tu tată. Hai, du-te că te-așteaptă omul ! Oprește, chiar dacă nu-ți spune, pe la o farmacie,

să-și ia niște calmante. Are dureri mari. Un cancer. Dacă nu vor să-i dea morfină fără rețetă, pune tu o vorbă. Eu mai rămîn. E o orgă pe aici. Vreau să-mi cînt ceva. Poate din Bach. Cică face bine.

— Tocmai acum ? Mai bine aleargă acasă ! Caută să stai mai mult cu ea ! Pînă mai uită de întîmplarea cu mama și cîinele acela blestemat din grădină.

— Culmea-i că ai dreptate, tovarășe procuror și cumnate dragă !

— Aș vrea să-ți mulțumesc, Quod, dar mă tem că tu ești mai presus de orice ! Chiar și de recunoștință.

L-am întrebat :

— Oare de ce vă înșelați toți cînd e vorba de mine ?

Mi-ar fi plăcut să aud un răspuns la întrebarea aceea a mea, chiar și din partea lui Mihai, însă a izbucnit și ne-a acoperit un urlet îngrozitor. Un urlet urmat de o bufnitură înfundată și-apoi o tăcere deplină.

Eu nu m-am clintit. Însă Mihai s-a repezit la fereastra mansardei, s-a aplecat peste marginea ei, a privit în jos și imediat s-a întors cu o figură înspăimîntată spre mine :

— Am avut dreptate, Quod, să-mi fie teamă. S-a aruncat de sus !

S-a repezit apoi și la ușă, a deschis-o, și a aruncat o privire spre casa scării :

— Bineînțeles, fereastra din capul scării e deschisă !

Și-a ieșit în trombă afară, pe scări în jos, lăsînd ușa de la mansardă deschisă.

Eu am repetat doar pentru mine însumi — dar cu voce tare, răspicat și chiar cu dicție — adevărul acela sintetic, esențial, care încrîncenase conștiința mea cînd l-a descoperit :

— Un epilog la drama unei generații ! Un epilog, cu toate că au trecut 30 de ani !

Vorbele astea spuse cu voce tare au avut darul să mă liniștească exact cît este în stare să te liniștească întoarcerea ultimei file a unui dosar, care închide între copertele sale de format-tip destinele cîtorva oameni.

Cu pași egali, m-am dus și am închis ușa.

De afară, de jos, continuau să se audă murmure, voci, zgomote confuze.

Cu pași egali, m-am dus și am închis și fereastra.

Orice zgomot a încetat.

Cu pași egali, m-am apropiat de orgă.

I-am dat deoparte prelata, m-am așezat pe taburet și mi-am apropiat mîinile de clape.

Pentru liniștea tuturor celor pe care, mai mult sau mai puțin direct, i-am cunoscut în mansarda lui Daniel, l-am invocat, cu sărmana mea pricepere de profan, pe Johan Sebastian Bach.

Cantorul mi-a înțeles clipa de slăbiciune, a venit alături de mine și, de-a lungul a vreo douăzeci de minute, a dezvoltat, firește pe limba lui, tema suferinței și a forței morale a omului.

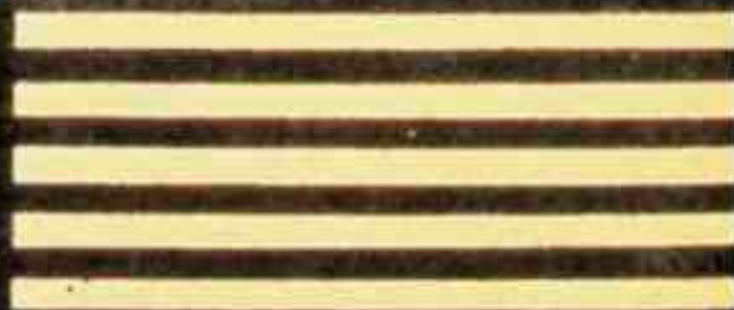
M-a lăsat singur înainte de a apuca să-i mulțumesc ; dar nu înainte de a se convinge că, deocamdată, nu mai aveam nevoie de armoniile lui.

Redactor: *DOINA FLOREA-CIORNEI*
Tehnoredactor: *MIHAI BUJDEI*

Apărut 1977. Format 70 × 100/32. Coli tipo 5.75.
Bun de tipar la 8/VII.1977. Tiraj 70 000 expl.
Editura Junimea. Str. Gheorghi Dimitrov nr. 1
IAŞI — ROMÂNIA

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic
„Casa Scînteii" Bucureşti,
sub comanda nr. 70 350

EDITURA JUNIMEA
IAȘI

Lei 4